

ŽELEZAR

JESENICE, 8. JANUARJA 1987

ŠTEVILKA 1./XXXVI

Seja delavskega sveta Železarne

V torek, 30. decembra, je v dvorani samoupravljalcev potekala enajsta seja delavskega sveta Železarne. V prvem delu seje so delegati sklepali o vrsti pomembnih vprašanj, v drugem, slavnostnem delu, pa so bile podeljene nagrade, poslušali pa so tudi govor predsednika poslovnega odbora.

Pregled sklepov prejšnje seje

Kot navadno so tudi tokrat za to točko dnevnega reda delegati porabili največ časa, kljub temu pa posamezna vprašanja in dileme še napačje ostajajo nerešene.

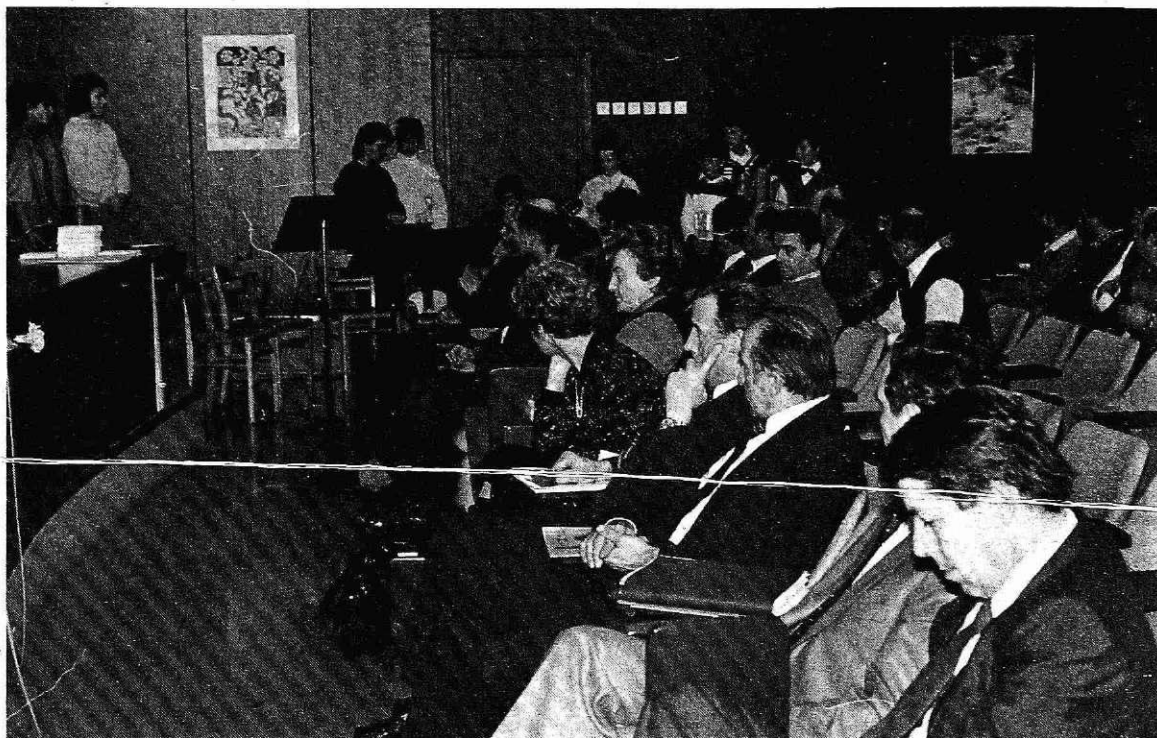
Predsednik delavskega sveta Železarne je sklical sestanek s predstavniki delovne organizacije Rudis in njenimi samoupravnimi organi. Sestanek je bil na predlog Rudisa prestavljen, ker so želeli, da o tej problematiki razpravljajo prej še njihovi samoupravni organi. Pozneje so posredovali obsežno dokumentacijo, iz katere je med drugim razviden tudi sklep njihovega delavskega sveta, naj se vsem izvajalcem del na projektu Jeklarna 2 pošlje dopis, naj vodstva teh delovnih organizacij in njihovi samoupravni organi sprejmejo program ukrepov za uresničitev pogodbeno sprejetih obvez. Tak dopis je bil poslan desetim delovnim organizacijam, v njem pa je Rudis tudi navedel, da bo pri vseh izvajalcih, ki zamujajo pri terminih, zahtevali plačilo vse škode. Na ta dopis je Rudis dobil odgovor delovnih organizacij Fakom Skopje, STT Trbovlje in Iskre Kumanovo. V njih so poudarili, da bodo storili vse, da glavno konstrukcijo dokončajo v predvidenih rokih, da pa je vzrok za kasnitev tudi v parcialnem pridobivanju tehnične dokumentacije.

Delegati so sklenili, naj kljub tej dokumentaciji, ki jo je Rudis posredoval kot odgovor delavskemu svetu, še naprej velja sklep o organiziranju skupnega sestanka, na katerem bodo posamezna vprašanja lažje rešili kot z dopisi.

Tudi zahteva delavskega sveta Železarne, naj Jugobanka — Temeljna banka Ljubljana realizira obveznosti v okviru konzorcija bank za financiranje Jeklarna 2, še ni dokončno rešena. Aktivnosti se zato nadaljujejo.

Uredniški odbor glasila Železar je po sklepu delavskega sveta pripravil stališča o odločitvi glede objave polemčnih člankov »Od člena do člena« in »Pri zadnjih vratih«. Stališča so bila objavljena tudi v glasilu Železar. Vse pa kaže, da se razprave o teh dveh, v tem obdobju že ničlikokrat omenjenih člankih, še niso poglele. Član poslovnega odbora Marin Gabrovšek je ponovno ostro obsodil članek in poudaril, naj bi Železar združeval, vzpodbujal k raznim aktivnostim, predvsem pa prikazoval napore in pogoje za delo v Železarni. Odgovoril mu je glavni in odgovorni urednik glasila in pri tem posebej poudaril, da je članek v skladu z temeljno vsebinsko zasnovano in da so posamezne kritike povsem splošne.

V razpravo se je vključil tudi predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Žele-

S seji delavskega sveta (foto: B. Grce)

zarne in navedel sklepe, ki so jih na to temo sprejeli na skupnem sestanku družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstva Železarne ter družbenopolitične skupnosti. Poudaril je tudi, naj se zadeva z razpravo in sklepanjem na tej seji zaključi.

Delegati se v razpravo sprva niso vključili, pri glasovanju za sklep, da je članek negativno vplival na pripravljenost delavcev, da z izvajanjem ukrepov za povečanje proizvodnje v četrtem kvartalu izboljšajo

poslovni rezultat, pa niso dosegli potrebne večine glasov. Menili so, da je težko ugotoviti, ali je negativno vplival na delavce, v nekaterih sredinah članka sploh ne poznajo. Dejstvo je v tem, da so ukrepi dali pozitivne rezultate in da smo železarji spet dokazali, da znamo napeti sile in uresničiti zastavljene obveznosti. Prav je, da je glasila kritično in polemčno, vendar naj bo kritika pravčasna, stremi pa naj tudi bolj k napredku in razvoju. V taki obliki so bili sprejeti tudi sklepi.

Poročilo o izidu referenduma za sprejem statuta TOZD Komerciala in volitev v samoupravne organe temeljnih organizacij

Poročilo o izidu referenduma in volitev je podal predsednik volilne komisije Železarne, podrobni rezultati pa so bili objavljeni tudi v glasilu Železar.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Novatorji leta 1986

Na zadnji seji delavskega sveta Železarne so bile spet podeljene nagrade za novatorske dosežke v preteklem letu. Lambert Pantzovo nagrado za življenjsko delo je dobil inženir Alojz Prešeren, nagrado novator leta sta dobila Nazif Ljuta in Slavko Justin, nagrado za najboljše dosežke na področju varstva pri delu, humanizacije dela in varstva delovnega in bivalnega okolja pa Miha Tolar in Vladimir Klinar. Zlate novatorske plakete so prejeli Drago Kalamar, Vlado Repe, Avrelj Ravnik, srebrno pa Henrik Zupan. Podeljene so bile tudi novatorske plakete za sodelovanje na razstavi Rast Yu 86. Zlato plaketo za vrsto tehničnih izboljšav pri razvoju kovinskih vratnih podbojev je dobila temeljna organizacija Vratni podboji, srebrno plaketo za obnovo konzole emisijskega kvantometra je dobila skupina avtorjev iz RTA (Silvo Bradakšja, Anton Koren, Bogdan Bricelj, Miran Bricelj, Sašo Dolžan in Zdravko Košir), bronasto plaketo za izdelavo pnevmatske naprave za kompletiranje westing cevi pa Lado Skube. Pred tem so v temeljnih organizacijah podelili še bronaste novatorske

plakete, ki so jih dobili Mitja Benedičič, Jože Hudolin, Feliks Bešter, Silvo Bradakšja, Slavko Justin, Nazif Ljuta, Senad Suljanović in Jože Torkar.

Pantzova nagrada

Alojz Prešeren, letošnji Pantzov nagrajenec, je začel svojo poklicno pot leta 1946 v železarni Ravne. Junija 1947 je prišel na Jesenice, kjer je začel delati kot asistent v martinarni, potem je bil začasno prestavljen v Zenico, leta 1948 pa se je spet vrnil na Jesenice. Marca 1953 je postal obratovodja martinarne, leta 1960 pa vodja EE Topilnice, od leta 1963 je direktor Metalurškega inštituta v Ljubljani.

Inženir Prešeren je svoje strokovno delo posvetil razvoju izdelave jekla v martinovkah, rezultati njegovega dela pa so povečanje kapacitete SM peči in boljši pogoji izdelave jekla. Z rekonstrukcijo gorilca za generatorski plin je skrajšal čas taljenja, uvedel pa je tudi kurjenje z mazutom.

Z modifikacijo tehnoloških procesov je omogočil izdelavo zahtevnih konstrukcijskih jekel za zahtevne kotlovske pločevine. S plinastim kisikom, kot sredstvom za žilavenje, je nadomestil postopek žilavenja z rudom.

Intenzivno se je ukvarjal tudi z uporabo raznih dodatkov pri vlivanju, izboljševanjem površine, izpletna... Leta 1961 je izdelal načrt rekonstrukcije jeklarnice. Tudi kot direktor Metalurškega inštituta je ostal zvest jeklarstvu.

Alojz Prešeren je svojim strokovnim delom nemalo prispeval k razvoju metalurgije in jeklarstva v najtežjem povojnem obdobju, jeklarstvu pa je ostal zvest vse do danes.

Novator leta

Nagrado novator leta sta skupaj dobila Nazif Ljuta in Slavko Justin za izdelavo kalibracijske vrste in valjčne armature za proge 320 in 450 za vse šestkotne profile od 15 do 19 mm. Pri uvedbi te inovacije, pri kateri je sicer sodelovalo še več dru-

gih avtorjev, je prišlo do slabosti pri izdelavi najdebelejšega profila, predvsem zaradi komplikacij na konti progi 320. Avtorja sta zato spremenila tehnološko pot in tako normalizirala izdelavo tega šestkotnega profila. Finančni učinek njune inovacije je letni prihranek 73.663,409 dinarjev.

Nagrada za varstvo pri delu, humanizacijo dela in varstvo delovnega in bivalnega okolja

To nagrado sta dobila Miha Tolar in Vladimir Klinar za tehnično izboljšavo zakladanja visoke peči po generalnem remontu. Klasični način zakladanja je bil dolgotrajen in nevaren, zato je pogosto prihajalo do hudih poškodb. Avtorja sta vpeljala sušenje obzidave peči z vpihovanjem vročega zraka, odpravila sta uporabo lesnega oglja, z uvedbo zakladanja s poševnim dvigalom in košaro pa sta odpravila ročno razpore-

janje vsipa v peči. Tako sta čas zakladanja peči po generalnem remontu skrajšala na vsega 11 ur (prej 78) in hkrati naredila to delo mnogo bolj varno in fizično manj naporno.

Decembra nad planom

Po prvih, še nedokončnih podatkih statistične službe smo v decembru izdelali 123.155,3 tone skupne proizvodnje. Družbeni plan smo presegli za 1,8 odstotka, operativni program pa za 2,2 odstotka. Operativni program skupne proizvodnje izpolnjujejo naslednje TOZD: Plavž 106,1 %, Livarna 127,1 %, Valjarna bluming štelok 104,3 %, Valjarna debele pločevine 101,7 %, HV Bela 108,1, HV Jesenice 102 %, Profilarna 118,1, Jeklovlek 102,2 %, Elektrode 107,3 % in Želblarna 100,1 %.

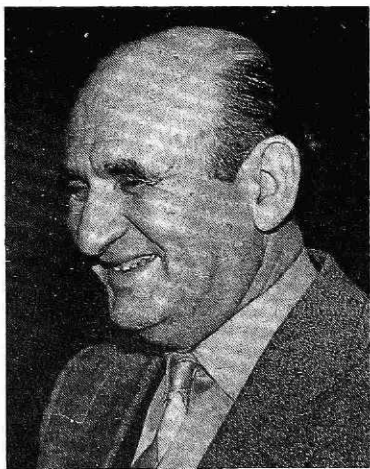
V TOZD Plavž so izdelali 15.071 ton groblja. Družbeni plan in operativni program presegajo za 6,1 odstotka.

V TOZD Jeklarna so vili 39.509,4 tone jekla in s tem dosegli 99 odstotkov družbenega plana in 98,3 odstotka nekoliko zvišanega operativnega programa.

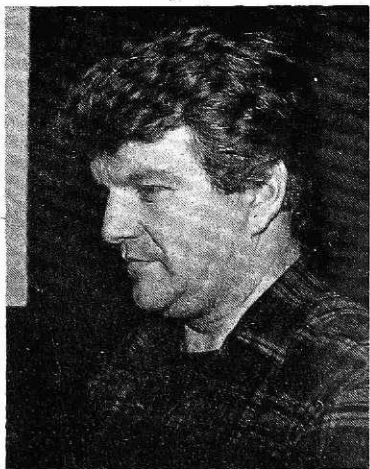
V zadnjem mesecu leta 1986 je bilo odpremljenih 30.376,9 tone gotovih izdelkov in storitev, kar je 93,8 odstotka družbenega plana in 97,7 odstotka nižjega operativnega programa. Plan odpreme so presegle temeljne organizacije: Livarna 112 %, Valjarna žice in profilov 111,5 %, Valjarna debele pločevine 100,7 %, HV Bela 104,4 %, HV Jesenice 118,2 %, Profilarna 109 %, Jeklovlek 105 % in Elektrode 131,8 %.

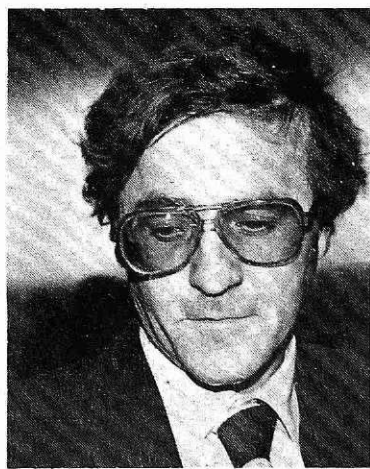
Alojz Prešeren (foto: B. Grce)

Nazif Ljuta (foto: B. G.)

Slavko Justin (foto: B. G.)

Miha Tolar (foto: B. G.)

Seja delavskega sveta Železarn

(Nadaljevanje s 1. strani)

Delegati so ugotovili, da so delavci nove TOZD Komerciala s potrebno večino glasov na referendumu 8. decembra sprejeli predlog statuta te temeljne organizacije, vsi predlagani kandidati pa so na volitvah 16. decembra dobili potrebno večino glasov in so bili izvoljeni.

Poročilo o izvajanju projekta Jeklarna 2

Bolj se bliža mesec februar, z večjo pozornostjo delegati spremljajo poročila o izvajanju projekta Jeklarna 2. Vodja projekta je prisotne seznanil s potekom gradbenih del, izdelavi in montaži opreme, s potekom aktivnosti na komercialnem in finančnem področju in na področju proizvodnje in vzdrževanja. Iz poročila so delegati ugotovili, da roki dobav manjkajoče opreme in stanje montaže omogočajo pričetek hladnega testiranja elektro peči s pomožnimi napravami v začetku januarja tega leta, s tem pa tudi pričetek poizkusne proizvodnje jekla v začetku februarja. Za ostale tehnološke naprave, še posebej za konti liv, je realne termine težko oceniti, saj Rudis s svojimi izvajalci roke stalno podaljšuje. Vodstvo projekta z vsakodnevnimi aktivnostmi usklajuje posamezna dela in bdi nad izvajanjem sprejetih rokov. Delegati so tem prizadevanjem dali vso podporo.

Najetije premostitvenega kredita za financiranje prestrukturiranja kadrov

Dolgoročna usmeritev Železarn je proizvodnja kvalitetnih in plemenitih jekel, izgradnja Jeklarna 2 pa bo že v tem letu oziroma srednjeročnem obdobju zagotovila pogoje za izpolnitev teh usmeritev. Realizacija dolgoročnih usmeritev pa poleg izjemnih vlaganj v projekt Jeklarna 2 zahteva tudi vlaganja v prestrukturiranje delavcev. Zaradi opustitve nekaterih proizvodnih agregatov (SM jeklarna, plavži) bo potrebno prekvalificirati oziroma došolati delavce in jih usposobiti za vodenje moderne tehnologije. Dodatno bo potrebno izobraževati tretjino vseh zaposlenih v naši delovni organizaciji. Železarna je zato zaprosila za premostitveni kredit pri skladu skupnih rezerv gospodarstva Slovenije za dobo šestih mesecev in z možnostjo podaljšanja še za naslednje pol leta.

Delegati so predlog soglasno potrdili, za podpisnika pogodbe pa so pooblastili predsednika poslovnega odbora in vodjo finančno-računovodskega sektorja.

Gospodarski načrt delovne organizacije za leto 1987

Vsako leto v tem času v Železarni začrtamo cilje gospodarjenja za prihodnje leto. Leto 1987 bo za Železarno Jesenice pomemben mejnik v razvoju. Začetek obratovanja Jeklarna 2 in prehod na novo organiziranost temeljnih organizacij pomenita realizacijo ključnih ciljev srednjeročnega razvoja za obdobje 1986—1990.

Posamezne cilje gospodarskega načrta je prisotnim podal vodja sektorja za ekonomiko in organizacijo, delegati pa so jih soglasno sprejeli.

Predlog izredno plačane in izredno neplačane odsotnosti za kulturne in telesnokulturne dejavnosti

V Železarni imamo že več let pomenjeno izredno plačano in izredno neplačano odsotnost za kulturne in telesnokulturne dejavnosti. Dosegli smo namreč določeno stopnjo družbene in društvene aktivnosti naših delavcev na teh področjih. V letu 1987 bomo morali združevati 5.430 dni odsotnosti, od tega 2.850 dni izredno neplačane odsotnosti z refundacijo in 2.580 dni izredno plačane odsotnosti. V primerjavi z lanskim letom je število dni izredno plačane in neplačane odsotnosti povečano, predvsem na račun športnikov, ki zastopajo barve SFRJ, Sankaškega kluba Jesenice za izvedbo evropskega prvenstva v sankanju, odprave v tuja gorstva in organizatorje rekreacije v počitniških domovih.

Predlog je obravnaval tudi odbor za kadre in družbeni standard in nanj ni imel pripomb. Brez pripomb pa so ga potrdili tudi delegati delavskega sveta Železarn.

Osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo

Osnutek omenjenega samoupravnega sporazuma je prisotnim predstavil vodja strokovne grupe za pripravo samoupravnih aktov s posebnim poudarkom na spremembah glede na obstoječi sporazum. Osnutek je obravnaval tudi odbor za uresničevanje zakona o združenem delu in k posameznim členom sporazuma sprejel določene pripombe, ki jih bo strokovna grupa obdelala in vključila v predlog.

Delegati so odločili, da je osnutek pripravljen za javno razpravo, ki naj poteka od 30. decembra 1986 do 20. januarja 1987. Ob tem pa so tudi pooblastili temeljno organizacijo Komerciala, da v svojem imenu in na račun temeljne in delovne organizacije sklepa vsa poslovna razmerja, ki jih lahko opravlja v okviru svoje poslovne dejavnosti. Direktor te temeljne organizacije pa lahko sklepa vse pogodbe, ki izhajajo iz pooblastil iz prejšnjega sklepa. Sklepa veljata seveda le do sprejema samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo.

Aneks 2 k samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev v skupno naložbo za realizacijo programa gazifikacije

V juniju 1986 so delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti sprejeli samoupravni sporazum o temeljnih plana posebne SIS za nafto in plin za obdobje 1986—1990. V tem sporazumu je opredeljen tudi dodatni nakup zemeljskega plina iz Alžirije. Aneks 2 ureja odnose med sedanji in bodočimi porabniki zemeljskega plina in delovno organizacijo Zemeljski plin. Določa nov ključ delitve zemeljskega plina po letih za posamezne odjemalce, za Železarno Jesenice ta ključ ni spremenjen. Ker Železarna ne povečuje odjema, nima prispevka za nov priklop oziroma povečan odjem, kar je prav tako določeno s tem aneksom.

Delegati so predlog aneksa soglasno potrdili.

Ugotovljeni sklep o sprejemu samoupravnega sporazuma o združevanju in koriščenju finančnih sredstev iz davčnih olajšav zaradi zaposlovanja invalidov

Delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti so v mesecu juniju sprejeli omenjeni samoupravni sporazum, ki določa osnove in merila za zbiranje in uporabo sredstev iz dohodka na podlagi davčnih olajšav temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ki zaposlujejo pet ali več odstotkov delavcev z zmanjšano delovno zmogljivostjo. Ta sredstva se bodo trošila namensko za izboljšanje delovnih pogojev.

Samoupravni sporazum bo začel veljati po sprejemu zaključnega računa za leto 1986.

Informacija o korespondenčni seji delavskega sveta

Članice SOZD Slovenske železarn so morale do 12. decembra sprejeti ustrezne sklepe o sprejemu samoupravnega sporazuma o opravljanju poslov in organizacij zunanjetrgo-

vinskega prometa sestavljene organizacije. Ker je bil rok za sklic seje delavskega sveta Železarn kratak, obravnavali pa samo to točko dnevnega reda, je bila izvedena korespondenčna seja delavskega sveta. Potrebna večina delegatov je podpisala izjavo, da se strinja s sprejemom tega sporazuma.

Imenovanja

Delegati so po poročilu predsednika razpisne komisije imenovali Božidarja Bartlja za podpredsednika poslovnega odbora za mandatno dobo štirih let.

Seznani so se tudi z informacijo o poteku razpisnega postopka za imenovanje člana poslovnega odbora za kadrovske, sociološko in pravno področje. Ob prvem razpisu se na ta dela in naloge ni prijavil noben kandidat. Delavski svet je zato sprejel sklep, da se imenuje Albino Tušar za vršilca dolžnosti člana poslovnega odbora za to področje, sprejel pa je tudi odločitev o ponovnem razpisu teh del in nalog ter imenoval v razpisno komisijo dva člana.

Na predlog strokovne službe so imenovali Ernesta Pušnika za vršilca dolžnosti vodje TOZD Komerciala, sprejeli pa so tudi sklep o pričetku razpisnega postopka za imenovanje vodje te TOZD in imenovali razpisno komisijo.

Zaradi kadrovskih sprememb ob novi organiziranosti so razrešili Martina Šketa del in nalog vodje sektorja za ekonomiko in organizacijo in namesto njega imenovali namestnico vodja Katarino Kos za dobo šestih mesecev.

Na predlog izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata so imenovali Albino Tušar za delegata Železarn v odbor za ustanovitev osrednjega muzeja na Jesenicah.

Po krajšem odmoru so pred podaljšitvijo nagrad in priznanj z učenci Vzgojnovarstvene organizacije Jesenice izvedli prisrčen kulturni program.

Sledilo je podeljevanje nagrad. Prebrane so bile ustrezne obrazložitve, podeljene pa naslednje nagrade:

- Pantzovo nagrado je prejel Alojz Prešeren,
- nagrado Novator leta Nazif Ljuta in Slavko Justin,
- nagrado za najboljše dosežke na področju varstva pri delu, humanizacije dela in varstva delovnega in bivalnega okolja Miha Tolar, in Vladimir Klinar;
- zlato novatorsko plaketo so prejeli: Drago Kalamar, Janez Markovec, Avrelj Ravnik in Vlado Repe,
- Srebrno pa Henrik Zupan,
- zlato plaketo Rast Yu 86 je prejela temeljna organizacija Vratni podboji.

— srebrno plaketo Rast Yu 86 so prejeli: Silvo Bradakša, Anton Koren, Bogdan Bricelj, Miran Bricelj, Sašo Dolžan in Zdravko Košir.

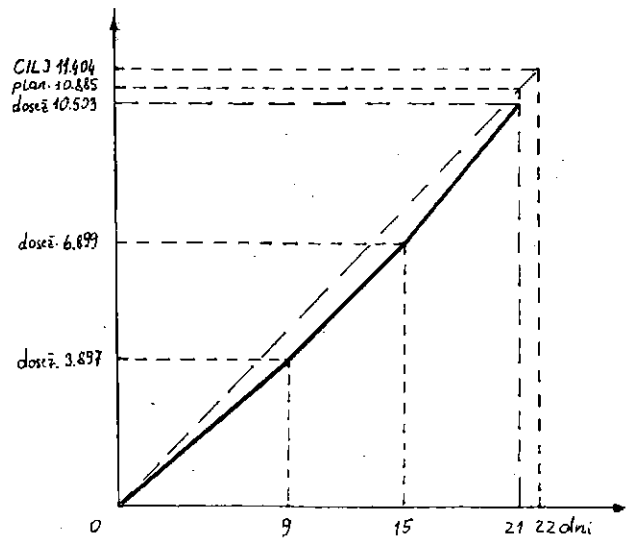
— bronasto plaketo Rast Yu 86 pa Lado Skube.

Ob koncu seje so delegati poslušali še govor predsednika poslovnega odbora, v katerem je ocenil poslovanje Železarn v preteklem letu in nakazali naloge, ki nas čakajo v prihodnjem letu.

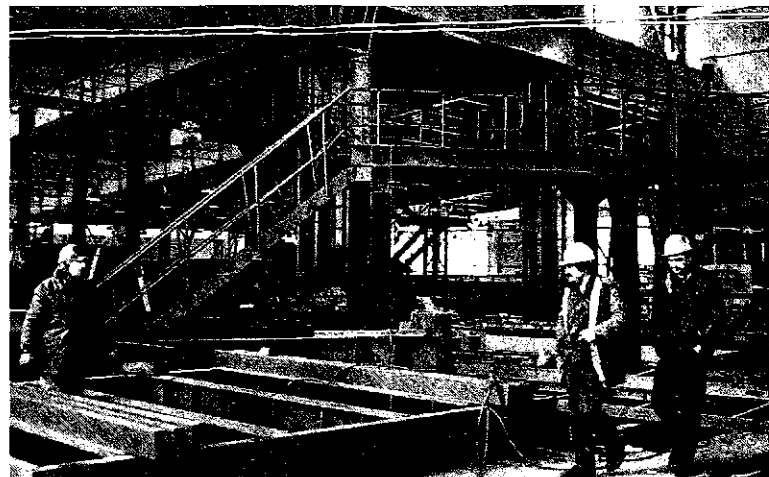
Ob novem letu so kolektivu in njihovim družinam zaželeli zdravja, zadovoljstva in delovnih uspehov predsednik poslovnega odbora Železarn, predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarn, predsednik delavskega sveta Železarn in predsednik skupščine občine Jesenice. Hkrati so čestitali tudi nagrajenecem.

CPSI — Z. V.

doseganje skupnega cilja poslovanja

V 21 odpremnih dneh decembra smo od načrtovanih 10.885 mio din fakturirane realizacije dosegli 10.503 mio din oziroma 96,5 %.

Elektropeč J2 (foto: I. Kučina)

Po sklepu odbora za delovna razmerja v TOZD Tehnične dejavnosti

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge

- 1) FINOMEHANIČNI SPECIALIST šifra 7498, D-4, 12. ktg. 1 oseba
- 2) REZKALEC SPECIALIST šifra 7482, D-4, 12. ktg. 1 oseba

POGOJI:

Ad. 1) IV. stopnja usmerjenega izobraževanja, smer finomehanik in tri leta delovnih izkušenj.

Ad. 2) IV. stopnja usmerjenega izobraževanja strojne smeri in tri leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarn Jesenice, C. železarjev 8.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge

- 1) Strojniki stikalničar HE Vintgar šifra 3122, D-3, 1 oseba
- 2) Strojniki stikalničar HE Gorje šifra 3125, D-3, 1 oseba

POGOJI:

Ad. 1) in 2) poklicna šola elektro ali strojne smeri in pet let delovnih izkušenj.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarn Jesenice, C. železarjev 8.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD DRUŽBENI STANDARD

PONOVO OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge:

1. I. natak, šifra 9106, D-3, 1 oseba
2. II. natak — točaj, šifra 9107, D-3, 1 oseba
3. gospodar samskih domov in restavracije ZJ, šifra 9204, D-3, 1 oseba

POGOJI:

Ad. 1) poklicna gostinska šola — natak, tri leta delovnih izkušenj, poskusno delo 2 meseca.

Ad. 2) poklicna gostinska šola — natak, poskusno delo 2 meseca.

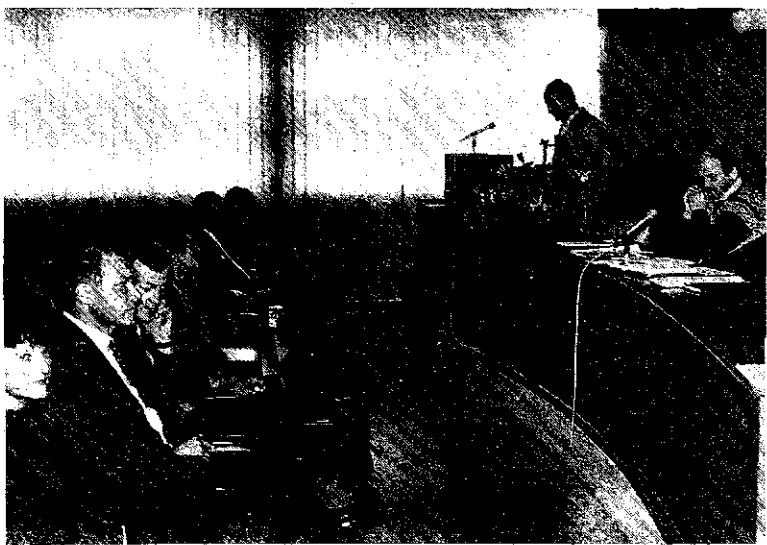
Ad. 3) poklicna šola kovinske elektro ali lesne stroke, tri leta delovnih izkušenj, poskusno delo 2 meseca.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor železarn Jesenice, Cesta železarjev 8, z oznako »za TOZD DRUŽBENI STANDARD«.

Obvestilo!

Spremembe premij za višjo proizvodnjo, produktivnost in izvoz v obračunu osebnega dohodka za december ne bodo uveljavljene. Na pobudo družbenega pravobranilca samoupravljanja je poslovodni odbor zadržal izvedbo sklepov delavskih svetov, ker delavski sveti na novo oblikovanih TOZD nimajo pravno formalne podlage za odločanje v stari organizacijski zgradbi. Sklepi delavskih svetov (in z njimi nove osnove premij) se lahko uveljavljajo šele s 1. januarjem 1987.

Oddelek za nagrajevanje

S seja delavskega sveta (foto: B. Grce).

Izvajanje projekta Jeklarna 2

Do pričetka poizkusnega obratovanja Jeklarn 2 je po terminkem planu iz investicijskega programa ostalo še mesec dni. Roki dobav manjkajoče opreme in stanje montaže omogočajo pričetek hladnega testiranja elektro peči s pomožnimi napravami v začetku januarja 1987 ter v primeru njegovega normalnega poteka pričetek poizkusne proizvodnje jekla v začetku februarja. Za ostale tehnološke naprave, še posebej za konti liv, je realne termine težko oceniti, saj Rudis s svojimi izvajalci stalno podaljšuje roke dobav. Zadnji korigirani terminski plan, ki ga je izdelal Rudis 5. decembra 1986, predvideva zaključek montaže konti liva konec marca in šele takrat pričetek hladnega testiranja.

OPERATIVNO IZVAJANJE

Gradbeniki svoja dela zaključujejo. Postavljajo le še temelje nekaterih pomožnih objektov, ker je njihovo projektiranje in izvedba planirana v zaključnem delu izvajanja projekta. V glavni hali se izdelujejo betonski tlaki in nasipanje oziroma zaključevanje ostalih delovnih površin. Najpomembnejše delo je betoniranje plošče na podestu okoli peči. Tu Gradis uspešno sledi postavljanju konstrukcij, kar izvaja Rudis — Iskra. Pospešeno se izdelujejo tudi parapeti in fasadne obloge. Ta del sledijo montaži jeklenih konstrukcij fasad, ki jih izvaja Rudis.

Zgrajeno je tudi železniško omrežje in urejene so najnujnejše transportne poti.

Splošna ocena je, da so gradbena dela v zadnjem obdobju tekla dobro. Kljub nekaterim očitkom Rudisa menimo, da je Gradis s svojimi izvajalci v najmanjši možni meri motil izvajanje montaže konstrukcij in opreme.

Jeklene konstrukcije

Glavna dela so tekla pri izdelavi še manjkajočih konstrukcij fasad in podestov v tovarnah Rudisovih izvajalcev Iskre in Fakom. Ta izdelava je tekla zelo neredno in sta dobavitelja zadnje pol leta svoje termine vsak mesec podaljševala. Poleg tega tudi dobavljenih konstrukcij Rudis — Iskra — Fakom zaradi premajhnega števila monterjev in mehanizacije na gradbišču niso uspeli dovolj hitro montirati kljub zelo ugodnim vremenskim pogojem. Medsebojno so se tudi ovirali monterji konstrukcij in opreme. Vodstvo Rudisa je v glavnem dajalo prednost montaži opreme, tudi zaradi nedokončanih konstrukcij je bila ta montaža ovirana.

Uvozna oprema

Oprema in rezervni deli so, kot smo že poročali, bili dobavljeni. Ostaja strokovno sodelovanje MDH pri izdelavi in prevzemanju opreme pri Rudisovih izvajalcih ter sodelovanje pri montaži, testiranju in doseganju načrtovanih proizvodnih rezultatov naprav.

Pri tem delu so odgovorni delavci MDH v Nemčiji in na gradbišču precej togi. Njihove reakcije pri pojasnjevanju pomanjkljivih tehničnih rešitev, pri prevzemanju opreme, pošiljanju manjkajočega materiala in pri nadzoru montaže so večkrat počasne. To povzroča nekaj dodatnih težav glede terminov. Dostikrat je treba za rešitev problema vzpostaviti zvezo med vodstvom MDH in Železarno.

Izdelava in montaža domače opreme

Izdelava in montaža mehanske opreme el. peči je zaključena. Od ostalih dobav manjka predvsem komora peči, kjer Rudis — Metalna kasni. Montažo strojnih in elektro instalacij med strojnicami in pečjo onemogoča neizdelan delovni podest ob peči.

Kritična za obratovanje el. peči je zamuda pri montaži transporta legur, kjer sta glavna vzroka močna zamuda dobave opreme Rudis — STT in Gostol ter montaža jeklenih konstrukcij za obeščanje silosov.

Izdelava opreme VOD/TN naprave pri Rudis — Metalna kasni 60 dni; predvsem el. oprema, kjer je dobava le 50 %. Montaža opreme ne sledi v celoti dobavi opreme, kjer zamujajo konstrukcije, ki jih izdeluje in montira Rudis — Metalna — Iskra.

Posebno kritična je dobava opreme za konti liv. Dobavitelj Rudis — STT, še posebej pa njihov podizvajalec Min Niš, kasni. Vzrok za to je bil naveden že v prejšnjih poročilih: neresen in nestrokovno pristop k delu ter neurejeni medsebojni komercialni odnosi.

Elektro opremo dobavlja Rudis ESO Velenje in ATM Zagreb. Tudi te dobave zamujajo. Montaža stojnic za hidravliko in hladilno vodo je sko-

raj končana. Montaža dobavljene strojne opreme kasni približno 30 dni zaradi slabe priprave montažerja Rudis — Hidromontaža.

Dobava žerjavov in njihova montaža tečejo različno uspešno. Rudis — Mostovna je izdelala in montirala večino žerjavov. V teku je odprava pomanjkljivosti. Rudis — Metalna je zmontirala le 80 - tonski žerjav, za 160 - tonski livni žerjav in 12,5 - tonski žerjav skladišča starega železa pa je roke že večkrat podaljšala. Posebno ta dva žerjava sta lahko kritična za normalno obratovanje el. peči.

Montaža naprav energetskih medijev in črpalnic poteka po na novo dogovorjenih planih. Dela izvaja Rudis — Hidromontaža.

Elektroenergetsko napajanje in razvodi so skoraj dokončani in je nekatere naprave možno uporabljati. Dela, ki so močno zamujala, je uspelo pravočasno zaključiti, ker se je investitor vključil v direktni nadzor in organizacijo del Rudis — Minela.

Navedeno stanje dobav in montaže opreme ter jeklenih konstrukcij, katerih glavni izvajalec je Rudis, kažejo, da razen el. peči ostale tehnološke naprave ne bodo pravočasno pripravljene za poizkusno obratovanje.

Kot investitor smo poizkušali vplivati na Rudis in njegove izvajalce tudi preko izvršnega sveta SRS, da bi dobavne roke skrajšali. Uspeh je bil minimalen, saj so bile začetne zamude prevelike in pristop k projektu premalo prioriten, da bi v zadnjih nekaj mesecih zamujeno nadoknadi.

Elektroenergetsko napajanje

Elektroenergetsko napajanje el. peči za vroče testiranje in poizkusno obratovanje postaja kritično. Investitor RTP Okroglo — Savske elektrarne Ljubljana ima velike težave pri zaključevanju del. Iskra Avtomatika še ni dobavila opreme za upravljanje transformatorske postaje, brez te pa ni možno izvršiti preizkusov naprav in vzpostaviti normalnega obratovanja in napajanje el. peči. Problem se urejuje tudi preko Republiškega komiteja za energetiko.

KOMERCIALNA IN FINANCE

V zadnjem obdobju se je reševala že znana in tudi nova komercialna — finančna problematika Gradisa in Rudisa.

Z Gradisom še vedno ni dogovorjena tretja korekcija cene, ker Gradis še pripravlja materiale oziroma osnove za to korekcijo.

Z Rudisom so ostali nerešeni zahtevki za poravnavo dodatnih stroškov za Minel, Iskra in Fakom. Glavni vzrok je v tem, da kot investitor menimo, da po pogodbah in dogovorih ni osnove za poravnavanje.

Posebej je teklo dogovarjanje o poravnavanju dodatnih stroškov in stimulaciji za Hidromontažo za pospešeno delo pri montaži opreme. Na to poravnavanje smo pristali, saj izvajalec montažnih del Hidromontaža ni bil kriv zakasnitve. Poravnava stroškov bi moral izvesti v največjem delu Rudis med svojimi izvajalci, ki zamujajo z dobavo opreme, vendar tega sam ni zmogel.

Na finančnem področju je bilo glavno delo usmerjeno v izdelavo aneksa 2 k investicijskemu programu in zagotavljanju še potrebnih virov. Po potrditvi oziroma sprejemu aneksa 2 so bile izdelane vloge za pridobitev ustreznih garancij za prijavo prekoračitve investicije pri SDK do konca leta. Tekle so tudi akcije za zagotavljanje finančnih virov oziroma premostitev zanje. Pri tem je potrebno omeniti, da je bil izredno počasen priliv sredstev konzorcija bank, saj smo kredit, odobren za aneks 1 v letu 1985, lahko koristili šele letos v novembru.

Ostale aktivnosti na komercialno — finančnem področju tečejo po ustaljenem redu.

PROIZVODNJA IN VZDRŽEVANJE

Vedno pomembnejše, z bližajočim se pričetkom testiranja in poizkusnega obratovanja, postaja področje proizvodnje in vzdrževanja.

Program praktičnega usposabljanja delavcev iz Jeklarn 1 teče po programu. Za delavce s plavžev pa teče vključevanje delavcev za začasno nadomeščanje pri rednih delih na plavžih. Predvideno je, da se bodo tako lahko delavci priučevali v naslednjih mesecih do marca v Jeklarni 1.

Tudi šolanje v tujini je skoraj zaključeno.

Podobne aktivnosti tečejo tudi na vzdrževalnem področju. Vzdrževalci se usposabljaajo predvsem tako, da sodelujejo pri montaži in testiranju naprav Jeklarn 2.

Še naprej tečejo organizacijske in proizvodne priprave za čimbolj nemoten pričetek obratovanja. Pospešeno teče tudi naročanje in dobavljanje potrebnih proizvodnih in vzdrževalnih materialov.

Vodja projekta:
E. Ažman

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 12. DO 18. JANUARJA

12. januarja, Tomaž KAVČIČ, TOZD Vratni podboji, Radovljica, Langusova 39.
13. januarja, Sašo KAVČIČ, TOZD Hladna valjarna Jesenice, Jesenice, Titova 85, ☎ 81—413.
14. januarja, Božidar BARTELJ, podpredsednik PO, Žirovnica 44/b, ☎ 80-726.
15. januarja, Janez KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 6, ☎ 81-026.
16. januarja, Janez BIČEK, v.d. direktor TOZD Talilnice, Jesenice, Udarina 9, ☎ 81-612.
17. januarja, Oskar KURNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 10, ☎ 81-214.
18. januarja, Sašo MANDELJC, Valjarna bluming štel, Jesenice, Tomšičeva 88, ☎ 82-054.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 12. 1.	Marjar Pintar	Ahmed Telalović
Torek — 13. 1.	Klavdij Mlekuž	Janez Jakšič
Sreda — 14. 1.	Ivo Leban	Marjan Erman
Četrtek — 15. 1.	Karel Koblar	Janez Vehar
Petek — 16. 1.	Alojz Lebar	Matija Urh
Sobota — 17. 1.	Jože Pezdarnik	Brane Cepič
Nedelja — 18. 1.	Borut Cegnar	Janez Kovač

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 12. do 17. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
V soboto, 17. januarja samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar in II. zobna ambulanta — dr. stom. Alojz Smolej.
Za borce od 7. do 8. ure.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta — mr. stom. Bela Gazafi.
Za Vatrostarno od 15.30 do 16.30.
V soboto, 17. januarja, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — mr. stom. Bela Gazafi.

DEŽURNI V VATROSTALNI

Od 10. do 11. januarja, Anton Mohorč, Jesenice, Kurirska 1/a, ☎ v službi 83-281.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure jutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

ZAHVALA

Na pomembnem vozilu PGRS »Magirus« s tipizirano 30 m dolgo lestvijo — elektronski in hidravlični sistem, je nastala okvara, ki je povsem onemogočila vse funkcije omerjene lestve. Za pomoč smo zaprosili naše strokovnjake za elektroniko in hidravliko. Po temeljiti raziskavi so napako na hidravličnem sistemu poizvedovali in strokovno rešili delavci oddelka za hidravliko in pnevmatiko pod vodstvom vodje oddelka Mitja Kersnika in delovodja Joža Pintarja. Če ne bi bilo te njihove pomoči, bi morali poklicati strokovnjaka iz Zah. Nemčije, kar bi pomenilo precejšen devizni izdatek (tako je na primer servis z zamenjavo manjših delov (tesnil in podobno), ki traja le dva dni, znesel preko 950.000 din, plačano seveda z devizami).
Zato se vsem, ki so lestev popravili iskreno zahvaljujemo.
Poveljnik PGRS Železarna Jesenice
Sandi Kotnik

Panorama valjarn Bela in Jeklarn 2 (foto: I. Kučina)

Odbori za gospodarstvo

TOZD Plavž

Odbor za gospodarstvo v TOZD Plavž je na 18. seji 4. decembra potrdil plan za mesec december v višini 14.200 ton grodlja (460 ton na dan). V novembru so v TOZD izdelali 14.602 tona grodlja in tako plan presegli (pri porabi 660 kilogramov koks-a na tono grodlja) za 5,1 %. Aglomeracija je plan presegla za 800 ton (izdelali so 19.800 ton aglomerata).

Seznani so se tudi s sklepi 23. in 24. seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in z inventuro v skladišču surovin.

Društvu strojnih inženirjev in tehnikov Jesenice je podaril 50.000 din.

TOZD Profilarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Profilarna je na 14. seji 23. decembra potrdil nižji družbeni plan TOZD za december v višini 1115 ton. Seznani so se tudi s planom za leto 1987, ko naj bi izdelali 19.600 ton profilov, od tega 18.750 ton za prodajo. Družbeni plan za mesec januar v višini 1470 ton je po oceni odbora dosegljiv, če bo vložni material pravočasno dobavljen.

V mesecu novembru so prejeli dve upravičeni reklamaciji iz izvoza, in sicer zaradi dolžine profilov in mastnih madežev. Iz kumulativnega poročila pa je bilo razvidno, da so nekoliko pod povprečjem leta 1985. Do decembra so namreč prejeli 9 upravičenih, 3 neupravičenih in 1 opozorilno reklamacijo.

Društvu inženirjev in tehnikov ob-

čine Jesenice je odbor prošnjo za finančno pomoč zavrnil, ker ne razpolaga s finančnimi sredstvi za te namene. Zato pa je ugodno rešil prošnjo Planinskega društva Jesenice, ki je prosilo za pomoč pri obnovi Erjavčeve koče in prošnjo Športnega društva Jesenice, ki je prosilo za profile za dograditev športne hale pod Mežaklo. Prvemu je podaril 2000 kilogramov, drugemu pa 1200 kilogramov profilov. Ustregel je tudi krajevni skupnosti Bohinjska Bistrica, ki je prosila za profile za cestno ograjo na novem odseku asfaltirane ceste na Ravne. Na zalogi imajo namreč nekaj profilov za cestne ograje, ki so predvideni za odpis. Ko bo znana količina teh profilov, jih bodo odstopili krajevni skupnosti Bohinjska Bistrica.

terih osnovnih sredstev v ERC in v sektorju novogradenj. Predlagal je delavskemu svetu, naj ga potrdi za predlog spiska osnovnih sredstev ERC, ki so za Železarno neuporabna, z izjemo električnega pisalnega stroja Olimpia in kovinske blagajne, kjer je neuporabnost še potrebno ugotoviti. Predlog za odpis osnovnih sredstev sektorja novogradnje pa je vrnil predlagatelju, ker ni bil overovljen s strani odgovornih delavcev sektorja.

TOZD Žebjarna

Odbor za gospodarstvo v TOZD Žebjarna je na 21. seji, 18. decembra, potrdil plan za mesec januar 1987 v skupni višini 630 ton. Operativni plan je enak družbenemu (spremembe so le v količini izvoza na posamezna tuja tržišča): 605 ton bodo izvozili, 25 ton pa prodali na domačem tržišču.

Pri pregledu izvrševanja sklepov prejšnje seje je ugotovil, da se sklepi izvajajo, oziroma so že izvedeni. Izjema so le sklepi prejšnjih sej, ki jih je sprejel v zvezi z izplačilom stimulacije za izvoz za vse tekoče leto. Odbor meni, da je »skrajno neodgovorno, da na zahteve odbora niso dobili niti odgovora«. Vodjo TOZD je zadolžil, naj urgira za rešitev tega problema.

Seznani se je tudi z informacijo o izvršitvi plana in stabilizacijskega programa v mesecu novembru ter z informacijo o novembrskih osebnih dohodkih.

Planinskemu društvu Jesenice je podaril 200 kilogramov spiralnih žebeljev v vrednosti 104.000 din, sklenil pa je tudi, da se s 1. januarjem 1987 povečajo cene za usluge in izdelavo orodij v orodjarni TOZD Žebjarna za sto odstotkov.

Odbor samoupravnih delavske kontrole

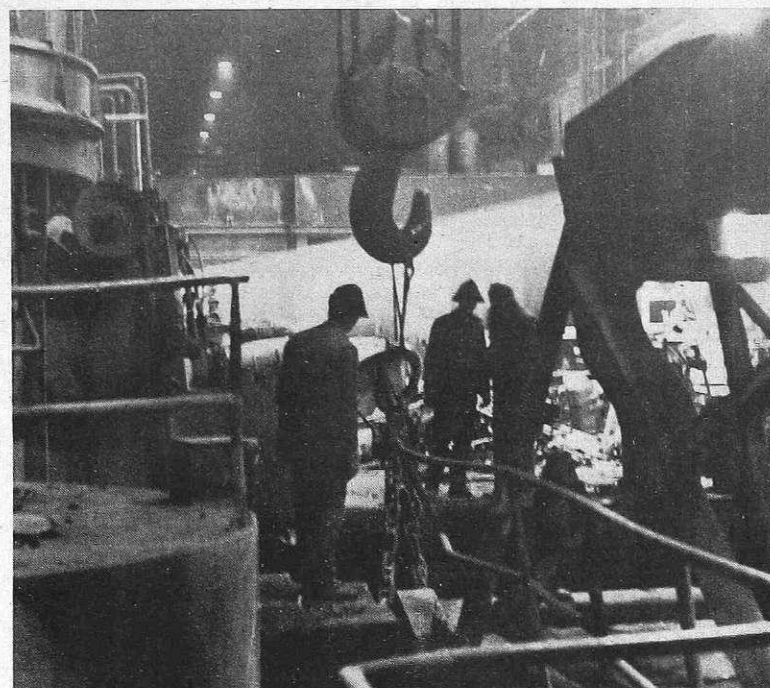
TOZD Jeklarna

Odbor samoupravnih delavske kontrole v TOZD Jeklarna je na seji 17. novembra pregledal zapisnike delavskega sveta, odbora za gospodarstvo in odbora za delovna razmerja v TOZD Jeklarna ter se seznanil z devetmesečnim poslovnim poročilom. Poslovno poročilo je podal vodja TOZD Janez Biček in pri tem izpostavil zlasti problematiko v zvezi z zmanjševanjem elektromehanskih okvar, zniževanjem deleža zgrešenih in slabo vlitih sarž, povečanjem

izplena v TOZD Valjarna bluming štekel, zmanjševanjem porabe energije in elektrod ter znižanjem deleža stroškov.

Pod točko razno so člani odbora razpravljali o delovni in tehnološki disciplini ter obravnavali dopis službe družbenega knjigovodstva št. 34-141/86-4. Ta dopis je pred tem obravnaval že delavski svet TOZD Jeklarna na 14. seji 30. oktobra 1986.

CPSI-BI

V jeklarni (foto I. Kučina)

DS za ekonomiko, tehnično kontrolo in raziskave ter novogradnje

Odbor za gospodarstvo v delovni skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje je na 12. seji, 24. decembra obravnaval predlog vodje sektorja TKR, ki je predlagal, da se v pravilniku o osnovah za delitev OD in dela sklada skupne porabe postavka »stroški lastne realizacije z udeležbo« spremeni tako, kot to velja za sektor SEO in novogradnje; se pravi,

v »stroške zajete v skupnem prihodu«. Ocenil je, da zaradi vprašljive letne inflacije tega dela OD ni mogoče programirati in da je zato predlog TKR utemeljen.

Delavskemu svetu njihove delovne skupnosti je predlagal, da se stanje inventure v skladišču 94 — RO potrdi.

Razpravljal je tudi o odpisu neka-

sredstev, finance ter računovodstvo osebnega dohodka. SDS centralno skladišče Jesenice v zvezi z izvajanjem sklepov prejšnjih sestankov ugotavlja naslednje: »Kljub temu, da je bilo na prejšnjem sestanku SDS sprejeto, da se zaloge potrebne materiala znižajo za 20 %, je faktor obračanja v padanju od 1,04 v letu 1985 na 0,83 v septembru leta 1986. Nujno je, da se naroča ena četrtina količine potrebnega materiala od letne porabe, razen uvoznega materiala.« SDS centralno skladišče Bela pa v zvezi z isto problematiko ugotavlja: »Prizadevanja, da se zaloge materiala R-3 v skladišču 43 znižajo za 20 %, se vidijo v faktorju obračanja, ki se je od leta 1985 iz 1,09 povečal na 1,12 v septembru 1986. Naloga se nadaljuje.« V zvezi s srednjeročnim planom pa omenja, da je treba določiti sredstva za izgradnjo skladiščnih prostorov in skladišča opreme. Obstoječi skladiščni prostori na Beli namreč zaradi kisle atmosfere (lužilnica HVB, kislini vodi) niso primerni za skladiščenje rezervnih delov in drugega potrebnega materiala in so že poškodovani. Skladiščnih prostorov primanjkuje tudi zaradi povečanja števila uskladiščnih pozicij. SDS finance je v zvezi s prevrednotenjem postavila naslednje vprašanje: »Ali so plačilne kategorije 9, 10 in 11, ko iz njih izločimo odstotek OD, ki ga prejemajo zaposleni za minulo delo, še na ravni povprečnega OD v Železarni. Če niso, zakaj niso? Poudarjamo, da imamo vsi zaposleni ustrezno izobrazbo oziroma z delom pridobljene zmožnosti. Delavci SDS finance imamo občutek, da pri nagrajevanju ostajamo vedno bolj v ozadju, kljub temu, da postaja finančna funkcija v DO vedno bolj pomembna.«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS kadrovskega sektorja, oddelka za zdravstveno in socialno varstvo, sekretariat, splošna administracija — čistilke, CPSI, PGRČ ter splošna varnostna služba 1, 2, 3 in 4. SDS kadrovskega sektorja je pod prvo točko pregledala, kako se izvajajo sklepi sestankov z dne 24. junija in 5. avgusta 1986 ter prišla do naslednjega sklepa: »Ugotovljeno je bilo, da na dosedanja vprašanja o nabavljanju in uporabi osebnih avtomobilov, rešitvi zobozdravstvene problematike ter vprašanja malice v kazini nismo dobili odgovora. Predlog je, da naj delegat na delavskem svetu DS KSI postavi ta vprašanja.« Glede poslovnega poročila pa ugotavlja, da to »ni tisti material, na osnovi katerega bi se res lahko kvalitetno odločalo oziroma ugotavljalo nepravilnosti v proizvodnji. Menijo, da bi ga bilo treba dodelati. Ko rezultate primerjajo z oktobrom, ocenjujejo, da je rezultat našega poslovanja vse preveč odvisen od naključja in vse premalo od planiranega in pravilno organiziranega dela. S predlagano delitvijo so se sicer strinjali, vendar s pripombo, »da tako ne gre več naprej in naj strokovnjaki po vseh možnih načinih (strokovno in preko delegatov) vplivajo na taka dogajanja, ki povečujejo inflacijo«. V zvezi s srednjeročnim planom pa so predlagali, naj bi oddelki v okviru sektorjev pripravili konkretne plane za realizacijo srednjeročnega plana. Seznani so bili tudi s postopkom pri usklajevanju plačilnih kategorij. Prisotni so ponovno izrazili dileme, da takšna pot ni pravilna in da se točk po izvršeni metodologiji ne bi smelo uporabljati. Opozorili so tudi, da je prišlo do znižanja osebnih dohodkov in da je le-ta za nekatere kategorije, glede na zahtevnost in sestavljenost dela, prenizek. SDS CPSI je v zvezi z izvajanjem sklepov zbora delavcev z dne 7. avgusta ugotovila naslednje: »Nekatere pripombe, ki jih je SDS imela na poslovno poročilo za šest mesecev, je delavski svet KSI sprejel, vendar pa niso bile realizirane ob pripravi poslovnega poročila za devet mesecev (grafična ponazoritev poslovanja). Prav tako nismo dobili odgovora o možnosti vključitve primerjalnih rezultatov v okviru SOZD. SDS tudi na ponovno zahtevo z dne 7. avgusta 1986 še ni prejela pisnega poročila o stanju investicije doma na Mežakli. Tudi na samo poslovno poročilo je imela nekaj pripomb oziroma vprašanj. Ugotavlja, da se pri poslovnem poročilu delovne skupnosti KSI podatki v tabelah (celotni prihodek, drugi stroški) poslovanja ne ujemajo z obrazložitvijo (izdatki za reprezentanco, za prehrano...). Glede ocene o slabi delovni discipli-

ni in slabem odnosu do dela, ki je podana v poročilu splošnega sektorja, pa menijo, da je presplošna, oziroma da bi morala biti konkretna, izdelana po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, tako da bi na njeni osnovi lahko izvajali tudi ukrepe. Vprašujejo tudi, koliko so znašali stroški za reklamo in reprezentanco v Železarni Jesenice v devetih mesecih, koliko čistega dohodka smo porazdelili na sklade glede na dobre oktorske rezultate in če poslovodne delavce in delavce s posebnimi pooblastili ocenjujemo tudi po kazalcih uspešnosti, ki so podani v poslovnih poročilih. SDS PGRČ je v okviru razprave o poslovnem poročilu izpostavila predvsem vprašanje kadrov. Takole pravi: »Trenutno je stalež tak, da enota deluje s skrajnim rizikom. Normativ v enoti PGRČ je dejansko potreben za dela, ki jih izvajamo skladno z zakonom o poklicnem gasilstvu (dve udarni skupini, ekipa za rešilni avto in reševanje, vodja in zveze). Kadra ni zaradi zahtevnih pogojev in neustreznega nagrajevanja.«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS oddelka za ekonomske analize in planiranje, organizacija dela, oddelka za študij dela in časa, ERC, energetsko gospodarstvo, raziskovalni oddelka, kontrola kvalitete, mehanska preskuševalnica, mehanska delavnica, glavni laboratorij, spektrokemični oddelka, tehnološki laboratorij, laboratorij za vhodno kontrolo surovin, kemijski laboratorij HVB, OID in investicijski razvoj ter oddelka za operativno planiranje proizvodnje. SDS oddelka za študij dela in časa opozarja, da poslovno poročilo vsebuje vedno enaka opravčila za slabše poslovne rezultate (npr. pomanjkanje delovne sile ipd.), da ne uresničujemo sklepov, sprejetih ob obravnavi poslovnih poročil v prejšnjih obdobjih ter da je porast obremenitev gospodarstva v nasprotju s sprejetimi usmeritvami. SDS ERC pod točko »Pregled izvajanja sklepov prejšnje seje« izraža željo, da bi dobila pojasnilo v zvezi z nagrajevanjem dela na projektnih nalogah. Pod točko razno pa opozarja na problem nagrajevanja. Takole pravi: »Problematično je nagrajevanje nalog in opravil v ERC! Kljub deklaracijam o pomembnosti in potrebnosti informatike na nivoju ŽJ pri nagrajevanju trmasto vztrajamo na starih pozicijah. To dokazujejo pregledi doseženega OD in tudi predlog novega prevrednotenja. Iz leta v leto se kaže nevezdržna stagnacija. SDS opozarja, da se lahko zgodi, da oddelka sčasoma ostane brez potrebnega strokovnega kadra, če ne bomo na tem področju pravočasno ukrepali.« SDS energetsko gospodarstvo ocenjuje, da številni kazalci, ki so predpisani z zakoni, prikazujejo le parcialne primerjave v delitvi dohodka itd., ne omogočajo pa sumarnega pregleda uspešnosti dela in poslovanja TOZD. Opozarjajo tudi, da večji prispevki za družbeno nadgradnjo, ki so v nasprotju z deklariranimi načeli, znižujejo ostanek dohodka in ekonomičnost poslovanja ter da smo v enakem obdobju leta 1985 z manj delavci kot v devetih mesecih 1986 napravili več. Pravijo tudi, da primerjava z osebnimi dohodki v devetih mesecih leta 1985 kaže izkrivljeno sliko, »ker smo v letu 1985 pomembno povečali OD v zadnjem tromesečju, česar si letos najbrž ne bomo upali«. SDS kemijski laboratorij HVB opozarja, da bo v januarju izpraznjeno delovno mesto enega analitika. Problem ponazarjajo z naslednjo zgodbo: »Kandidat za laborantsko šolo iz druge DO (Kemična tovarna Podnart) je bil z delom osebnostno seznanjen. Opravil je zdravniški pregled in prišel na ogled v laboratorij HVB. Šele tu je izvedel za pravo višino OD. Premislil si je takoj, z ustreznimi pripombo na kadrovske novičarje v ŽJ. Vse kaže, da bomo dobili nov kader primeren nizki kategoriji — torej brez primerne izobrazbe.« SDS OID ugotavlja, da urejanje arhivskih prostorov še vedno kasni. Monterji Primata so sicer prišli, vendar pa zaradi pomanjkanja materiala (vijaki, teleskopska vodila in tesnilne gume) niso montirali omar. Drugo fazo urejanja prostorov, ki je vezana na reorganizacijo, pa bi tudi kazalo pospešiti.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

PREGLED SESTANKOV SDS

Vstopili smo sicer v novo leto 1987, vendar pa imamo pri pregledu sestankov samoupravnih delovnih skupin še nekaj starega dolga iz Programa samoupravnih aktivnosti za november, čeprav smo povzetke s sestankov v tej rubriki redno objavljali. Upamo pa, da so bila vsa vprašanja, na katere so SDS opozarjali, v tem času že tudi uspešno rešena.

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, lokomotivna delavnica, vozovna delavnica, delavnica motornih vozil, elektromotorna delavnica, vzdrževanje proge, promet + vleka 1, 2, 3 in 4, garaža in tehtalci. Vse SDS delavnice ter vodstvo in vzdrževanje proge — te SDS so se sestale skupaj — ugotavljajo, da so vsi sklepi prejšnjih sestankov, razen sklepa o nabavi nove derezine za vzdrževanje proge, izvršeni. V zvezi z bančnimi sporazumi in srednjeročnim načrtom interne banke pa pravijo, da bi morale strokovne službe podati bolj razumljivo poročilo. Sami se čutijo strokovno premalo podkovane, da bi si mogli ustvariti mnenje o tem, ali so takšni predlogi potrebni ali ne. Člani SDS vzdrževanje proge pod točko razno še posebej vprašujejo, kdaj bo v plan nabave končno uvrščena derezina in kdaj bo nabavljena. SDS promet + vleka 2 se pritožuje nad slabo kvaliteto malice (posebej omenjajo, da so 6. novembra na popoldanskih dneh deli za malico skisani srbski pasulji). Pripombe so imeli tudi na slabo vzdrževanje proge Jeklarna — Bela. Opozarjajo tudi, da še ni rešeno vprašanje nabave enega kompleta spodnjega perila za delavce v železniškem transportu z dne 1. novembra 1986. Tudi SDS promet + vleka 3 postavlja isto vprašanje. Odgovor pričakujejo od službe za varstvo pri delu. SDS garaže je predlagala, naj bi ukinitile male usluge ali vsaj omejili njihovo število.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so Program samoupravnih aktivnosti za november obravnavali na skupnem zboru, ki se ga je udeležilo 89 delavcev. Ugotovili so, da še vedno ni uresničen sklep o izvebi delovnih sestankov po kantinah (sestane so imeli le delavci v kantini Hladne valjarne Bela) in v samopostrežni restavraciji. Sklenili so, da morajo biti delovni sestanki organizirani še v novembru, in sicer z eno samo točko dnevnega reda: tekoča problematika. V zvezi z devetmesečnim poslovnim poročilom je bilo kar precej razprave, treba pa je reči, da so se med razpravljalci pojavljala ista imena kot običajno. Tako je Janez Bohinc, vodja samopostrežne restavracije Železarne opozoril na pomanjkanje delavcev (zaradi tega je tudi že prišlo do nekalitativne postrežbe) ter na velike stroške vzdrževanja. Predlagal je, naj bi zaposlili vzdrževalca. Na vprašanje vzdrževanja v samskih domovih je opozoril Boris Vrtačnik. Istega problema se je dotaknil tudi Bogdan Langus. Poudaril je, da bi morala vzdrževalna dela v samskih domovih teči po planu ter da bi potrebovali kar tri vzdrževalce (mizar, električar in vodoinštalater). Janez Koren je Vrtačniku glede nabav za samske domove pojasnil, da je sredstev resda zmanjkal; da pa se bo izvedla nabava iz združenih sredstev. Bojan Klinar je izpostavil problem osebnih dohodkov, saj v TOZD ne dosega niti slovenskega niti jugoslovanskega povprečja. Bojana Peskar je menila, da bi bilo potrebno zaostri odnos do nošenja zaščitne obleke (klobučki itd.). Miro Čirovič je opozoril na visoke stroške pri porabi električne energije, kanalizacije in vzdrževanja ter na problem odstopnosti z dela (dnevno je v TOZD odsotnih 30 do 40 delavcev). Romana Bradič je menila, da morajo TOZD storitvene dejavnosti v svoj program vnesti tudi vzdrževanje za TOZD Družbena prehrana, in to na področju elektronaprav ter mizarskih in vodoinštalaterskih del. Vodja TOZD je pod razno delavce seznanila tudi z aktivnostmi na področju reorganizacije. Med drugim je omenila, da se bo v mesecu decembru imenovalo vršilec dolžnosti za nove TOZD, pa tudi za TOZD Družbeni standard.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava-zunaj-trgovina, centralno skladišče Jesenice, centralno skladišče Bela, domača prodaja in marketing, računovodstvo osnovnih

PTICE SELIVKE

Petek je dan, ko se »selimo« štirikrat na dan iz ene šolske stavbe v drugo.

Zjutraj ob pol sedmih nas na avtobusni postaji pred Železarno pozdravita nizka megla in vonj po dimu. Počasi stopamo proti veliki stavbi Centra srednjega usmerjenega izobraževanja, ki je premajhna, da bi sprejela vse učence vseh šestih usmeritev. Dve uri preživimo v tej stavbi, potem pa kot ptice selivke poletimo do TVD Partizana k telovadbi. Še sreča, da je konec toplih jesenskih dni. Takrat smo namreč hoteli do igrišča pod Mežaklo. Po končani telovadbi gremo na Gimnazijo, kjer je glavni odmor. Gimnazija — siva in stroga, načeto zidovje, streha z razbitimi strešnimi opekami. Pred vhodnimi vrati piše: Pozor! Delo na strehi! Spet popravljajo in krpajo. Jedilnica — neprijeten kletni prostor, kjer ni prostora, da bi lahko vsi v miru malicali. Med prerivanjem ti nehote kdo izbije iz rok kruh in lonček s čajem. Nam pa se mudi na GEŽ, kjer imamo strokovne predmete. Imamo samo pet minut časa, kajti noben učitelj ne mara zamujanja. Zato v naglici pograbimo malico in otovorjeni s torbami, vrečkami in dežniki jemo kar po poti. Vonj žem-

lje in jogurta se meša z vonjem dima železarne in izpušnih plinov avtomobilov. Veselimo se toplih prostorov na GEŽ-u, kjer imamo garderobo in se preobujemo v copate. Pri strokovnih predmetih nas učijo tudi higijene. Kako sta si teorija in praksa različni! Stranišča v Gimnaziji in neurejena jedilnica to potrjujeta. Na Gimnaziji se dežniki sušijo kar na tleh v razredu, garderob ni, več ur

preživimo v mokrih čevljih ali škornjih.

Pripravlja se samoprispevek za obnovo gimnazije in dograditev prizidka ŽIC. Upamo in želimo, da bo samoprispevek uspel, saj je to edino upanje za generacije, ki se bodo v prihodnosti šolale na Jesenicah.

Razredna skupnost
2. a zdravstvene usmeritve
CSUI Jesenice

SOMETHING IN GYMNASIA MAKES ME UNHAPPY

Watson je zaprl dežnik in ga strel.

»Nič slabše vreme ni kot v Londonu.« Sherlock Holmes je pokimal. »Kakšna zgradba. Stara, siva in zgubana kot tvoja stara mama.«

»Nikar je ne primerjaj z mojo staro mamo. Zaenkrat z nje še ne leti opeka. Pa bolj prijazna je in zgovorna.«

Krepko se je uprl v vrata, da so se vdala. V veži je lebdel mrak in ovil vsakega, ki je prišel.

»Sploh ni podobno šoli. Prej kakšni graščini. Se spominjaš tistega primera iz Gray Castla?« je dejal Watson.

Holmes je poskušal prižgati pipo. Ni mu uspelo. Preveč vlage je bilo v tej šolski graščini. Hodila sta skozi hodnik. Watson se je poskušal ogreti pri radiatorju.

»Vraga, kako je vroč! Radiator deluje, pa ni nikjer nič toplo,« je pihal v roke in rekel Holmesu:

»Zdi se mi, da bo zdaj prišla kakšna prikazen v dolgem plašču...«

... po imenu Watson,« je dokončal Holmes. »Preveč gledaš filme. Pojdva pogledati, kakšne so učilnice.«

Watson je odprl oranžna vrata in kakor tat pogledal sem ter tja. »Nikogar ni doma. Glej, glej, držijo se pravila, da oranžna barva poživlja.«

»Nekdo mi je povedal, da učenci nosijo obleko s seboj, ko se selijo iz učilnice v učilnico. Da je strop lesen. Da šola niha s cestnim prometom. Da so stranišča zanič. Da nekje zamaka. Da se okna ne dajo zapreti in skozi piha veter,« je povedal Holmes.

»Ja, in tebi pipa ne dela,« je pristavil Watson. Odšla sta po stopnišču navzgor.

»V drugo nadstropje pojdva raje z dvigalom,« se je oglasil Watson.

»Pri takih zlizanih stopnicah in tleh naj imajo dvigalo? Toliko let hodiš z menoj, pa se še nisi naučil logično sklepati!«

»Slabe volje si. Šola je kriva. Verjemi dobremu zdravniku,« se je nasmešnil Watson. »Diagnoza — simple nervous.«

»In kakšno diagnozo si postavil šoli?«

»Preprosto, kot pri moji stari mami — staranje. Glej! Na panoju je razstavljena najnovejša moda. Te ne zanima?«

»Vedno me vse zanima. Tam je zanimiv zvonec. Izgleda, da še vedno zvonijo z njim. Greva naprej?«

»Zakaj se mučiš s to šolo, Holmes? Videla sva zadosti. V čem je tu zločin? Kje je kakšen mrtič?«

»Kot vedno, ne znaš misliti z lastno pametjo. Ta šola je že davno umrla, Watson. Zločin pa je v tem, da se v tej šoli morajo učiti otroci še naprej.«

»In problem?«

»Denar. V tem se to mesto ne razlikuje od Londona.«

»O? Nisem vedel, da so se Škoti naselili tudi tu.«

Holmes je potrepljal Watsona po ramah. Skupaj sta šla po stopnicah navzdol.

»Zato boš ti prvi, ki bo prispeval denar. Vem, kako dobro srce imaš. Vedel sem, da si usmiljen do drugih.«

»O? Poslušaj, ti...« je rekel Watson in odprl dežnik.

Prijazna fant, kajne da?

Lidija Pirc, 1. a družboslovna
CSUI Jesenice

Vesela šola

Veselo šolo obiskujem že od tretjega razreda. Veseli me zato, ker ni nobenih ocen, veliko je smešnega, tudi spoznala sem veliko zanimivega.

Naloge, ki jih redno rešujemo, dobimo v Pionirskih listih. Tudi tekmovanja imamo. Doslej smo imeli razredno, šolsko, občinsko in republiško za najboljšega. Letos pa bo malo drugače. Šolskega tekmovanja ne bo več.

Na tekmovaju dobimo liste z nalogami. Vsakič je nekaj logičnih nalog za mislece.

V veseli šoli nastopa smešni Pepe Napak. Pokroviteljica Vesele šole je Iskra.

Odločila sem se, da bom ta veseli krožek obiskovala do osmega razreda.

Tjaša Bizjak,
5. b. OŠ Tone Čufar

Računalniški krožek

Najbolj mi je všeč računalniški krožek. Zelo je zanimiv in me delo v njem zelo veseli. Z menoj obiskujejo ta krožek še Aleš in obe Mojci. Uči nas tovariš Sindi, ki ima računalniško teorijo v malem prstu.

Najbolj mi je bila všeč prva ura, ko smo se naučili sestavljati računske operacije. Tudi sam imam doma računalnik in si z njim večkrat popestrim večere. Kmalu prisede še kdo od domačih in počasi se nabere cela družina, ki napeto opazuje dogajanja na TV ekranu. Tudi oče se zanima za računalništvo in večkrat sestavlja programe. Če se kje zmoti, se zasliši obilica kletvic, ampak kmalu se zresni in dela naprej. Če kaj ne ve, mu pomagam, ko pa zapustim sobo, slišim godrnjanje: »Saj mulec bolj zna kot jaz!« Ampak še zmerom imam najraje igrice. Tudi oče jih ima. Samo da noče priznati.

Tomaž Prelac, 6. b
OŠ Tone Čufar Jesenice

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

Prenos kemičnega orožja za diverzantske akcije je mogoče uspešno maskirati. Tekoči strupi se prenašajo v stekleničkah kot dišavne vodice, alkoholne pijače ali zdravila, kot razpršilci, ampule in podobno. Prašnate ali strupe v obliki kristalov je mogoče prenašati v cigaretah, v podlogi obleke, v čevljih ali kot zdravila.

Zastrupljena hrana in voda se dokazuje samo s pravočasnim odkrivanjem. Zaščito pred diverzijami dosežemo:

- s preprečevanjem zastrupitve
- z uporabo zaščitnih sredstev
- s pravočasnim nudenjem prve pomoči.

Preprečevanje zastrupitve dosežemo s pravočasnim uničenjem diverzantskih skupin, s stalno kontrolo vodnih virov, živilskih skladišč in kuhinj, s stalno kontrolo neoporečnosti hrane in pijače.

Uporaba zaščitnih sredstev je umestna in uspešna le takrat, kadar se strupi uporabljajo v obliki hlapov in aerosolov ter pod pogojem pravočasnega obvestila.

Prvo pomoč nudimo zastrupljencu takoj. Če je do zastrupitve prišlo preko hrane, mu vzbudimo povračanje in nudimo pijačo, kot je črna kava, mleko, razredčen kis. Takoj nato odpeljemo zastrupljenca v najbližjo bolnišnico.

Kemično orožje je mogoče uporabiti tako v miru kot v vojni. Z njim sovražnik doseže dovolj človeških žrtev, vzbuja negotovost, strah in doseže živčno izčrpanost pri napadencu.

Pa si oglejmo nekaj najbolj strupenih alkaloidov:

Ime alkaloida	Agregatno stanje	Smrtna doza v g / na človeka	Znaki zastrupitve
AKONTION	trdno	0,001	Otrplost jezika, občutek večanja trebuha, slabost z bruhanjem, občuten padec telesne temperature, ohromelost dihalnega centra povzroči smrt.
ATROPIN	trdno	0,1	Grenkoba v ustih, suho grlo in koža, širjenje zenic, lesk v očeh, zvišana telesna temperatura, hiter utrip, poslabšan vid — slepota, vznemirjenost s prividi in napadi blaznosti, ob koncu padec telesne temperature, nezavest in smrt.
MORFIN	trdno	0,06	Prijetna razdraženost, slabost, suha usta, vrtoglavica, prividi, poslabšan vid, zoženje zenic, huda zaspanost, nezavest, smrt zaradi ohromelosti dihalnega centra
NIKOTIN	tekočina	0,01	Povečano izločanje sline in potu, bruhanje, potrtost, glavobol, driska, nezavest, drhtenje, krči, oteženo dihanje in nepravilen puls.
STRIHNIN	trdno	0,03—0,08	Vznemirjenost in strah, telo se zvija, čeljusti zaprte, udje otropeli, smrt nastopi pri četrtem napadu.
VERATRIN	trdno	0,06—0,08	Močno kihanje, bruhanje, driska z bolečinami, huda slabost organizma in in nepravilno delovanje srca.

Vir.: Povzetek predavanja majorja A. Bednaša v Poljčah 1983 leta.

SLAVKO TARMAN

NARAVOSLOVCI IN KIRURGI SKOZI STOLETJA

42

Življenje je odvisno od krvi, človek umre, če izgubi veliko krvi. Kri je zvesta priča dednosti. Krvne skupine je leta 1900 odkril dr. Landsteiner in je govoril, da bo prišel dan, ko bodo krvne skupine bolj zaznamovale človeka kot prstni odtisi. Študij krvnih skupin se ni nekaj časa nikamor premaknil, nato pa je doživel nov razmah z odkritjem faktorja rezus (Rh), kar je bila tudi dr. Landsteinerjeva zaslug.

KRVNE BOLEZNI — PORFORIJA IN HEMOFILIJA

Porfirijska je bolezen kemije, preosnove (metabolizma) porfirinov. Porfirini so barvne snovi, prehodniki hemoglobina. Značilnost krvne bolezni porfirijske in njeni znaki so: izredno močne trebušne bolečine, bruhanje in spominjajo na znake začetnega vnetja slepiča. Nadalje živčne motnje, vznemirjenost, potrtost z menjavo manije in depresije, sledi pogosto izločanje urina, ki na svetlobi pordeči ali po-

temni. Včasih nastopijo vsi simptomi, včasih pa le eden ali dva.

Hemofilija je bolezen strjevanja krvi, pri kateri manjka krvne molekule strjevanja. Je dedna bolezen in se prenaša iz roda v rod. Kravavitve se kažejo zelo zgodaj v življenju. Najpogostejše so zunanje krvavitve zaradi majhnih ran. Natančno poznavanje motenj v kemiji krvi, krvnih hemofilij, poprava teh motenj v vnašanju manjkajočega faktorja, sta v zadnjih dveh desetletjih zelo izboljšali usodo hemofilikov.

ZGODOVINA KRVNIČK — LEVKEMIJA

V letu 1674 je Anton van Leewenhock poslal londonski akademiji pismo, v katerem je zapisal, da je »kri sestavljena iz izredno majhnih delcev, tako majhnih, da jih sto skupaj ne doseže premera peščenega zrna. Po temtakem je volumen peščenega zrna najmanj milijonkrat večji od volumna krvničke.« Leewenhockovo pismo je bilo še v istem letu objavljeno v akademski publikaciji. In to je bilo odkritje rdečih krvnih teles (eritrocitov)

v človeški krvi. Sto let pozneje je William Hewson, sin londonskega lekarnarja opisal bele krvničke (levkocite). Kri je razredčil s serumom in pod mikroskopom ugledal bela krvna telesa, teh pa je tisočkrat manj v krvi kot rdečih. Potem je znanost mirovala kar sto let. V stoletju od 1830 do 1930 so se odkritja kar vrstila. Odkrili so trombocite — krvne ploščice, ki skrbijo za ravnotežje med pretirano in premajhno fluidnostjo (tekočnostjo), hemoragijo (krvavitvijo) in trombozo (nastajanje krvnih sesedkov). Prvi jih je opazil naravoslovec Donne, nato so jih opisali še Gulliver, Hayem in Bizzozero.

Nato so izdelali metode za merjenje krvnih teles, metode za barvanje (dr. Ehrlich) s katerimi so prišli do podrobnosti v sestavi krvničk. Šele tedaj je bila mogoča razdelitev in na tem temelji vsa današnja znanost o krvi. Marsikatero zmotno je bilo mogoče popraviti. Sprva so mislili, da se krvničke rojevajo ene iz drugih: eritrociti delajo levkocite in trombocite, sami pa nastajajo morda v stenah žil. Nemški zdravnik Neumann je prvi ugotovil vlogo kostnega mozga. Krvničke nastajajo v posebnih organih, v krvnih tovarnah. Najpomembnejša tovarna je kostni mozeg, v proizvodnji pa sodelujejo tudi vranica in bezgavke. Te organe je mogoče proučevati v življenju. Punkcija (vboj z iglo za pregled krvi), ki jo je prvi predlagal dr. Arinkin v letu 1929, je prinesla dragocene podatke, potrdila je dr. Neumannove domneve in je pomagala zdravnikom pri diagnozi in zdravljenju.

Levkemija je bila opisana sredi devetnajstega stoletja. Sledila so tri obdobja. Prvo obdobje je bilo obdobje splošne vdanosti v uso. Drugo obdobje označuje omejena vdanost v uso. Večino boleznij je bilo mogoče ozdraviti, nekatere med njimi so sodile še med neozdravljive. Takoj po drugi svetovni vojni je levkemija tudi sodila mednje — poleg tuberkuloznega meningitisa, malignega endokarditisa (vnetja srčnih zaklopk) in Hodgkinove bolezni. Kar zadeva te štiri bolezni, so bila vsa terapevtska prizadevanja jalova.

Naposled je sledilo tretje obdobje, čas poskusov in upanja. Tuberkulozni meningitis, maligni endokarditis in Hodgkinova bolezen so bili vse pogostejše premagani. In levkemija ni bila več vedno smrtna bolezen. Levkemija je dočakala novo spremembo. Iz boleznij dveh mesecev je postala bolezen petnajstih mesecev, kajti vsako novo zdravilo, vsak napredek v zdravljenju je ponovno podaljšal življenje. Pri levkemiji je ta velika sprememba nastala okrog leta 1975. Napredek je šel strmo navzgor. In če je bil napredek pri odraslih še zelo počasen, je bil hitrejši pri otrocih. Danes je akutna levkemija, najbolj razširjena otroška levkemija, ozdravljena v kakšnih šestdeset odstotkih primerov.

Zgodovina levkemij je tesno povezana z zgodovino krvničk. Od leta 1930 pa imamo stroga in natančna poročila. Pariški zdravnik Alfred Donné je leta 1939 prvi opisal bolezen, za katero je bilo značilno močno povečanje števila belih krvničk.

Delegacije po novem ali po starem

Za nami je 1. januar 1987, datum, ko smo v Železarni pričeli uresničevati planske cilje v okviru šestih temeljnih organizacij združenega dela in ene delovne skupnosti. Medtem ko smo se za šest TOZD odločili na referendumu 24. septembra lani, vse zaposlene v delovnih skupnostih ta naloga še čaka.

V obdobju po referendumu so se že konstituirali »novi« samoupravni organi TOZD, reorganizacija poteka tudi v osnovnih organizacijah DPO (ZKS, sindikatu in ZSMS), marsikaj pa bo potrebno spremeniti ali dopolniti tudi v organiziranosti znotraj predvidene delovne skupnosti.

V naslednjih treh mesecih nas torej čaka še veliko dela. Takoj po sprejetju Statuta Železarne (predvidoma konec januarja) bo potrebno izvesti volitve za nove samoupravne organe DO in volitve delegacij za skupščino družbenopolitične skupnosti in skupščine SIS (družbenih in materialnih dejavnosti) na ravni občine in regije. O tem, kakšne naj bodo te delegacije po številu, velikosti in vrsti (posebne, združene, splošne, skupne), so razprave v Železarni že tekale, tako da so zadeve več ali manj že jasne. V statutih TOZD so tudi točno opredeljene. Tem spremembam bo prilagojen tudi »Odlok o določitvi delegatskih mest...«, ki je bil kot osnutek z Delegatom št. 8 — glasilom Sob Jesenice, dan v javno razpravo. Iz tega osnutka izhaja, da bi za vsako sejo zbora združenega dela delegacija iz:

TOZD TALILNICE delegirala 3 delegate

TOZD PLOŠČATI PROGRAM delegirala 3 delegate

TOZD OKROGLI PROGRAM delegirala 3 delegate

TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI delegirala 3 delegate

TOZD KOMERCIJALA delegirala 1 delegata

TOZD DRUŽBENI STANDARD delegirala 1 delegata

in DELOVNA SKUPNOST predvidoma 3 delegate

Iz Železarne naj bi bilo torej na vsaki seji zbora združenega dela skupščine občine Jesenice prisotnih 17 delegatov.

Na zasedanje skupščin samoupravnih interesnih skupnosti bo vsaka TOZD in DELOVNA SKUPNOST delegirala po enega delegata. Železarna bo tako imela 7 delegatskih mest (do sedaj 8). Ustrezni osnutek »Samoupravnega sporazuma o določitvi delegatskih mest v skupščinah SIS...« je v tem času v javni razpravi.

IN KAKO SEDAJ?

Do izvolitve »novih« delegacij se sedanje delegacije, izvoljene spomladi 1986, normalno sestajajo, po ustaljenem načinu delegirajo svoje delegate na seje zbora združenega dela in preko konferenc delegacij na seje skupščin SIS.

Takoj, ko bodo na nivoju občine sprejeti ustrezni akti o določitvi delegatskih mest, bomo v Železarni izvedli skupščinske volitve, čeprav je osnova za takšno odločitev že dana s konstituiranjem samoupravnih organov TOZD.

Manjka nam »le« Statut DO in DELOVNE SKUPNOSTI, kjer bomo morali delegacije še opredeliti.

Predvidevamo, da bomo VOLITVE DELEGACIJ izvedli v marcu letos.

Čeprav smo v Železarni o vrsti, številu ter velikosti delegacij že pisali, še enkrat objavljamo:

a) V TOZD TALILNICE, TOZD PLOŠČATI PROGRAM, TOZD OKROGLI PROGRAM, TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI IN SKUPNIH SLUŽBAH bomo delavci volili:

posebno delegacijo za zbor združenega dela (1 krat 9 članov)

posebne delegacije za SIS družbenih dejavnosti (9 krat 9 članov)

združeno delegacijo za SIS materialne dejavnosti (1 krat 11 članov)

b) TOZD KOMERCIJALA in DRUŽBENA PREHRANA

posebno delegacijo za zbor združenega dela (1 krat 9 članov)

splošno delegacijo za SIS družbenih dejavnosti (1 krat 11 članov)

splošno delegacijo za SIS materialne dejavnosti (1 krat 9 članov)

c) NA RAVNI DELOVNE ORGANIZACIJE NAJ BI OBLIKOVALI SKUPNE DELEGACIJE:

za občinsko SIS raziskovalne dejavnosti (1 krat 9 članov)

za območno vodno skupnost (1 krat 9 članov)

za območno energetske skupnost (1 krat 9 članov)

za območno PTT skupnost (1 krat 9 članov)

EVIDENTIRANJE IN KANDIDIRANJE delegatov oziroma članov bodočih delegacij bodo vodile osnovne organizacije sindikata. Osnova za pripravo kandidatnih list naj bi bil spisek lani spomladi izvoljenih

članov delegacij. Pri tem bi morali upoštevati še naslednje usmeritve:

1. Morali bi paziti, da iz predloga kandidatnih list ne izpadejo tisti posamezniki, ki v okviru skupščin (ter v telesih skupščin) opravljajo pomembne družbene funkcije ali pa so člani teh teles.

Tako bi preprečili nadomestne volitve predsednikov, njihovih namestnikov ali članov odborov, komisij oziroma koordinacij.

2. Na kandidatne liste naj bi vključili (predlagali) delavce, ki so se že do sedaj izkazali pri delu samoupravnih organov, delegacij ali pri de-

lu OO DPO, tako da bi svojo delegatsko funkcijo in zadolžitve čim boljše in kvalitetno opravljali. Ob tem morajo biti pripravljeni prevzeti tudi funkcijo vodje delegacije. Zavzeti se moramo, da v delegacije vključimo tiste posameznike, ki bodo delegatski sistem kljub znanim težavam skušali še bolj utrjevati kot univerzalni način odločanja v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

V tej zvezi še pojasnilo, da bodo konference delegacij v Železarni odpadle in se zato pričakuje popolna odgovornost za delo delegacij s strani vodje delegacije, vodstva sindikata in vodstva TOZD.

IN KAKŠNA NAJ BI BILA PRI TEM VLOGA CPSI?

Vsekakor opravljanje vseh nalog, opredeljenih v pravilniku o samoupravnem informiranju in komuniciranju v TOZD ter delovnih skupnostih DO Železarne Jesenice ter v poslovniku za delo samoupravnih organov in delegacij v TOZD Železarne. Med temi nalogami samo nekatere:

— sestanki z vodji in namestniki delegacij,

— dodatne informacije za delegacije (pripravljajo jih strokovne službe),

— povratno informiranje strokovnih služb s sestankov delegacij in vodij delegacij,

— spremljanje sej delegacij in skrb za redno udeležbo na sejah skupščin DPS in skupščin SIS (pregled delegiranih),

— analiziranje delovanja delegacij ter nudenje (zagotavljanje) strokovne pomoči (razlag),

— povezava delegiranja — CPSI — strokovne službe Sob in SIS občine Jesenice.

IN KOT ZAKLJUČEK ŠE NASLEDNJE:

Udeležba delegatov iz Železarne na decembrskih sejah konferenc delegacij znotraj DO, pa tudi na skupščinah DPS in SIS je bila izredno slaba. Če je bil vzrok v tem, da je ob konstituiranju novih samoupravnih organov TOZD (in združitvi 20 TOZD v 6 TOZD) postalo nejasno, kako z delovanjem delegacij, menimo, da smo s tem člankom dovolj pojasnili.

Mirko Rabič

Inovacijska dejavnost

V mesecu novembru in decembru so odbori za gospodarstvo na 8 sejah obravnavali petindvajset predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili. Skupni prihranek oziroma koristi znašajo 459.693,061,00 din zato je devetindeset novatorjev prejelo 4.662.183,00 din posebnih nadomestil ali 1.01 % od ugotovljenih koristi.

TOZD TRANSPORT

Avtorjema Janezu Urhu in Stanetu Biaggiu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predelavo končnih stikal za prižiganje kontrolnih luči na kamionu 12.5 t za prevoz odpadkov. Avtorja sta vgradila brezkontaktno induktivno stikalo domače proizvodnje in s primernim vzvodom poskrbela za pravilno krmiljenje stikala. Eno leto od vgradnje stikala je kontrola podpornih nog sigurna, kar pripomore k zmanjšanju okvar na minimum.

Avtorju Ladu Skubetu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo pnevmatske naprave za kompletiranje vesting cevi. Z novo napravo je kompletiranje cevi enkrat hitrejšo, delo pa je enostavnejše in lažje. Pred izdelavo naprave je delo opravljal en delavec, sedaj to delo opravljata delavca, ki delata na reverzorni jami in to v prostem času.

TOZD PLAVŽ

Avtorjem Ivanu Mežku, Francu Voga in Francu Golba je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo trase polnjenja visokopečnih silosov z aglomeratom in koksom. Z izvedeno predelavo so avtorji omogočili ukinitve sita za sejanje sintra št. 170 in pet transportnih trakov. Pomembno je tudi to, da je s to izboljšavo odpadlo tudi težko fizično delo delavcev pri čiščenju trakov in sita, zmanjšala se je prisotnost prahu, odpravljeni so vrteči se deli in njihovo vzdrževanje.

TOZD ELEKTRODE

Avtorjem Stanku Sedlarju, Ivanu Lakota in Jožetu Kralju je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za zamenjavo dobaviteljev dolomita za izdelavo varilnih praškov ter predelava transportnih trakov in silosov. S to zamenjavo so se zmanjšali stroški nabave dolomita.

Avtorjema Jožetu Torkarju in Edu Kristanu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za nov postopek izdelave zvezd za oplaščenje elektrod. Izdelana naprava omogoča natančnejšo nastavitve reber na pesto ter natančnejši prehod mase za oplaščenje, s tem pa boljše centričnost in kvaliteto elektrod.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Avtorjem Vladu Potočniku, Marjanu Vidmarju in Pavlu Podobniku je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za rekonstrukcijo kolektorja hladilne vode za ogrođje jumping. Po izvedeni predelavi se je skrajšal čas odklopa in priklopa hladilne vode, ne prihaja več do pregoretega in poškodb fleksibilne cevi, izboljšali pa so se tudi pogoji dela.

Avtorjema Dragu Finžgarju in Francu Berniku je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za prevzavo zaporedja delovnih in vodilnega cilindra na navijalcih. V primeru kasnitve zadnjega cilindra ne prihaja več do zagona navijalcev in s tem do lomljenja batnic cilindrov, saj morajo biti vsi trije delovni cilindri že pred tem vrnjeni na najnižjo točko.

Avtorjem Stanetu Begešu, Ivu Lebanu in Francu Cvetku je odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo novih drsnih obrobov in siste-

ma za kontinuirni odpih prašnih delcev s krtačnega sistema na 900 kW motorjih. Avtorji so nosilce drsnih obrobov izolirali z izolacijsko odporim poliglas trakom, prostor med bakrenimi obrobo pa so zapolnili z ognjeodpornim in izolacijskim nitroplastom, ter zalili s silikonskim lakom in zapekli. Dodatno so izdelali napravo za odpih prašnih delcev in ščetk, ki izkorišča zračni pretok v motorju in prašne delce usmerja skozi spodnjo mrežasto odprtino ohišja elektro motorja.

TOZD JEKLARNA

Avtorjem Borisu Truhačevu, Marku Pezdarniku, Mihju Jurkoviču in Janezu Markovcu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za uvedbo zračnega hlajenja delovnega cilindra za odpiranje drsnega zapirala na KL. Po izvedenem zračnem hlajenju cilindra se ta več ne segreva prekomerno, zaradi tega se je podaljšala življenjska doba tesnil, ki so iz uvoza in zmanjšala so se popravila v delavnici HIP na Javorniku.

Avtorjem Mihju Slibarju, Jožetu Italo, Čazimu Babiču in Francu Dovžanu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za predelavo sedeža opornega ležaja za vrtenje na pristanjskih žerjavih. Avtorji so izvedli predelavo sedeža opornega ležaja ker so se vseskozi pojavljale okvare oziroma lomi pritrdilnih vijakov zaradi česar je večkrat prišlo do porušitve opornega ležaja in ležajev v reaktorju.

Avtorjem Janezu Bičku, Francu Potokarju, Frideriku Omanu in Ivanu Žibertu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za obzidavo jeklarskih ponovc s krommagnezitno opeko. Jeklarske ponovce so obzidovali s šamotno, terdolitno in aluminatno opeko. Zaradi tehnoloških pogojev in zaradi nizke vzdržnosti so avtorji predloga po daljšem preizkušanju uporabili krommagnezitno opeko. Vzdržnost ponovc se je tako bistveno izboljšala, s tem pa se je zmanjšala poraba opeke.

Avtorjem Petru Papiču, Nikolu Brajiču, Viktorju Žanu in Francu Arhu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za popravilo hidravličnih in pnevmatskih krmilnih ventilov s pomočjo orodja in novega postopka. Ker se je v delavnici HIP - a v zadnjih nekaj letih nabralo veliko števil nerabnih ventilov so avtorji razmišljali kako bi jih popravili in jih usposobili za normalno obratovanje. S pomočjo posebnega orodja in novega postopka so dosegli, da je nekatere ventile mogoče tudi popraviti, s tem pa se podaljšuje življenjska doba ventilov.

Avtorju Francu Smoleju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za popravilo rabljenih cevi za vpihovanje kisika v talino. Po novem postopku uporabe odpadnih cevi gre v izgubo samo odrezan poškodovan del že uporabljene cevi in ne cela cev kot je šla pred izvedbo tega predloga.

Avtorjem Janezu Markovcu, Karlu Koblarju in Francu Pintarju je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za nov način izbijanja in odstranjevanja ostanka jekla iz vmesne ponovce. Delavec v posebne puše na stojalu vstavi izbijalne čepe nato pa z žerjavom vstavi vmesno ponovco. Stojalo preprečuje vodoravne premike vmesne ponovce, z navpičnim premikom pa izbije ostanek. Izbijanje je tako hitro in varno opravljeno.

Avtorjema Karlu Koblarju in Janezu Markovcu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo ogrođja hlajenja upogibne cone kontiliva. Avtorja sta izvedla predelavo tako, da sta odstranila skoraj vse kromaste cevi, s čimer odpade veliko ur dela na samem hladilniku in mnogo enostavnejše je reševanje strjenega železa, ki se nabere ob prodorih, lažje in enostavnejše pa je tudi vzdrževanje.

TOZD LIVARNA

Avtorju Andreju Razingarju je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za nov način izdelave distančnih obrobov za kable elektropeči. S premenjenim načinom izdelave distančnih obrobov se je skrajšal izdelavni čas s 6 na 0.5 ur, izboljšala pa se je tudi kvaliteta obrobov.

TOZD VRATNI PODBOJI

Avtorjema Francu Pretnarju in Dragu Kalamarju je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo orodja za stancanje odprtini za ključavnice na kovinskih vratnih podbojih. S to izboljšavo je doseženo zmanjšanje zastojev, večja je vzdržnost orodja, potrebno je manj brušenja merilne plošče in nožev in zmanjšalo se je število reklamacij kupcev.

Avtorjema Branku Hostniku in Štefanu Trplanu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za varjenje omega za nadsvetlobo kotnika na prečki in posebnega praga pri TH 50 podbojih. Avtorja sta z novim pristopom k varjenju omega, kotnika in praga izboljšala postopek do te mere, da vse lahko privari en varilec s pomožnim delavcem ne da bi zadrževal proizvodni cikel na avtomatskem varilnem stroju.

Avtorjema Francu Paplerju in Gregorju Hudriču je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo vrtljive naprave za varjenje

okvirjev. Dosedanji način varjenja okvirjev je potekal prepočasi, brez pripomočkov za vpenjanje na ravnalni plošči. Zato sta avtorja za hitrejšo in bolj varno izdelavo teh okvirjev izdelala vpenjalno vrtljivo napravo. S to izboljšavo se je povečala izdelava okvirjev.

Avtorju Francu Paplerju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo stojala za sestavljanje ročic za izdelavo razpir. Izdelava stojala ima pomen predvsem z vidika varstva pri delu saj delavkam ni potrebno sestavljati ročice na kolenih in je v manjši meri izpostavljena fizičnemu naporu in prisilni drži telesa.

Avtorju Dragu Kalamarju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predelavo varilne glave na točkovnem varilnem stroju za varjenje matic. S to predelavo se je zmanjšala odvisnost nastavitve z ozirom na dimenzijsko in oblikovno odstopanje profila, odpadla pa je tudi menjava iz mokromontažnega na tunelski profil in obratno ter boljša kvaliteta zavarjenih matic.

Avtorjem Karolini Bajt, Janezu Kunstelju, Tomažu Kavčiču, Zvonetu Obru, Esadu Maziču, Francu Koduncu in Dragici Mitrovič je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za zmanjšanje temperature v čistilni komori in uporaba protektana 25 za čiščenje podbojev. Z uvedbo protektana 25 se je zmanjšala poraba tople vode, podaljšal se je čas barvanja, kvaliteta barvanja pa je ostala nespremenjena.

Avtorjem Romanu Iskri, Dragu Kalamarju in Francu Paplerju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za varjenje veznih elementov na sestavljive podboje na večtočkovnem varilnem stroju VPS 84. S tem se je kapaciteta obeh varilnih strojev bistveno povečala, zato varjenje veznih elementov ne predstavlja več ozko grlo pri proizvodnji sestavljenih podbojev.

B.

KOMISIJA ZA PODELJEVANJE DRUŽBENIH PRIZNANJ PRI PREDSEDSTVU OBČINSKE KONFERENCE SZDL JESENICE

RAZPISUJE ZA LETO 1987 PET PRIZNANJ OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA,

ki bodo podeljene ob praznovanju ustanovitve OF Slovenije, 27. aprila 1987.

Priznanja se podeljuje posameznikom, družbenopolitičnim in drugim organizacijam za posebne družbenopolitične, kulturne in organizacijske dosežke pri uresničevanju in krepitevi socialističnih samoupravnih odnosov ter da imajo trajnejši pomen pri:

- razvoju naše samoupravne socialistične družbe,
- uresničevanju ustavno opredeljenih družbenoekonomskih in političnih odnosov na posameznem področju družbenega življenja in dela ter v družbi nasploh, še zlasti pri razvijanju delegatskega sistema in uveljavljanja samoupravne organiziranosti temeljnih samoupravnih skupnosti,
- krepitevi SZDL kot fronte delovnih ljudi in občanov ter njihovih organiziranih socialističnih sil,
- neposrednem uveljavljanju delovnih ljudi in občanov kot nosilcev odločanja na vseh področjih družbenega življenja in dela.

Kandidate za podelitev Priznanja OF lahko predlagajo posamezniki, OZD, posamezne organizacije in društva komisiji za podeljevanje družbenih priznanj pri predsedstvu Občinske konference SZDL Jesenice najkasneje do 15. januarja 1987. Kasnejših prijav ne bomo upoštevali.

Predlog mora poleg natančnega naslova in kratkega življenjepisa vsebovati tudi čimpopolnejšo utemeljitev razlogov, zaradi katerih naj bi predlagani prejel priznanje OF. Predlog mora biti podan na posebnem obrazcu, ki se dobi na Občinski konferenci SZDL Jesenice.

Komisija za podeljevanje
družbenih priznanj pri
OK SZDL Jesenice

Dejstva proti argumentom

Ko je že vse kazalo, da bo lahko Božidar Lakota nekanonizirano počel svoje nečednosti, se je vendarle našel nekdo, ki mu je povedal, kar mu gre. V prejšnjem Železarju je Albina Tušar v prispevku (Ne)kdo zavaja delavce? razkrila ozadje Božidarjeve lakote po pravici. Škoda le, ker se je Tušarjeva oglasila šele potem, ko je bila škoda že storjena. Žal pa se bojim, da Lakota že kuje novo zaroto in da kljub očitni teži argumentov, ki govorijo proti njemu, ne bo hotel odnehati. Ker imajo enako pravico do besede kričarji in pravičniki, nam grozi, da bo po za salonskega revolucionarja prevzela glas razuma, če se ne bomo temu odločno postavili po robu.

Ker je za nami naporno praznovanje novega leta, ki ni naklonjeno poglobljenemu razmisleku, nemara ne bo odveč, če na kratko povzamem nekaj neizpodbitnih dejstev, ki govorijo proti Božidarju Lakoti in nam kažejo njegovo pravičništvo v povsem drugačni luči (povzemam po prispevku Albine Tušarjeve).

Božidar Lakota se je za polemiko o prevrednotenju del in nalog odločil šele potem, ko naj bi bil začasno razporejen na delo v neposredni proizvodnji in ko so bila (po njegovem) njegova dela in naloge po novem preslabo ovrednotena. Čeprav ni strokovnjak za samoupravno pravo, niti nima njegovo delo po službeni dolžnosti nič opraviti s tem področjem, si na podlagi svojega površnega znanja lasti pravico soliti pamet strokovnjakom. To svojo vsevednost prižene tako daleč, da zlonamerno spregleda sedem let trdega dela na področju nagajevanja in išče v teh prizadevanjih zgolj spodrsljaje in v imenu demokracije zagovarja že čisto nesmiselne koncesije vsakemu godrnjaču, ki tako ali tako vedno najde dlako v jajcu. Tudi najnovejši prevrednotenje del in nalog mu ni všeč, čeprav se je povprečni OD na račun prevrednotenja povečal kar za 12 odstotkov. Očitno mu gre v nos, da je s tem pridobila velika večina delavcev naše železarne, ne pa on. V svojih polemikah se Lakota kar naprej zateka k filozofiji in množici citatov, ki navidez potrjujejo njegove dvomljive trditve.

Žal pa Lakoti marsikdo nasede, zato ga je treba razkinkati, preden bo naredil še več škode. Da ima prav to za bregom, sploh ne dvomim. In tudi že kar vidim, kako se bo skušal oprati pred upravičenimi očitki.

Začel bo nemara kar s tem, da sploh ni bil on tisti, ki bi moral na delo v Jeklarji, čeprav je slepomišl in si izmišljal, da ni sposoben za delo v neposredni proizvodnji toliko časa, da je bila nazadnje najhujša nujna že mimo in tako je tudi svojim sodelavcem (nekateri so celo sledili njegovemu zgledu) onemogočil, da bi storili svojo dolžnost do kolektivov.

Seveda ne bo pozabil pomahati s svojim opisom del in nalog in s poročili o delu in nemara bo celo s tem poskušal dokazati, da se tudi on spozna na samoupravno pravo. S kakim prikladnim citatom pa bo lahkovernežem na hitro dokazal, da je samoupravljanje tako ali tako namenjeno slehernemu delavcu in iz tega povzel sklep, da se torej vsakdo

tudi dovolj spozna na samoupravne akte, da lahko gleda pod prste strokovnim delavcem in s pikolovsko natančnostjo išče narobe postavljene vejice v sklepih samoupravnih organov.

V sedemletni graditvi sistema vrednotenja del in nalog in vseh drugih prizadevanjih na področju samoupravljanja v naši železarji, na katerega Lakota sicer ves čas prisega (da bi tako prikril svoje prave namene), kajpak ne bo videl drugega kot pet neuspešnih referendumov zapored. Čeprav je vsem jasno in so tudi strokovne analize pokazale, da gre za splet nesrečnih okoliščin, ki nimajo s pravo vsebino omenjenih referendumov nič skupnega. Ne bom se čudil, če se bo Lakota drznil iti celo tako daleč, da bo ob tem začel razpredati o odgovornosti odgovornih delavcev in vseh posledicah, ki naj bi jih tako zaporedje navideznih neuspehov imelo. To je toliko bolj verjetno glede na njegovega tokratnega polemičnega nasprotnika in še zlasti zato, ker se Lakota vsakokrat, kadar mu zmanjka stvarnih argumentov, kar pomeni domala vsakokrat, kadar sede za pisalni stroj, brez vseh zadržkov zateče k "polemiziranju" na osebni ravni, da bi tako svojega nasprotnika diskvalificiral in s tem dokazal svoje dvomljive trditve.

Bojim se, da bo tudi za povečanje povprečnega OD našel odgovor, najbrž si bo pomagaj z domnevno inflacijsko stopnjo nad sto odstotkov, ki jo bo potegnil vragstigavedi odkod, čeprav je uradno izračunana inflacija 88 odstotna, kar pomeni približno 5,4 odstotka na mesec in torej 12 odstotkov večji osebni dohodek pomeni realno povečanje OD (glede na inflacijo) kar za 6,6 odstotka, ali pa si bo pomagal z povečanjem življenjskih stroškov, ki uradno rastejo hitreje od inflacije in tako poskušal razvednotiti ugodne učinke prevrednotenja del in nalog.

Seveda se bo spet vtaknil v relativno manjšo napredovanje delavcev z višjo in visoko izobrazbo in ga skušal interpretirati kot da gre za spremembo razmerij med posameznimi vrednostnimi kategorijami. In čeprav na Jesenicah že lep čas razmišljamo tudi o sistemu napredovanja na delovnem mestu, bo s prstom kazal na sistem nagajevanja v železarni Ravne, češ, zakaj pa oni lahko.

Svoj odgovor Albini Tušar bo Lakota podkrepil s še nekaj poljubno izrekanimi citati, da bi tako napravil vtis na lahkoverne bralce in bojim se, da bodo nekateri spet nasledili in mu dali prav. Žal pa tu ne gre samo za kratkočasno (in za nekatere zabavno) branje, ampak se Lakota in njemu podobni na ta način vtaknejo v vsako zadevo, ki jim zaradi takih in drugačnih razlogov ni všeč. Kar praviloma omalovažujejo delo strokovnih služb in gledajo pod prste odgovornim delavcem, v svoj delovni kolektiv pa vnašajo zdraho in nemir in kvarijo njegov ugled. Ob tem se človek nehoti vpraša, kje so meje demokratične polemike in ali naj imajo pravico do prostora v našem časopisu res tudi tisti, ki so proti vsakemu napredku in ki kar naprej nekaj rogoviliho. Nenazadnje je že Platon potuhtal, da pesnikom ni mesta v državi razumnih ljudi.

Borut Grce

Kako postaneš vol?!?

Humanum est errare, sed diabolicum perservare. Motiti se je človeško, satansko pa je vztrajati v zmoti, so menili stari latinci. V Železarji pa, kot kaže, menimo drugače. Če zmote nismo mogli preprečiti (odtod zahteve po pravočasnosti polemike!), potem vztrajamo v zmoti! Kdor misli drugače, je proti interesom kolektiva (beri: interesom posameznikov, ki so kolektiv zavledli v zmoti)!

V tem smislu kaže razumeti tudi članek Tušarjeve v zadnji lanski številki Železarja »(Ne)kdo zavaja?«, kjer mi očita celo zavajanje delavcev. V tem smislu namreč preinterpretira zaključek iz mojega članka »(Ne)kdo je na potezi!?, da naj bi vsaj odbori samoupravne delavske kontrole in družbeni pravobranilec samoupravljanja postavili zadeve v zvezi z vrednotenjem v okviru neke normalne samoupravne regulative. Njen dokaz za zavajanje je še posebej zanimiv.

Takole pravi: »Kako se je torej povprečni OD v Železarji za novembra povzela za 12 % v primerjavi z oktobrom, ko smo dosegli rekordne rezultate, če so v osnovah pridobile le tekačice, čistilke in še nekaj drugih najenostavnejših del? Menda jih nimamo toliko, da bi s svojimi osebnimi dohodki tako dvignile povprečje? Pa tudi tistih nekaj vodilnih delavcev na drugem koncu lestvice tega ni moglo napraviti. Tako nam kljub temu ostaja velika večina delavcev, ki je z novo prekatgorizacijo na OD precej pridobila...«

Pustimo ob strani to, da bi kot slovodni delavec lahko zahtevala od strokovne službe podatke, koliko je posamezna grupa delavcev »s svojimi osebnimi dohodki tako dvignila povprečje« in s konkretnimi podatki potešila našo radovednost. Pozorni moramo biti na nekaj drugega. **Notoričnega dejstva**, ki je razvidno iz obeh lestvic kategorij in indeksnih razmerij med kategorijami (gre za staro, ki so jo legalizirali delavci z osebnim izjavljanjem na referendumu leta 1978 in za novo, ki jo je lani, mimo sporazuma in brez poprejšnje obravnave, potrdil delavski svet Železarne), namreč da gre za spremembo ene od temeljnih določb sporazuma, **ne more zanikati in zato premesti problem na povsem drugo raven**. Problem skuša odpraviti z novim vprašanjem.

Na to novo vprašanje seveda ne odgovarja. Kajti, če bi poskušala odgovoriti, bi morala razkriti še druge nepravilnosti iz naše samoupravne prakse. Seveda pa že s samim vprašanjem **implicitno priznava**, da smo povečali povprečni OD za november (12 %) — še zlasti »v primerjavi z oktobrom, ko smo dosegli rekordne

rezultate« — mimo rezultatov dela in poslovanja. Da smo delili nekaj, kar nismo ustvarili! Deliti to, kar nismo ustvarili, pa smo morali, da smo prikrili realni padec mezde (OD) pri delavcih, ki so ostali na istih kategorijah oziroma pri vseh, ki so napredovali za manj kot štiri kategorije.

Tušarjeva se torej ob osnovnem vprašanju — ob očitni kršitvi samoupravne norme, ki smo jo sprejeli demokracijo, na osnovi javne razprave in z referendumom in ki bi jo lahko spremenili le po enakem postopku — očitno spreneveda. Pa ne samo ona!

Da bi to svoje sprenevedanje opravičila, skuša najprej pri bralcih ustvariti vtis, da gre za polemiko s človekom, ki ga ne kaže resno jemati: za užaljenega in vedno nezadovoljnega pozerja, ki se ima navado postavljati v vlogo »dežurnega kritika«, čeprav to ni napisano v opisu njegovih del in nalog, ki je »menil, da je na potezi šele tedaj, ko naj bi šel za nekaj časa delat v proizvodnjo in ko komisija njegovih del in nalog ni ovrednotila tako, kot si je sam zamislil« in ki »naj bi kot urednik informacij za samoupravne organe napravil še kaj drugega kot bral zapisnike in jih verno prenašal v Železarja«. Problem, ki sem ga izpostavil, tako na nek način skuša v bistvu označiti kot zgolj moj privatni problem.

Pri tem niti ni bistveno to, da pozablja, da je pravica in dolžnost vsakega delavca, da v funkciji samoupravne delavske kontrole opozarja na nepravilnosti ter da v opisu svojih del in nalog med drugih piše, da urednik informacij za samoupravne organe tudi »... proučuje... gradiva, ki so namenjena delavskemu svetu Železarne, kolektivnim izvršnim organom tega delavskega sveta ter samoupravnim delovnim skupinam...«, da »spremlja potek obravnave in odločanja o zadevah ter z ugotovitvami seznanja ustrezne organe« ter da »analizira delovanje samoupravnih organov in samoupravnih delovnih skupin ter z ugotovitvami seznanja sindikat«. Niti ni bistveno to, da najbrž ne more vedeti (ker ne le, da »nima navade pogovarjati se s sodelavci prek sredstev javnega obveščanja«, tudi sicer se še nikdar

ni prišla pogovarjat z delavci CPSI glede problemov, ki nas žulijo) za vsa opozorila, ki sem jih bodisi navedel na delovnih sestankih, na sestankih SDS, v poročilih o svojem delu itd. Bistveno je to, da kot član poslovnega odbora, ki je zadolžen za informiranje in samoupravljanje, ne vidi in ne opazi težej, ki se konkretno izražajo skozi posamezne primere, ki pomenijo krčenje prostora za samoupravljanje delavcev in ki so v nasprotju s ciljem, ki smo ga začrtali s srednjeročnim planom: **krepiiti samoupravne družbenoekonomske odnose!**

Izrecno poudarjam: ne gre samo za neregularno spremembo 12. člena sporazuma, temveč za vrsto drugih vzporednih pojavov, ki so zadosten razlog za ugotovitev, da se je samoupravljanje znašlo na nekakšnem razpotju, kjer se moramo vprašati, kakšna bo naša nadaljnja pot. Zato se toliko manj čutim krivega, da sem s člankom »Skozi zadnja vrata« in »(Ne)kdo je na potezi!?!« — podobno pa tudi Crnovič s člankom »Od člena do člena« ter Treven s člankom »Za staro pravdo« — povzročil nekaj vznemirjenja med železarji. Toliko bolj pa se čutim krivega, da že poprej nisem dovolj odločno in javno, preko Železarja, opozoril na vrsto »nenavadnih«, pa tudi nesamoupravnih, pojavov.

Če sem konec avgusta, ko sem predsedniku TK OOS ŽJ Kavčiču oddal tekst z naslovom »Kam gremo?« (ta je nato takoj organiziral razgovor s Tušarjevo, Komanovo, Poljšakom in menoj), še dopuščal domnevo, da so bile iz novih samoupravnih aktov »izpuščene določbe o pravicah delavcev (med njimi tudi pravice v zvezi z vrednotenjem delovnih mest) in o povratnem informiranju, da strokovna služba na te spremembe ni opozorila delavcev, ko je osnutek in predlog dala v javno razpravo, da pripombe naše SDS v zvezi s osnutkom in predlogom glede te izpustitve po naključju niso bile upoštevane in se jih je samo ignoriralo, tako da niti nismo dobili odgovora, mi pa potem, ko sem se seznanil s poročilom o delu komisije za prevrednotenje in rokovnikom ter scenarijem za prevrednotenje, ki ga je sprejel delavski svet Železarne, to ni bilo več mogoče. Tudi Poljšakovega zagotovila, da se bodo te določbe kasneje, na enem od referendumov, spet vnesle v statut TOZD, nisem mogel več resno jemati. Enostavno sem se čutil prevaranega. Temu občutku je piko na i dodalo še Brelihovo izmotavanje v intervjuju, ki ga je v zvezi s prevrednotenjem dal za Železarja.

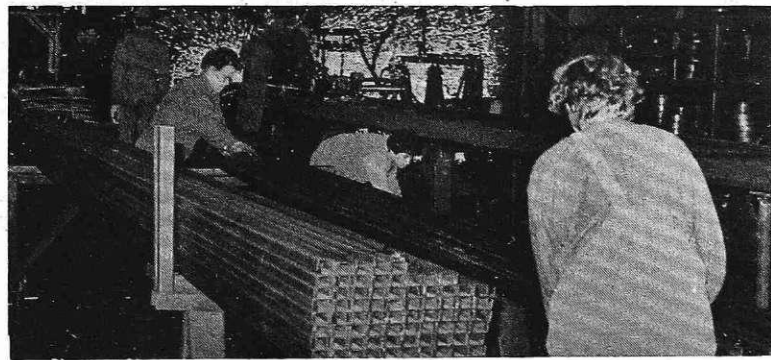
Naj k temu dodam še zavajajoča agitpropovska jamstva pred neuspešnim referendumom, češ da z novim načinom vrednotenja nihče ne sme dobiti manj, oziroma zagotovila, da bo vsakdo dobil več — ki niso pomenila nič drugega kot **skrajno podcenjevanje delavske pameti**. Nenehna inflacijska rast cen in osebnih dohodkov je tudi zadnjega ročnega delavca že zdavnaj podučila, da vsakršno inflacijsko (na račun višjih cen) povečanje osebnega dohodka še zdaleč ni isto kot pa boljše vrednotenje njegovega dela. Odtod zahteva po izračunu osebnih dohodkov po starem in novem načinu na osnovi edinega skupnega merila, ki omogoča ob sicer enakih pogojih in rezultatih realno primerjavo: izračun na osnovi enake mase denarja za osebne dohodke. Tušarjeva ob hvalnici ter informacijam, s katerimi naj bi »prestopili vse meje demokratičnosti«, pozablja, da je bila prav ta železarska zahteva izigrana: masa, iz katere so bili izplačani osebni dohodki, izračunani na star način, je eno, masa, na osnovi katere so bili prikazani osebni dohodki (večji, boljši za vsakogar), izračunani na nov način, pa je bila povsem nekaj drugega. Ogabna, umazana igra! Zavajanje in manipuliranje! Pisni protest, ki sem ga v zvezi s tem zavajanjem poslal na IO OOS v naši delovni skupnosti, je seveda ostal brez kakršnegakoli odmeva.

In sedaj se ta igra v bistvu ponavlja.

In še, in še... Res je: knjige »Kako sem postal vol« nisem prebral (prebral sem le nekaj nadaljevanj v Pavlihu). A ta zoprni občutek, da postajam vol, se pravi: prežvekovalec, vprežna žival, pripravljena vleči vse, kar mu kdo naloži, je vse močnejši...

Mogoče pa je najbolje tako. Čemu polemizirati? Čemu izgubljati energijo in čas zaradi **notoričnih** dejstev? Bolje je ubogati gospodarja in vleči voz, ki ti ga naloži. Tako ti vsaj ostane nekaj prostega časa, da ležeš v travo in v miru prežvekuješ.

Božidar Lakota

Izdelava hladno oblikovanih profilov (foto: I. Kučina)

Seja odbora za kadre in družbeni standard

V petek, 26. decembra, so se na redni seji sestali člani odbora za kadre in družbeni standard. Pri pregledu sklepov prejšnjih sej so ugotovili, da je veliko neizvršenih:

Neizvršen je ostal sklep desete seje, s katerim je bila TOZD Družbena prehrana zadolžena, da pripravi predlog višine prispevka TOZD, delovnih skupnosti in zunanjih delovnih organizacij za čaj za obravnavo na samoupravnih organih. Vsi delavci bi lahko potem v kantinah dobivali čaj brezplačno.

Prav tako je ostal neizvršen sklep z desete seje, s katerim so center za proučevanje samoupravljanja in informiranje zadolžili, da pripravi odgovor »o pristojnostih odbora za kadre in družbeni standard glede določitve cen stanarin in artiklov v prosti prodaji«. Ker center še ni prejel potrebnih podatkov od finančno-računovskega sektorja, odgovora še ni pripravil.

Na prejšnji (enajsti) seji je bilo na podlagi mnenja oddelka za zdravstveno in socialno varstvo (pripravil ga je v sodelovanju z dispanzerjem za medicino dela, prometa in športa), da so posamezni hladni in topli obroki v naših delilnicah primerni tudi za dietetike, ukinjeno izdajanje potrdil za nakup mesa od 1. januarja

1987. Ta sklep je bil obravnavan na letni programski konferenci osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna bluming-štekel, kjer je bila postavljena zahteva, da se ga prekliče. Člani so menili, da je bil sklep sprejet na podlagi strokovnega mnenja, zato ga niso preklicali. TOZD Družbena prehrana pa so zadolžili da naj osnovno organizacijo sindikata te temeljne organizacije informira o načinu obračunavanja bonov za malico in pojasni razliko med vrednostjo bona in višino nadomestila.

V začetku decembra je bil organiziran razgovor s strani poslovnega odbora (prisotni so bili tudi predstavniki strokovnih služb in predsednik odbora za kadre) o adaptaciji samopostrežne restavracije Železarne. Ugotovili so, da je adaptacija potrebna, saj bo le na ta način zagotovljeno normalno poslovanje ene od osnovnih dejavnosti TOZD Družbena prehrana, dogovorili pa so se tudi o nalogah, ki jih je potrebno izvesti ter rokov in izvajalcih.

Zaradi pojavljanja »ozkega grla« v kantini na Beli (upravna zgradba),

ki se ga ne da odpraviti, dokler poteka delo na Jeklarji 2, so zadolžili TOZD Družbena prehrana, da delavce drugih delovnih organizacij, ki tu di uporabljajo kantino, ponovno opozori na upoštevanje urnika prihoda na malico.

Obravnavali so predloge prenove doma na Mežakli, oceno stroškov adaptacije in usmeritve TOZD Družbena prehrana za izdelavo idejne zasnove preureditve. Ugotovili so, da za adaptacijo trenutno ni na razpolago potrebnih finančnih sredstev, na predlog predsednika IO KOOS Železarne pa so izvršni odbor konferenc OOS Železarne zadolžili, naj pripravijo predloge in vodi razpravo o izbiri (Kres, Mežakla, Pristava) in postopnem urejanju objektov za rekreacijo, oddihe in preventivno zdravljenje naših delavcev.

Od 1. januarja 1987 je višji osebni prispevek delavcev Železarne za prevoz na delo in z dela, in sicer 1.300 din (prej 650 din na mesec). Hkrati so delavskemu svetu Železarne tudi predlagali, da se v prihodnje višina osebnega prispevka usklajuje z rastjo cen v potniškem prometu vsakih šest mesecev (sedaj enkrat letno).

Delavskemu svetu Železarne Jesenice so predlagali, da sprejme plan odsotnosti za kulturno in telesnokulturne aktivnosti v letu 1987, ki ga je pripravil kadrovski sektor. Plan v letu 1987 znaša 5430 dni, in sicer 2850 dni izredno neplačane odsotnosti z refundacijo in 2580 dni izredno plačane odsotnosti.

V nadaljevanju so se seznanili z zahtevami za finančno pomoč; odobrili finančna sredstva Nogometnemu klubu Jesenice, Osnovni šoli dr. Janez Mencinger iz Bohinjske Bistrice, Planinskemu društvu Jesenice in nekdanjemu sodelavcu Železarne na prošnjo hišnega sveta s Kejarjeve 1 (Jesenice). Sprejeli so sklepe, da se v predlog delitve sklada skupne porabe za leto 1987 vključijo društva in klube, ki so bila vključena prejšnje leto, z enako višino, povečano za stopnjo rasti sklada.

Pod točko »vloge iz naslova izobraževanja« pa so odobrili dve finančni pomoči, obnovitev štipendije, eno vlogo pa odstopili v reševanje reklamnemu oddelku Železarne.

Odšli bodo skupaj s SM peči

Letos bomo počasi začeli ugašati stare SM peči, saj se bodo morale umakniti novi tehnologiji v Jeklarni 2. Mnogo delavcev je dočakalo upokoje-
tev ob njihovih nenasitnih vročih žrelih, mnogi pa jim še sedaj zvesto služi-
jo. Čas pa neusmiljeno teče za vse enako — za delavce in za peči in nekateri
se bodo upokojili skupaj z njimi. Najstarejši martinariji so nam pripovedova-
li o svojem delu, izkušnjah, željah, načrtih. Prislunhimo jim!

FRANC HLASTAN je julija lani praznoval 30-letnico dela v Jeklarni. Začel je kot čistilec prebodov, nato delal kot žerjavovodja in povsod tam, kjer so ga potrebovali. V tridesetih letih je bil že na vseh delovnih mestih, sedaj pa dela na vlagalnem stroju pri SM pečeh. O svojem delu pravi:

»Če bi bil še enkrat mlad, ne bi šel nikdar več v martinarno. Zaradi sistema dela nimaš nič od življenja, saj si ne moreš ogledati nobene kulturne prireditve ali se sprostiti ob športu. Pa tudi družina zelo trpi, saj smo zelo malo skupaj. Tudi delovni pogoji so zelo slabi in to je še en razlog več, da v martinarno ne bi več šel.

Prav zato mi ni niti malo žal, da bodo stare martinovke ukinili in tudi nikomur drugemu ni treba biti žal. Delo je namreč preveč težko.

S sodelavci se dobro razumem, čeprav je starejših bolj malo. Mladi, ki pridejo, so dovolj pridni, če pa nimajo veselja do dela, za to niso sami krivi. Povedati jim je treba, kaj jih čaka in biti bolj strpen, če ne gre takoj od začetka vse od rok.

V prihodnje bi morali malo bolj realno oceniti delo martinarjev in upoštevati tudi delovne izkušnje. Jaz na stroju vem, kaj je treba narediti, nekdo drug pa ne, pri plači pa ni razlike. Torej od prizadevnosti in pridnosti nimaš nič, od znanja pa tudi ne.

Strokovnjaki pravijo, da človeku zadostuje dvajset let dela ob SM pečeh, da gre še ohranjen v pokoj. Jaz pa sem tukaj že trideset let. Ampak teh sedemnajst mesecev bom še zdržal.

Franc je hotel oditi iz jeklarne, pa ga niso pustili, ker je zelo dober delavec. Po drugi strani pa danes težko zamenja službo, če nimaš ustrezne izobrazbe. Da je res dober delavec, kaže tudi to, da v tridesetih letih ni imel niti enega »plavega« niti konfliktov z mojstri.

Franc ima hišo in vrt, kjer je poleti vedno veliko dela. Pozimi pa najraje plete koše in košare in si tako krajša dolge zimske večere.

nje staro in izrabljeno, vendar s to izobrazbo, ki jo imamo, ne moremo zahtevati kaj več. Jaz sem tega dela vajen in bi se kakšnemu novemu obratu kar težko privadil. Če bi hoteli večjo plačo, ali drugo, boljše delo, bi morali prijeti tudi za knjigo.

Pred leti smo lažje delali, ker so delavci manj odhajali. Veliko lažje je delati, če imaš stalne ljudi, ki delo in stroje že poznajo.

Prav je, da se SM peči ukinejo, vendar ne prehitro. Iz izkušenj vem, da nova jeklarne ne bo tako hitro nemoteno delala, kot nekateri mislijo, zato ni prav, da smo že skoraj odpisani. Do upokojitve imam še sedem let, zato mi ni vseeno, da bodo martinovke ugasnile. Toliko let sem delal ob njih, da to delo dobro poznam, sedaj pa me resno skrbi, kaj bom delal, ko jih ne bo več. Starih peči ne bo več, za nove pa tudi nisem.

V prihodnje bi morali predvsem bolj resno delati. Na vseh področjih smo zelo površni in prehitro zadovoljni; vsak naj bi na svojem delovnem mestu samo malo bolj resno delal, pa bi se precej poznalo. Več bi bilo reda in discipline in tako bi vsaj vedeli, kdo pije in kdo plača, oziroma kdo kaj dela in za kaj je odgovoren. Sedaj se vse preveč izgovarja drug na drugega, stvari pa ostajajo nespremenjene.

Včasih sem se veliko ukvarjal s športom, sedaj pa zaradi gradnje nimam več toliko časa. Vnuki so mi v največje veselje in tudi dovolj dela imam z njimi.

EBJUB MIDŽON je že trideset let v Jeklarni in prav toliko let pri SM pečeh. Ta stari martinarski maček, ki sedaj dela kot topilec, se bo upokojil s prvim marcem, zato nekaj časa sploh ni bil pripravljen govoriti z nami, češ, sedaj me bodo pa še po časopisu vlačili. Na koncu pa je le povedal:

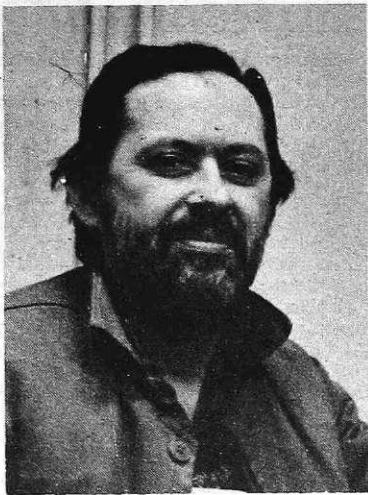
»Vesel sem, da grem v pokoj, čeprav mi bo malo dolgčas. Zaradi peči pa mi ne bo prav nič hudo, ko jih bodo ugasnili. Vendar pa ne bi smeli ugasniti vseh peči, saj jih bomo še potrebovali za rezervo, dokler nova proizvodnja povsem ne steče. Te peči so namreč še dobre, le delati je treba resno.

V martinarni vedno primanjkuje ljudi, predvsem pomočnikov. Včasih so bile zato težave veliko večje, sedaj pa je zaradi tehnoloških izboljšav in novih postopkov veliko boljše, ker je manj težkega in ročnega dela. Tudi plača je sedaj kar v redu, saj je takšna, kakršno zaslužimo. Kdor hoče delati, tudi dobro zasluži.

Za vse nas je najbolj pomembno, da se od vrha do tal razumemo in pametno dogovarjamo. Sem spada tudi več razumevanja do delavcev iz drugih republik, ki so prišli iz drugega okolja, imajo drugačne navade in včasih tudi ne obvladajo jezika. Pravijo, da lepa beseda pravo mesto najde in na koncu se tudi taki delavci navadijo delati, le nekoliko več časa in razumevanja potrebujejo. In dobrega instruktora.

V Jeklarni in v Železarni potrebujemo predvsem večjo disciplino in kontrolo. V novi jeklarni namreč ne bomo mogli delati tako kot tukaj, ko kdo tudi noče delati (pa še ničesar se mu ni treba bati).

Sedaj čakam samo še na to, da se bom vrnil domov in se posvetil živoreji in vrtu. Sicer mi bo tudi malo hudo, ker sem se s sodelavci dobro razumel, toda tudi moj čas se je iztek.

MARJAN NOČ je v Jeklarni in pri martinovkah že čez dvajset let, sedaj pa je delovodja v SM jeklarni.

»Delo v martinarni je zelo težko, zaradi pomanjkanja ljudi, ki stalno odhajajo, pa je še težje. Delavci so tako množično odhajali in še odhajajo predvsem zato, ker so bile v preteklosti plače zelo slabe. Tako so v jeklarni ostali le tisti, ki jim je bil to res edini možni vir dohodka ali ker zaradi neprimerne izobrazbe in strokovnosti niso uspeli prodreti drugam.

Meni je oče dejal, da če bom priden, bom šel lahko delat v fabriko. Danes pa je ravno obratno — delo v Železarni ni več priznanje ampak kazen. Včasih je imela Železarna velik ugled in so se vsi trudili, da bi delali v njej. Osebnih dohodkov železarjev so bili v primerjavi z drugimi bistveno večji in železarji so imeli tudi večji družbeni ugled. Včasih je bilo njihovo delo res cenjeno in bolje plačano.

Moje izkušnje iz martinarne so dokaj dobre in prav zato sem še tukaj. Delo je sicer res težko in umazano, vendar je zelo dinamično in zanimivo, ker je vanj vključeno toliko ljudi. Prej sem delal na kontroli kvalitete, pa mi ni bilo všeč. V naši železarni bi morali vsi samo malo več delati in se držati reda, pa bi bilo veliko problemov hitro rešenih.

Še šest let imam do upokojitve in do takrat bom vztrajal v Jeklarni. Tudi če bodo martinovke ugasnile, ostanejo elektropeči. Sicer pa ne verjamem, da bodo ugasnili vse SM peči, saj hranijo livarno in velik del žičnatega programa.

IBRAHIM CRNOVIĆ je v naši železarni že 34 let, od tega 16 let v martinarni. Nabral si je že precej jeklarskih izkušenj, saj je pred prihodom v martinarno delal na plavzu. Še letos bo skrbel za SM peči, potem pa se bo posvetil družini in vnukom.

»Pri nas imamo največ problemov, ker nam stalno manjka ljudi. Tako ni stalnih posadk in težko delamo, ker nismo vajeni drug drugemu. V enem mesecu sem zamenjal po dva, tri pomočnike in to ni dobro.

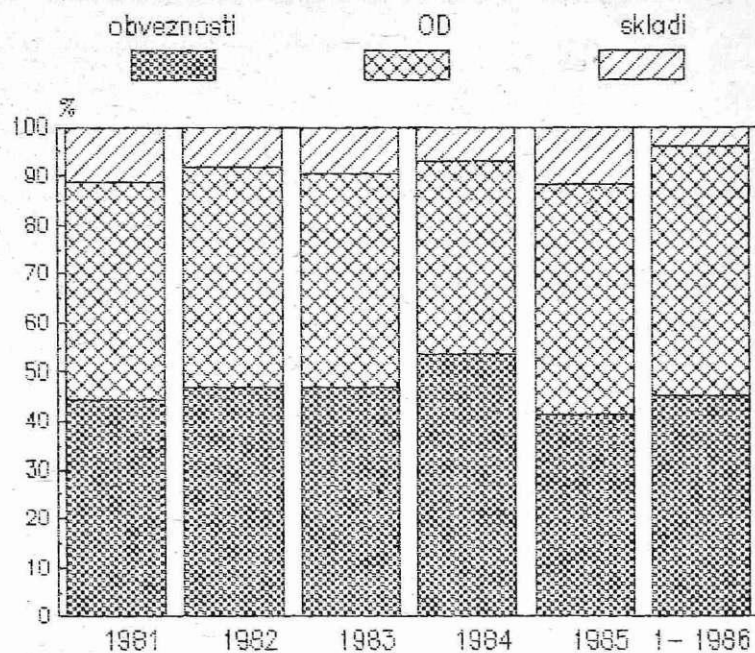
Če bi bili osebni dohodki boljši, bi bilo tudi delo bolj privlačno. Vendar pa naj bo tudi disciplina takšna, kot mora biti, ne pa, da je vseeno, kaj kdo dela in kako.

Za dobro delo so bistveni predpogoji: dovolj ljudi, dober vložek, hitro odpravljenе okvare, disciplina, odnos do strojev in materiala, večja odgovornost in nadzor nad mojstri. Skratka, boljša organiziranost, ki vključuje tudi to, da imamo prave ljudi na pravem mestu.

Tako torej razmišljajo naši izkušeni martinariji. Veliko pametnih predlogov imajo in ne bi bilo odveč, če bi vsaj kakšnega upoštevali. Pravijo namreč, da se pametni iz izkušenj tudi kaj naučijo.

Lilijana Kos

Delež OD narašča

Samoupravne delovne skupine so že večkrat postavile vprašanje, zakaj delež sredstev za osebne dohodke v čistem dohodku kar naprej pada. Pred kratkim so to vprašanje postavili v Remontnih delavnicah, zato je oddelek za nagajevanje pripravil pregled razdelitve čistega dohodka v Železarni za zadnjih šest let.

Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da se je delež OD do leta 1984 počasi zmanjševal (do 39,5 %), hkrati pa so se občutno povečale obveznosti iz dohodka. V letu 1985 se je delež obveznosti znižal, hkrati pa se je močno povečal delež sredstev za OD, ki odtlej počasi raste, hkrati pa spet rastejo tudi obveznosti. Problem torej ni v krčenju deleža sredstev za osebne dohodke, ampak v vedno manjši realni masi dohodka, ki ga ustvarimo v naši Železarni in umetnem zviševanju OD. Glede na planirano izgubo v TOZD Talilnice v letošnjem letu lahko pričakujemo, da se bo delež sredstev za OD letos še povečal.

Center za opazovanje in obveščanje na Gorenjskem

S prvim januarjem bo začel na Gorenjskem stalno delovati center za opazovanje in obveščanje. Namenjen je odkrivanju in spremljanju vseh vrst vojnih nevarnosti, naravnih in drugih nesreč, izrednih razmer in drugih nevarnosti, ki lahko ogrožajo prebivalstvo ter materialne in druge dobrine, kakor tudi obveščanju prebivalstva, organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti in drugih, o teh nesrečah in nevarnostih.

Centru bodo pošiljale podatke o pojavih in dogodkih vse organizacije, organi, samoupravne skupnosti, zlasti še tisti, ki se v svoji redni dejavnosti ukvarjajo z opazovanjem in spremljanjem teh pojavov. Mednje sodijo elektrogospodarske, vodnogospodarske, meteorološke, zdravstvene, veterinarske in druge organizacije.

Center bo sprejemal tudi sporočila, ki jih bodo pošiljali delovni ljudje in občani. Vsem bo ob vsakem času na razpolago telefonska številka 985.

Naj naštejemo nekaj pojavov in dogodkov, o katerih je treba poročati centru: potres, večji požari, poplave, neurje, toča, gosta megla, rušenje jezov, pregrad ali obale, kopičenje ledu na vodotokih ali akumulacijah, težje prometne ali druge nesreče, nesreče z nevarnimi snovmi, plazovi, žled, visok sneg, večje okvare v ener-

getskem sistemu, zastoji v prometu, epidemija nalezljivih bolezni pri ljudeh, živalih in rastlinah, zastrupitve večjega obsega, radiološka, kemična ali biološka zastrupitev zemlje, zraka ali vode.

Našteli smo nekaj primerov. Kardarkoli bi opazili kaj podobnega, moramo takoj sporočiti po telefonu, številka 985.

Doslej smo tako in podobna obvestila pošiljali organom za notranje zadeve (telefonska številka 92). Taka sporočila bodo sicer sprejemali tudi v bodoče in jih posredovali centru za opazovanje in obveščanje. Ne glede na to pa si velja zapomniti številko 985 in o nenavadnem dogodku ali pojavi obvestiti center za opazovanje in obveščanje.

Morda bomo s tem svojim dejanjem preprečili nesrečo ali vsaj omili njene posledice.

VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Strazišar Jesenice vpisuje v oblike izobraževanja in izpopolnjevanja ob delu in za delo:

1. osnovno šolo za odrasle

od 1. do 8. razreda. Vzgojnoizobraževalno delo poteka po učnem načrtu za odrasle in v popoldanskem ali večernem času. Izobraževanje je brezplačno.

2. Usposabljanje oseb za pomožna gostinska dela (verificirani USO program)

3. Tečaji tujih jezikov:

- nemščine (začetni in nadaljevalni),
- angleščine (začetni in nadaljevalni),
- italijanščine (začetni in nadaljevalni),
- latinščine (začetni in nadaljevalni),
- francoščine (začetni in nadaljevalni)

Po dogovoru lahko organiziramo tečaje tujih jezikov za posamezne stroke (gostinstvo, turizem itd.).

4. Tečaje izpopolnjevanja za osebne potrebe in delo:

- šivanja in krojenja (začetni in nadaljevalni),
- strojepisja (začetni in nadaljevalni),
- o vodenju poslovnih knjig,
- pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in osebni higieni,
- skladiščne delavce,
- o varstvu pri delu,
- avtogenu trening.

5. Delavska univerza Viktor Strazišar opravlja tiskanje in razmnoževanje gradiva za udeležence oblik izobraževanja in izpopolnjevanja, OZD, krajevnih skupnosti ter druge delovne ljudi in občane.

Pričetek navedenih oblik izobraževanja in izpopolnjevanja bo takoj, ko bo dovolj prijav za posamezno obliko izobraževanja.

DIMITRIJ SIMIKIĆ je v Jeklarni od leta 1962 in je delal povsod, kjer so bile potrebne njegove pridne roke. Največ časa je bil prvi pomočnik pri SM pečeh, potem pa topilec. Pred dvema letoma je postal pomočnik delovodje, kar je še sedaj.

»Delo je res težko,« pravi Diko, kot ga kličejo prijatelji, »ker je postroje-

Letna programska konferenca OK SZDL Jesenice

V sredo, 24. decembra, so se delegati letni programske konferenci OK SZDL Jesenice seznanili z delom občinske organizacije SZDL in njenih organov v letošnjem letu, s potekom dvomesečne javne razprave o predlogu za izvedbo tretjega občinskega samoprispevka, za letošnjim enajstmesečnim poslovanje OK SZDL Jesenice, z njenimi programskimi usmeritvami v naslednjem letu ter s predlogi aktov Radia Triglav. V razpravi so imeli največ pripomb v zvezi s samoprispevkom, saj so morali oceniti dosedanje javno razpravo in ugotoviti, kaj občani menijo o njem.

Predsednik OK SZDL Jesenice Alojz Kalan je poudaril, da je bilo delo občinske konference SZDL in njenih organov v preteklem letu zelo pestro in razgibano, tudi zaradi zaostrenih gospodarskih razmer doma in v svetu. SZDL je bila zaposlena s pripravami na volitve, ki so se začele že v letu 1985, same volitve pa so bile izpeljane v začetku letošnjega leta. Vključila se je tudi v javno razpravo o kritični analizi delovanja našega političnega sistema, vendar zaradi preobremenjenosti s pripravami na volitve tega ni izvedla dovolj kvalitetno in poglobljeno. Prav tako se je SZDL ukvarjala z ocenjevanjem delovanja posameznih družbenopolitičnih organizacij v naši občini, osnutkov resolucij, predlogov statutarne spremembe in načrtovanih programov del za naslednje mandatno obdobje, pa tudi s kopico aktualnih vprašanj, ki so zahtevale sprotno reševanje.

Nadaljni razvoj naše občine pa je terjal še eno akcijo SZDL v 1986. letu: priprave na izvedbo tretjega občinskega samoprispevka. Oblikovali so koordinacijski odbor, ki je vodil aktivnosti, potrebne za oblikovanje osnutka predloga za razpis referendum (javna razprava).

Ker se v letošnjem letu izteka mandat delegatom in funkcionarjem v krajevnih skupnostih, se krajevne konference ukvarjajo tudi s pripravami na izvedbo volitev in konstituiranje novih krajevnih samouprav.

Čeprav bi lahko ocenili delo OK SZDL Jesenice v preteklem letu kot uspešno, pa je treba povedati, da se zaostrene gospodarske razmere kažejo tudi v nezadovoljstvu ljudi, v njihovi nepripravljenosti za sodelovanje v predlaganih akcijah. Zato je vsak uspeh na tem področju večji, kot je bil v preteklih, manj kriznih letih.

V devetih mesecih minulega leta so bila gospodarska gibanja v naši občini precej neugodna. Tudi razporejanje dohodka ni bilo zadovoljivo, kar kažejo indeksi porabe, ki so mnogo višji od indeksov doseženega dohodka in amortizacije. Posledica tega pa je precejšnje zvišanje indeksa izgub v primerjavi z enakim lanskim obdobjem. V preteklih letih smo se navadili živeti inflatorno; tako je letos stopnja inflacije dosegla skoraj dvakrat tolikšno višino, kot smo pričakovali. Vse to bi nas moralo pripeljati do spoznanja, da se lahko takšnim negativnim gibanjem zoperstavijo le široke množice delovnih ljudi in občanov, združene v SZDL kot široki frontni organizaciji. Zato bo ena glavnih nalog SZDL v prihodnjem letu prav prizadevanje za boljše gospodarjenje.

Tudi na področju družbenopolitičnega izobraževanja je bila občinska organizacija SZDL v preteklem letu aktivna. Organizirala je številne kratke seminarje za vodje delegacij in delegate, ki pa so bili žal slabo obiskani. Majhna odzivnost in interes delegatov za izobraževanje pa predstavlja težavo za boljše delovanje delegatskega sistema.

SZDL vzdržuje stike tudi z zamejci iz Kanalske doline in našimi delavci v Zahodni Nemčiji ter organizira obiske naših kulturnikov pri članih kulturno-umetniških klubov v zamejstvu.

Problemska konferenca o požarni varnosti v sistemu SLO in DS, ki jo je organizirala SZDL Jesenice v preteklem letu, je pokazala da naša samostojna zavest ni dovolj razvita, saj mnogi občani menijo, da je varstvo pred požari zgolj stvar gasilcev, ne pa nas vseh. Zato bomo morali na področju družbene samozaščite v prihodnje še marsikaj storiti.

In kakšne so usmeritve za delo občinske konference SZDL v prihodnjem letu? Tudi SZDL bo morala pripisati svoj delež k smotrnejšemu in racionalnemu gospodarjenju, k zniževanju stroškov proizvodnje, k varčevanju z materiali in energijo ter k intenzivni izrabi proizvodnih zmogljivosti in delovnega časa.

SZDL bo morala poiskati izvirne načine množičnega političnega dela, kar bo približalo to frontno organizacijo množicam in okrepi vlogo delovnih ljudi kot nosilcev oblasti v našem sistemu socialističnega samoupravljanja. Izboljšati bo treba odnos drugih frontnih organizacij do SZDL, da bodo skupne akcije bolj usklajene. Poživiti bomo morali delo v sekcijah, v katere se vključujejo ljudje po svojih nagnjenjih in sposobnostih, zato je tu delo učinkovitejše, bolj strokovno in poglobljeno. Društvom bo morala SZDL v prihodnjem letu nuditi več pomoči, da bodo v njenih okvirih uresničevali svoje širše interese.

Na mednarodnem področju bo SZDL tudi v 1987. letu vzdrževala stike z našimi zamejci tako v kulturnem kot v gospodarskem smislu.

Doseči bo treba, da bodo delegati pokazali več zanimanja za izobraževanje in usposabljanje, saj lahko le delegat, podkovan z znanjem, zadovoljivo opravlja svojo funkcijo.

Pomembna naloga SZDL v prihodnjem letu bo krepitev samozaščite kulture delovnih ljudi in občanov. Od družbene samozaščite je v veliki meri odvisna naša varnost, zato bi jo moral vsak občutiti kot svojo dolžnost in se aktivno vključevati v njene akcije.

Tanja Kastelic

Priznanja in pohvale ob dnevu JLA

Osrednja proslava ob 22. decembru — dnevu JLA je bila v osnovni šoli Tone Čufar na Jesenicah. Pripravili so jo člani občinske konference ZRVS in oddelka za ljudsko obrambo skupščine občine ter teritorialne obrambe Jesenice.

Slavnostni govornik je bil predsednik občinske konference ZRVS Jesenice Zoran Krejčič. Podelili so tudi več priznanj in odlikovanj: plaketo Zveze rezervnih vojaških starešin Jugoslavije je prejel občinski štab teritorialne obrambe Jesenice, zlato značko ZRVS Jugoslavije Jasja Jelencič, plaketo ZRVS Slovenije krajevna organizacija ZRVS Hrušica in znak ZRVS Slovenije Stanko Potončnik.

Dobitniki občinskih priznanj ZRVS Jesenice so: Niko Cenček, Slavko Dežman, Maks Klinar, Ivan Lakota, Janez Polak, Mirko Razinger, Zoran Razinger, Darko Strugar, Franc Surc in Karel Tramte. Priznanja bodo prejeli na seji občinske konference ZRVS Jesenice.

Na prostavi so podelili tudi več pohval teritorialne obrambe: pohvalo komandanta republiškega štaba teritorialne obrambe je prejel Janez Zupan, pohvalo komandanta teritorialne obrambe Gorenjske pa Roman Pogačnik, Mitja Torkar, Srečko Čelesnik in Franc Zalokar.

Na proslavi so izredno kvalitetni kulturni program pripravili: Pihalni orkester jeseniških železarjev, ženski pevski zbor Milko Škoberne Jesenice in recitatorji osnovne šole Tone Čufar Jesenice. Vodstvo občinske konference ZRVS Jesenice se ob tej priložnosti vsem izvajalcem kulturnega programa najlepše zahvaljuje za sodelovanje, prav tako pa tudi vodstvu osnovne šole Tone Čufar za ureditev dvorane. J. R.

Samoprispevek

Na letni programski konferenci OK SZDL so predstavniki družbenopolitičnih organizacij predstavili svoje aktivnosti in ugotovitve o razpoloženju naših občanov glede uvedbe novega samoprispevka, do katerih so prišli na podlagi javne razprave. Ugotovili so, da obstaja določena pripravljenost le za samoprispevek, s katerim bi zgradili srednješolski prizidek, ne pa tudi za financiranje krajevnih potreb. Tak odnos občanov je verjetno rezultat dejstva, da sta program in finančna konstrukcija izgradnje prizidka zadovoljivo izdelana, potrebe krajevnih skupnosti pa so tako heterogene, da ni bilo mogoče izdelati skupnega programa. V razpravi so se kresala različna mnenja o tem, kdaj je pravi čas za razpis referendum. Nekateri so menili, da so informacije, dobljene na

Ocena javne razprave

podlagi javne razprave, nepopolne in na njihovi osnovi ne moremo ugotoviti, ali so občani pripravljeni glasovati za samoprispevek, zato se ni mogoče posredovati zborom skupščine predloga o razpisu referendumu. Drugi so poudarjali, da z razpisom referendumu za prizidek k Centru srednjega usmerjenega izobraževanja ni več mogoče odlašati, ker bi nam sicer inflacija »požrla« velik del sredstev, ki bi jih zbrali s samoprispevkom. Nazadnje so delegati sklenili, da bo OK SZDL predlagala zborom skupščine, da se razpiše referendum za samoprispevek za prizidek k šoli in za tiste krajevne skupnosti, ki bodo pravočasno izdelale in ovrednotile svoj program. Na referendumu naj bi občani glasovali in z ločenimi glasovnicami za šolski in krajevni samoprispevek.

V razpravi je bilo slišati tudi mnenje, da krajanom ne smemo obljubljati več, kot bomo lahko uresničili, saj bi lahko izgubili zaupanje v ljudi. Vsem mora biti jasno, da bomo v krajevnih skupnostih gradili iz sredstev samoprispevka le toliko, kolikor se bo zbralo denarja iz dela samoprispevka v višini 0,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov.

Odločitev delavcev Centra srednjega usmerjenega izobraževanja, da bodo namenili del svojega dohodka za izgradnjo prizidka, namesto da bi ga razdelili kot poravnavo osebnih dohodkov ob koncu leta, nam lahko služi za zgled in dokazuje, da so se pedagogi pripravljali odreči marsičemu, če bi s tem zagotovili normalne pogoje za delo sebi in svojim učencem.

Izpopolnimo način samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja

V zadnjem času pogosto beremo, poslušamo in razpravljamo o nesklepnosti na sejah, sestankih in na drugih shodih delovnih ljudi in občanov kot tudi o načinu samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja.

Ob revoluciji v načinu dela, poslovanja in gospodarjenja je potrebna tudi revolucija v načinu samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi in občanov. V naši socialistični družbi, ki je in mora biti svobodna, demokratična in samoupravna, prihajajo do izraza takšne oblike in metode samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja, v katerih lahko sodeluje najširši krog delovnih ljudi in občanov. Zato je razumljivo, da lahko povsem upravičeno govorimo tudi o učinkovitosti, kvaliteti in načinu »množičnega« samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi in občanov.

Seveda pa moramo pojmovati samoupravno in družbenopolitično delovanje kot sestavljeno in organizirano dejavnost delovnih ljudi in občanov. Le-to vključuje namreč ekonomske, politične, pravne, socialne, vrednostne in druge vidike in sestavljajo pojmovanja in delovanja delavskega razreda. To je potrebno posebej poudariti zato, ker je še vedno prisotno pomanjkljivo, enostransko in poenostavljeno pojmovanje samoupravljanja in družbenopolitične aktivnosti kot neločljive sestavine političnega in ekonomskega sistema socialističnega samoupravljanja.

Zato je potrebno najprej zagotoviti izpopolnitev organizacije in funkcioniranja samoupravljanja in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi in občanov, da bi lažje in hitreje dosegli zaželeno cilje v sedanjem in v prihodnjem razvoju naše samoupravne socialistične družbe. Pri tem imajo oblike in metode samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi in občanov pomembno vlogo. Prav od tega je v marsičem odvisno, kako in na kakšen način bomo dosegli zaželeno cilje in uresničili sprejete naloge. Dolej smo preveč pogosto postavljali le določene cilje in naloge, manj pozornosti pa smo posvečali načinu uresničevanja ciljev in nalog ter načinu dela v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju delovnih ljudi in občanov. Slednje je pogojevalo ne samo neustrezno uresničevanje določenih ciljev in nalog, pomanjkljivost v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju, marveč tudi nezadovoljstvo, pasivnost, neodgovornost itn. pri večjem ali manjšem številu delovnih ljudi in občanov.

Napačno pa bi bilo, če bi se posamezniki in posamezna samoupravna in politična vodstva demoralizirala in izgubila voljo zaradi pomanjkljivosti, napak in problemov v samoupravnem in političnem delovanju. Prav nasprotno, storiti je potrebno vse, da bi bili vsi dovolj uspešni, ne samo pri odlikovanju bistvenih vzrokov, ampak predvsem pri razvijanju in dosledni uporabi učinkovitih oblik in metod dela samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja oz. aktivnosti. Vsekakor imajo delovni ljudje in občani bogate izkušnje in tudi dosti znanj o samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju. Zato bomo v tem sestavku le spomnili na nekatere dejavnike in momente, ki

jih je potrebno bolj kot doslej upoštevati in razvijati kot sestavine načina samoupravnega in političnega delovanja. Pri tem mislimo predvsem na naslednje dejavnike:

1. **Kadrovski dejavnik**, je eno izmed temeljnih izhodišč za organiziranje in funkcioniranje samoupravljanja in družbenopolitičnega delovanja. Le-to mora biti prilagojeno posebnostim konkretnega socialnega in življenjskega okolja, zlasti pa strukturi po izobrazbi, zaposlitvi, standardu, spolu, starosti, interesih itn. Vse to velja za večje in manjše, organizirane in neformalne skupine delovnih ljudi in občanov. Upoštevanje teh sestavin kadrovskega dejavnika omogoča, da se lahko npr. izobrazbeno manj usposobljeni delovni ljudje in občani smiselno in učinkovito vključijo v samoupravno in družbeno politično aktivnost.

2. **Učinkovitost** se kot pojem v zadnjem času vse pogostje uporablja tudi v zvezi s samoupravnim in družbenopolitičnim delovanjem delovnih ljudi in občanov. Z učinkovitostjo bi lahko razumeli predvsem to, da je zagotovljen vpliv delovnih ljudi in občanov na oblikovanje odločitev, zlasti pa, da se odločitve neposredno in konkretno uresničujejo v samoupravni in družbenopolitični praksi. V zvezi s tem izkušnje dokazujejo, da je mogoče preveč pogosto zaslediti neusklajeno delo in porazdeljevanje nalog, sprejemanje in uresničevanje odločitev ter oblikovanja in uresničevanja samoupravne in družbenopolitične aktivnosti. Smisel samoupravne in politične aktivnosti mora biti v tem, da z ustreznimi oblikami in metodami dela ter svobodno in demokratično zagotovimo učinkovitost samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja, v katerem bo dejaven in ustvarjalen najširši krog delovnih ljudi in občanov.

3. **Racionalizacija** v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju pa verjetno lahko pomeni izpopolnitev organiziranosti ter izbiro takšnih postopkov in tehnik, ki zagotavljajo ne samo demokratično in kolektivno odločanje, ampak tudi smotrno in kakovostno izvedbo ter čim manjšo porabo časa. Ni treba posebej omenjati, da smo pogosto nezadovoljni, ker se nam zdi, da čas ni bil dovolj ekonomično in koristno izrabljen ter da seje in sestanki ne bodo dali pričakovanih rezultatov oz. rešitev problemov in vprašanj. Uspešnost sej in sestankov je odvisna tako od tistih, ki so jih pripravljali, kot od drugih, ki so na njih sodelovali. Pravi premik pa bi morali narediti v smeri izvajanja in uresničevanja demokratično in kolektivno sprejetih odločitev s konkretnimi dejanji in akcijami v samoupravni in družbenopolitični praksi. Seveda to vsi dobro poznamo, vendar pa še ni dosežen premik v udejanjanju stališč, mnenj in prepričanj o tem. Tako pa še vedno le ugotavljamo, kot pravi ljudska modrost o času: »Čas je zlato. Čas je velik učitelj. Čas je nezvest tistemu, ki ga ne izkorišča. Čas ima najbolj ostro diletto.« itn. Najbrž bi morali pri tem upoštevati naslednji izrek: »Izkušnje človeka učijo, grenke ga izučijo!«

4. **Kvaliteta** v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju pa gotovo lahko pomeni uporabo in izvedbo racionalizacije in učinkovitosti, s čimer je povezana tudi ekonomska izraba delovnega in prostega časa. Pomemben dejavnik (kadrovski) za zagotavljanje kvalitete v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju so osebne lastnosti nosilcev funkcij in drugih delovnih ljudi in občanov. Zato bi morali v tem kontekstu razvijati in negovati lastnosti, kot so: razgledanost, premišljenost, objektivnost, demokratičnost, uravnovešenost, samostojnost, kritičnost, tolerantnost, komunikativnost itn. Vse to lahko prispeva k ustvarjalnemu delovanju in odpravljanju konfliktnih situacij ter mnogih pomanjkljivosti, ki se povezuje z načinom samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi in občanov.

5. **Odgovornost** v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju oz. aktivnosti ne more biti omejena samo na nosilce različnih funkcij. Pri tem in zato dejavnost moramo biti odgovorni vsi, eni bolj in drugi manj, kolektivno in individualno, moralno, politično in po potrebi tudi materialno. V samoupravni in družbenopolitični praksi je preveč pogosto prisotno odpiranje soodgovornosti in odgovornosti drugim. O odgovornosti ni treba več zapisati, ker se o tem veliko razpravlja, polemizira in piše.

6. **Mobilizacijska sposobnost** je prav tako pomemben dejavnik v razvijanju in izvajanju vsebine in načina samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja delovnih ljudi. Na to kažejo misli (citati) iz kritične analize delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja: »Usmerjevalna in integracijska vloga družbenopolitičnih organizacij se uresničuje predvsem z vplivanjem na graditev družbene zavesti, usklajevanjem družbenih akcij in zagotavljanjem idejne ter akcijske enotnosti. Na teh temeljih morajo družbenopolitične organizacije vplivati na določanje politike, sprejemanje odločitev in njihovo uresničevanje, od temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti do federacije« (str. 171). Ob tem pa je potrebno poudariti, da ima SZDL kot najširša osnova družbenopolitičnih aktivnosti delovnih ljudi in občanov posebno kreativno in tudi mobilizacijsko vlogo v našem ekonomskem in političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

O načinu samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja je potrebno bolj organizirano razpravljati in mu posvetiti več pozornosti ne samo zaradi tega, ker obstajajo številne pomanjkljivosti, napake in problemi, marveč tudi zaradi razvoja znanosti in tehnike, razvoja zavesti ljudi in izpopolnjevanja ekonomskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Vse to pa terja sodobnejši in zahtevnejši način samoupravnega in družbenopolitičnega delovanja. Upoštevanje teh dejstev in spoznanj bo lahko zagotovilo bolj kvalitetno in učinkovito uresničevanje ciljev in nalog v samoupravnem in družbenopolitičnem delovanju delovnih ljudi in občanov oz. delavskega razreda v naši socialistični samoupravni družbi.

Srečko Krč

MIHA MAZZINI

2

EGON OBIŠČE NARODNO UNIVERZITETNO KNJIŽNICO (NUK)

Videz je tisto, kar ti najprej pade v oči. A je še nekaj, izžarevanje nečesa. Spirituologi bi rekli temu duh. Tu si nisem bil o njej prav nič na jasnem. Glede na delovno mesto, ga ne bi smeli imeti. Nisem bil prepričan. Zmedla me je. Umrli bi od žalosti, če bi spoznal, da imajo njene oči tako globino le zaradi tega, ker ni ničesar za njimi. Zavedel sem se, da buljim vanjo. Odvrnil sem pogled; pozdravljal nance. V presledkih so mi oči priromale nazaj. Njej tudi. Pogledala je na uro, ugasnila cigareto in se odpravila spet na delo. Sledil sem ji, meter za njo. Ni se ozrla. Bila sva v koloni žensk, s katerimi sem prišel jest. Posedle so po stolih ob tekočem traku, ki je naglo pospeševal. Sedela je na koncu linije. Mimo nje so drsli majhni paketi polni žebeljev, že zapakirani. Z veliko štampljko v roki je tolkla po njih datume in šifre. Sodelavka, sedeča meter naprej, je šla pakete.

ena dva tri štiri pet šest sedem osem devet deset.

Odmaknila je polno gajbo in podstavila novo.

Štela. Zamenjala gajbo.

Njene ustnice so brez glasu žebra- le številke kot rožni venec.

bum bum bum bum bum bum bum bum bum bum

so padali paketi iz cevi.

tok tok tok tok tok tok tok tok tok tok

je tolkla po njih deklica, od katere nisem mogel odtrgati oči.

ena dva tri štiri pet šest sedem osem devet deset

jih je štela kolegica. Nova gajba.

Vsak udarec me je napolnil z grozo. Pizda, ti dve sto tu le zaradi tega, ker sta cenejši od stroja. Od automata, ki bi štempljal, in fotocelice ki bi štela. To je veljalo za vse ženske v dvorani. Morje teles.

Ozrla se je in me pogledala.

Njene oči.

O bog, zaljubljam se v stroj!

tok tok tok tok tok tok tok tok tok tok

je šla njena roka.

Na veke vekov. Amen.

Hotel sem zavpiti

— ej, pazi, glej mašino, da te ne zgrabi —

Pa nisem rekel nič. Šel sem ven.

Hitro, skoraj tekkel.

Hrup padajočih žebeljev je ostal za mano.

Naslonil sem glavo na zid in hotel kozlat.

Premislil sem se in potlačil gnus. Škoda dveh bonov.

V stanovanje sem prišel tako depresiven, da sem se samo ulegel in strmel v strop. Še prej sem se stekel. Z dvema prstoma prijel delovno obleko in jo obesil nazaj. Zaprl vrata.

Čvrsto.

Ni me morila groza nad stroji, ki sestavljajo večino ljudi. Kar sem jih poznal, moških in žensk, ki so delali v železarni, ali kjerkoli drugje, saj ni razlike, je grozo vzbujalo nekaj drugega.

Mirno, tiho zadovoljstvo.

Z vsem.

Kaj je to takega, tolčeš štemplje in vsak mesec dobiš plačo. Saj nič ne delaš, pravzaprav.

Naenkrat sem jih vzljudil prav vse. One druge. Hipuzla in pesnika, Nudla, nekeje v hribih, prav vse.

Zaspal sem.

Ko sem se zbudil, ne dolgo za tem, se mi je zdelo, da me je tlačila mora.

Iz vseh stanovanj je dišalo po kosilu.

NUK pomeni narodna univerzitetna knjižnica.

Dolgo sem hodil ob ograji do odprtine za železniške tire. Skakal sem s praga na prag, presekale železarno počez, preko mostu, čez reko daleč spodaj, in prišel onkraj. Pod vnožje visoke planote, ki je tako kot soseda nasproti, prisilila tovarno rasti le v dolžino. Šel sem mimo starih, zapuščenih delavnic, skladišč, razpadajočih kamionov.

Obstal sem pred NUKom.

Ogromno goro starega papirja, ki ga je železarna odkupovala na kile in tone. Dolga lesena baraka, namenjena za skladišče, je bila prepolna. Stranski bočni zid se je pod pritiskom razsul. Papir je špricnil ven. Veriga papirnatih gora se je vlekla preko zarjavelih avtomobilskih karoserij, nagrmadenih na kupe.

Crknjeni ljubljenci.

Iz pobočja gozda se je kadilo. Tam gori je bilo cigansko naselje, tu pa njihov shopping center. Vsako nedeljo sem jih srečal nekaj, ponavadi otrok, brskati med avtomobili, starim železom in papirjem. Nabasali so svoj plen na voziček, in ga odpeljali domov. Naslednji dan so ga špet prodali železarni; Vrednejše in uporabnejše dele pa mehanikom in drugim interesentom. Ograja je bila zarjavela in polna lukenj. Pogledal sem po dvorišču, čeprav se mi čuvala ni bilo treba bati. Bil je sam za vsa skladišča z odpadki. Že star. Ne-koč je moral biti pravi orjak. Odrezalo mu je desno nogo sredi stegna. Vsa njegova moč je bila ujeta v štor-ključačo hojo z leseno protezo.

Sklonjen, kot se spodobi za tako imenitno ustanovo, sem vstopil. Hoja po papirnatih gorah zahteva posebno spretnost. Stalno ti zmanjkuje tal pod koraki. Odpelješ se metre nazaj, nikjer ni nobenega čvrstega oprijemališča. Po vseh štirih je treba. Tako je s tem papirjem.

Po špici hribov sem prišel do barake. Zunaj so bili časopisi, karton in lepenka, notri malo mešano. Tako pravijsi tukaj knjigam.

Pri vratih v barako je stala velika preša, s katero stiskajo papir v ogromne bale, iz katerih ne moreš izpraskati ničesar več, tako so udarjene skupaj.

Prišel sem brskati; iskati brez cilja. V tem je pravi užitek. Vsako odkritje te prijetno preseneti. V glavi sem imel spisek stripov, ki bi jih lahko prodal mulcem iz blokov. Nekateri med njimi so bili strastni zbiratelji.

Oči so se mi privadile na somrak. Odkril sem dve ciganki, ki sta se potuhnili v kot barake iz strahu pred čuvajem. Smo se že poznali. Mirno sta nadaljevali z delom. Zbirali sta najtežje kose papirja, jih zavezovali v pakete. Odnegli jih bosta na voziček in jutri pripeljali nazaj.

Bili sta si podobni. Verjetno sestri. Ena večja in starejša, druga manjša in rahlo okrogla. Nedoločljive starosti.

Otroka v telesu odraslih žensk. Precej takih sem srečal ob nedeljah na tem mestu. Nobena ni dočakala dolgega staža. Prišel ji je rasti trebuh in ni je bilo več.

Do kolen sem brodil po znanih romanih socrealizma. Kot je bilo videti, je bila ta zvrst svoje čase v teh krajih zelo priljubljena. Odprl sem debelo in oguljeno knjigo. Prebral prvi stavek.

— v Moskvi živi najpravičnejši in najmodrejši med vsemi vladarji, kar se jih je kdaj rodilo na zemlji, naš tovariš Stalin. —

Pogledal sem avtorjevo ime na platnicah. Nikoli slišal zanj.

Ja, tako je s tem papirjem, mimogrede ti spodrsne. Treba je znati hoditi po njem.

Zabrisal sem knjigo proč. Nadaljeval. Potegnil ven prvo izdajo Meyrinkovega Golema iz leta trinajst. Šla je v žep.

Ciganki sta pakirali brez odmora. Nista imeli občutka, da jim hodim v zelje. Po enournem brskanju sem odnesel s seboj le 15,6 kg papirja.

Mlajša je sestri prinesla še en šop debelih in, glede na napor rok, težkih revij. Vrgla ga je na kup. Sestra je pripravila vrstico. Zvrha me je gledal od nekoč znan obraz.

Približal sem se, kobajagi slučajno in se prepričal. Revija se je imenovala Playboy. Na platnici je bil obraz Nastassje Kinskij.

Naenkrat me je zažejalo. Spomnil sem se na pivo. Hočem reči, na Selima.

In jaz bedak, sem brez premisleka bleknul:

— Hej, koliko hočeta za tisti časopis? —

Naredil sem napako. Zavedel sem se je, še predno sem pripeljal vprašanje do konca.

Presenečeno sta me pogledali. Mora biti nekaj hudo važnega, da sem spregovoril prvič, odkar se srečujemo. Pogledali sta časopis in spet mene.

— Koliko daš? — je vprašala mlajša.

Pogajanja bodo potekala med nama. Starejša se ni vmešala, le zabavala se je ob strani.

— Pomagam vama nositi papir domov —

Nesramno se mi je režala. Nadel sem si miren, jebiveter obraz, in rahel smehljaj. Govoril sem z globokim glasom. Nestrpnosti se nisem mogel znebiti. Upal sem, da jo vsaj ne kažem. Lahko bi pustil, da odnese ta časopis domov in ga jutri spet prodata. 99 % procentov je bilo verjetnosti, da bi se to zgodilo. Ampak tisti preostali procent me je zbeal. Nisem hotel tvegati. Sam sem se porinil v pogajanja in moram jih speljati do konca. Najdba se bo Selimu zdela vredna gajbe piva.

Vzela je časopis s paketa.

— Mi pomahala z Nastjo pred očmi. Rdeča ruta pred bikom.

— Hočem denar. Koliko? —

— Nimam denarja —

— Pa nič —

— Vrgla je revijo nazaj. Sestra je pričela zategovati vrstico.

— Ok —

Moja vdaja.

— Koliko? — je vprašala.

Povedal sem znesek. Dve pivi iz Selimove gajbe. Takoj sem se zavedel svoje druge napake. Ni in ni mi šlo. Drugače bi bilo treba. Ona bi morala povedati znesek. Malo bi zbijal in jamral. Pogodila bi se. Prvi sem bleknul ceno in sedaj se je pogajala ona. V drugo smer. Navzgor.

Rekla je pol gajbe.

Odkimal sem, da je preveč in spet pričel brskati po papirju.

— Oddaljujoč se proti izhodu.

Dal sem jima vedeti, da je revija nekaj vredna. Toliko sta me že poznali. Vedeli sta, da odnesem zelo malo stvari. Ne grem na kile.

— Prav — sem slišal za sabo.

Vrnil sem se k njima.

— Daj denar — je rekla in me prežeče pogledala, z revijo ob boku, da je ne bi slučajno poskušal iztrgati in pobegniti.

Priznal sem:

— Nimam ga pri sebi —

Dodal:

— Lahko ga prinesem v eni uri —

— Šlo bi. Selim ni v službi. Hiter tek do samskega doma in nazaj.

— Če nimam denarja sedaj, jo lahko kupiš šele naslednji teden. Prinesli jo bova s sabo —

Smisel manevara mi ni bil povsem jasen. Verjetno si hoče izboriti čas. Povprašati po vrednosti revije. Najverjetneje bi jo res dobil naslednji teden, kajti za tako ceno ne bi mogli prodati starega časopisa. Vsi bi se jima režali. Saj ni trda pornografija, s katero se da po samskih domovih krasno zaslužiti. Povrh vsega me je trgovanje prevzelo. Zadeva je postajala vedno bolj moja. Moj oseben uspeh ali neuspeh.

— Me ne zanima. Hočem jo danes ali pa nikoli! —

Ni jima bilo preveč jasno, zakaj se tako mudi.

Poiskala je edino verjetno razlago.

— Oooo — sovražil sem take zategle o-je — si potreben? Bi ga rad drkal? —

Odprla je revijo.

— Kar daj, lahko ti obračam liste —

Selim, če uspe, bo stalo dve gajbi. Nisem reagiral. Smehljaje sem jo opazoval. Cool guy. Odigrala bo svojo predstavo. Ni jo imelo smisla motiti. Lahko jo še spravim v slabo voljo.

— Kaj je? Ga še nimaš v rokah? Ti slike niso všeč? Poglej, tu so druge —

Obrnila je list.

— Še vedno nič? Bi bil rad sam? —

Sestra se je izredno zabavala. Vsaj videti je bilo tako.

Drugo dejanje.

— Gospod ni zadovoljen z navadnimi smrtnicami. Hoče igralke —

Zaprla je časopis, obrnila naslovno stran z Nastjo proti meni in si ga dala pred obraz. Z levico je držala časopis, z desnico privzdignila rožasto krilo in mi pokazala pičko.

Nadaljevanje

IZBRANA PESEM

IGO GRUDEN

ČLOVEK

Kakšna usoda obletava me kot krila netopirja? Sredi večnega vsemirja vsaka zvezda mirno plava svojo nezmotljivo pot.

Sem na svetu drobna bilka, rosna kaplja, list drevesa, prah, ki cveta dih ga stresa; ko kresnice sem svetilka, vidim pot vso polno zmot.

(IZ CIKLUSA
»NAD AGONIJAMI SVETA«)
IZBRAL: BRAKO SLANOVIC

Jesen se je zdaj umiril toliko, da je orožje spet obesil na ramo. Prisiljeni so bili, da takoj odrinejo drugam in začno iskati Filipa. Sokol je odhitel po pomoč v bataljon. Po okolici so se razkropile majhne patrulje, ki o nestrpnosti iskale izdajalca. Ljudi v dolini o tem niso obveščali, da ne bi prilivali olja na ogenj, ki je bil že tako prevelik.

— Moramo ga dobiti, je rekel Jesen, če ne bo spet pokol!

Prvi se je spustil v dolino Gorski...

Nekateri pa so sumili:

— Morda tudi ta beg ni čisto naključen.

15

Ko se je Filip vrgel na tla, je to storil preračunljivo. Stražarja, za katerega je vedel, da bosta streljala, je hotel speljati, da je zadet. Tako bi pridobil, če ga ne bosta spodnesla, nekaj dragocenih trenutkov. Tvegal ni dosti. Tako ali tako bi ga ubili! Noro se je veselil, medtem ko se je valil navzdol. Potem je stekel.

Najprej je zavil v desno, kmalu pa se je obrnil na drugo stran. Poznal je kraj in vedel, da mora biti blizu potok. Saj ni širši od štirih, petih metrov! Tam bo v mrtvem kotu. Potem naj kar streljajo. Tudi slišali ga ne bodo!

Sam sebi se je čudil, da je tako srečno prišel do struge. Vanjo je skočil brez pomisleka. Sicer je padel in se po njej valil še nekaj metrov, toda polomil se ni. Moker je hitel navzdol, kar so mu dale moči. Ovirla ga je vrstica, ki se je zapletala med grmovje, vendar se ni usta-

IVAN JAN

96

MRTVI NE LAŽEJO

povest

vil, da bi jo odmotal in odvrnil. Ovil si jo je okoli zapestja in čofotal po potoku navzdol. Nenadoma pa mu je začelo postajati slabo. Pred očmi somu poplesovali redki, svetli kolobarji. Ko se mu je zdelo dovolj, se je hotel skobacati iz struge. Spet svetle točke in višnjevi krogi. Šlo je počasi. In ko se je vzpel iz vode, ga je slabost zdelala, da se je spet sesedel v vodo. To ga je spet osvežilo. Slaboten in majavih nog se je počasi, kakor pijanec, končno le splazil iz potoka. Moral je leči na rob med smrečje.

Od naporov in strahu!

Slabost pa ni popustila. Tudi boleti ga je začelo in stresel ga je mraz. Nič čudnega: bil je moker in še prepoten. Nenadoma pa je na desni, ob rebrih začutil, da mu po koži polzi nekaj toplega. Prestrašen je segel za srajco in otipal lepljivo kapljo. Kljub vrtoglavičici je ob mesečni ugotovil, da je ranjen!

Ko zadeti človek beži, ko skuša pobegniti krogom, sprva sploh ne čuti, da ga je zadelo. Strah za življenje in napetost zaradi skrbi, če bo v tekmi s smrtjo zmagal, sta močnejša od rane. Samo, če se more hoditi. Zato Filip dolgo ni mogel ugotoviti, kaj se mu je zgodilo. Hiter je trgati srajco ter hlastno tipati po sebi in iskati, s kom bi se še lahko obvezal. Vedel je, da mora najprej zamašiti rano. Ustaviti mora kri. Samo da bi ustavil kri!

Rana je bila tik pod prsmi, zato je moral poviti vse telo. Zelo skrbno je obvezoval rano. Sleknel je še suknjič, ga razparal in naredil nekakšne nerodne pasove ter se z njimi tesno prevezal. Zdaj mu je tudi vrstica prišla prav. Meglilo se mu je pred očmi in pred njim je vstajala podoba, kako mrtev leži med grmovjem, razpadajoče telo pa trgajo požrešne ptice in lisice. Strah pred partizani pa ga je spet spravil pokonci.

— Če ne bom mogel več, se bom že sesedel. To pride samo od sebe! si je govoril med potikanjem skozi goščavo čakal in in se bal, kdaj se bo to zgodilo.

Še vedno ga lahko dobe! Zdaj bi bilo res neumno, da bi ga zgrabili še enkrat!

Pijano se je vlekel naprej. Vanj pa se je že zajedla nova skrb: Kam? K Nemcem? Domov? K zdravniku? Mar k Martini? Hodil je, kakor bi bil vedno bolj pijan. Na obvezi pa je bilo videti vedno večji madež krvi. Z vsako kapljico je bil slabotnejši.

K zdravniku? Rekel se jim, da je moj prijatelj! Saj je! toda prijatelj Filipa, ki sodeluje s partizani. Sicer pa je dolžan vsakemu pomagati! On bi to tudi storil! A potem? Koga bi poklical? Partizane ali Nemce? Prej partizane, če že ni celo med njimi! Drugam moram! ... Kaj pa k Rozi? Ne, to je dvorezen nož! Pol sveta bi v tem hipu dal za življenje, ki ga je hkrati čutil še toliko, da ni popustil šepetu, ki mu je prigovarjal, da bo ranjenemu človeku pomagal vsak, ki bo nanj nalete.

Najbolj razumno bi bilo, da bi se zatekel k orožnikom. Dalj tako ne bi prišel. Zdaj je bil Werner tako neznansko daleč.

Ni se dal zapeljati. Razum ga ni zapustil. Računal je z novimi okoliščinami. Gorski je bil še na varnem, vendar se mu prav zaradi njega ni zdelo pametno takoj poiskati nemške pomoči. Med zasliševanjem je le preveč govoril. Gorski je slišal skoraj vse! Nemara bi se ga Werner zdaj še otrešel. Če prav pomislim, ga je upošteval le kot nerazkrinkanega sodelavca partizanov.

Prirojeni čut za varnost in povezovanje dogodkov je v njem rasel toliko močnejše, kolikor bolj je slabel.

K njim za zdaj še ne!

Rana pa ga je priganjala in opominjala vedno bolj. Telo je bilo vedno manj poslušno. Višnjevkasti kolobarji so se spreminjali v velike roke, ki so mu stiskale grlo, da je komaj še dihal. Brez zdravnika ne bo šlo. Spet se je posilil, čeprav bi najraje kar padel in počival.

Razum pa mu še ne odreče poslušnosti. To je smrt, mu pravi. Vanj se je plazil strah, najmočnejši priganjač! Kaže se mu v dvojnih oblaci- lih. V prvih so partizani, ki ga zdaj iščejo čisto blizu, drugi je krvaveča rana, ki se tako rada zastupi. Videl je že podobne in navadno so priklicale smrt. Vendar, kam naj se zateče? Med zasliševanjem je spoznal, kako ga ljudje sovražijo. V vaseh ga ne smejo videti. Nihče! Tudi Roza ne.

M. Židanek: Kurja vas v Trbovljah

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Domala v vseh krajevnih skupnostih radovljiške občine so KK SZDL skupaj z drugimi organizacijami in društvi v zadnjem tednu starega leta poskrbele za razne prireditve in srečanja tako za predšolske in šolske otroke kot tudi za starostnike. Moški zbor Staneta Žagarja iz Kroke je nastopal na tradicionalnih novoletnih koledniških koncertih v Kropi in v Radovljici. Letos so v Radovljici prvič organizirali sprevod dedka Mraza, v Šivčevi hiši pa koncert Capella carniolae, na katerem so se predstavili s srednjeveškimi skladbami na kljunasti flavti Klemen Ramovž, Mateja Bajt in Uroš Poljšak. Praznični novoletni videz so si nadele tudi vse prodajalne in gostišča. Tudi vreme je bilo naklonjeno prazničnemu vzdušju.

● Izvršni svet OS Radovljica je na 24. seji 23. decembra, zadnji v lanskem letu, sprejel odredbo o preventivnih cepljenjih, diagnostičnih ter drugih preiskavah v letu 1987, odredbo o obveznem izvajanju veterinarsko sanitarnih pregledov mesa za klanje prašičev, pravilnik o organizaciji in sistematizaciji del in nalog komiteja za urejanje prostora in varstvo okolja, spremembe pravilnika o organiziranosti in sistematizaciji del in nalog sekretariata za LO in sekretariata skupščine in izvršne sveta občine Radovljica. Obravnaval je prostorsko izvedbene akte v letu 1987, predlog novih cen geodetskih storitev in pregledal uresničevanje občinskega proračuna za leto 1986. Beseda pa je tekla tudi o predlogu resolucije družbenega plana SR Slovenije za leto 1987 in o programu uresničevanja usmeritev in stališč izvršnega sveta za nadaljnjo kadrovske in organizacijske usposobitve Komunalnega gospodarstva Radovljica. Člani IS so potrdili oceno škode po neurju lanskega avgusta v KS Ribno.

● Sestavljenci osnutka resolucije o družbenem planu občine Radovljica za leto 1987, upoštevajo materialne možnosti in razmere, načrtujejo za leto 1987 rast družbenega proizvoda 3,5 %, fizičnega obsega industrijske proizvodnje 3 %, kmetijske proizvodnje 3 %, turistično - gostinske dejavnosti 5 %, zaposlovanja 1,1 %, rast dohodka 3,2 %, rast sredstev OD na zaposlenega 2,1 %, rast izvoza 8 %, od tega 9 % na konvertibilni trg, rast uvoza pa za 4 %. Delež investicij bo 18 % v bruto dohodku. Družbene dejavnosti naj letos ne bi širile svojih programov, razen SPIZ.

● Radovljiški izvršni svet je na decembrski seji podprl pobudo DO Elmont Bled o poslovnem sodelovanju z italijansko tvrdko Cimbali Binasco iz Milana. Pozitivno je ocenil to sodelovanje, ker je v skladu z nalogami v družbenem planu za doseganje razvojnih ciljev in poslovanja na tujih tržiščih.

● Po predlogu delovnega koledarja za leto 1987, ki ga je oblikoval občinski svet Zveze sindikatov Radovljica, je predvideno, da bodo OZD in TOZD v občini imele 265 + 1 delovnih dni in 274 plačanih dni.

● Na 14. seji predsedstva OK ZSMS Radovljica v decembru so udeleženci razen delegatskega gradiva za sejo družbenopolitičnega zbora občinske skupščine obravnavali predloge kadrovske komisije o nekaterih kadrovskih rešitvah v občinski organizaciji in njenih telesih. Potrdili so pravila o delovanju in organiziranosti ZSMS v občini, o katerem tečejo razprave v vseh osnovnih organizacijah ZSMS.

● Organizatorji posvetovanja decembra v Bohinju o Bohinju, kjer je imel odločilno vlogo kustos Gorenjskega muzeja iz Kranja Jože Dežman, bodo vse strokovne prispevke s posvetovanja objavili v Bohinjskem zborniku. Ta bo izšel za praznik občine Radovljica avgusta 1987. Natisnili bodo dva tisoč izvodov, polovico teh pa so že odkupile bohinjske delovne organizacije. Vsi, ki bodo želeli zbornik še kupiti, to še vedno lahko storijo z naročilnico na naslov Skupščine občine Radovljica, Gorenjska c. 21.

● V sodelovanju z Upravo inšpekcijskih služb za Gorenjsko v Kranju in požarnim inšpektoratom v Radovljici je Delavska univerza Radovljica v decembru organizirala tudi dva 58 - urna tečaja za strokovno usposabljanje delavcev za izvajanje požarno - varnostnih ukrepov v OZD. Na vsakem tečaju je sodelovalo okoli 50 udeležencev.

● Za najdaljšo in najbolj veselo noč v letu — tradicionalno silvestrovanje, so se gostinski in turistični delavci v radovljiški občini pripravili in kljub visokim cenam upravičili pričakovanja številnih domačih in tujih gostov, ki so zasedli vsa razpoložljiva mesta v blejskih in bohinjskih hotelih in gostiščih. Podobno je bilo tudi v Radovljici, Podvinu, v Lescah. Zlasti Bled je bil lepo okrašen, primerno pa so se izkazali tudi v drugih krajih. Cene silvestrskih večerij so se gibale od 15 do 26 tisočakov. Največ so morali odšteti gostje Vile Bled in Grand hotela Toplice 26 oziroma 25 tisoč din.

● V Zapužah je trgovska delovna organizacija Špecerija Bled pred novoletnimi prazniki odprla novo prodajalno živiliških in drugih gospodinjskih potrebščin. Krajanje so ta objekt že več let nestrno pričakovali, ker so morali kupovati v Radovljici ali Begunjah. Objekt je zgradilo Obrtno gradbeno podjetje Bled na mestu stare trgovine.

● Trgovsko podjetje Murka iz Lesc je več let uspešno poslovno sodeluje z Zvezo slovenskih zadrug v Celovcu. Na Koroško izvažajo živilske izdelke, alkoholne in brezalkoholne pijače, v Slovenijo pa posreduje razne stroje in gospodinjske aparate, potrebno orodje za obrtnike ter kmetijske stroje. Zelo dobrodošla za naše kupce je zlasti ponudba glasbenih aparatov, TV sprejemnikov in video rekorderjev, ki jih je na našem trgu težko dobiti.

● Po nalogu izvršnega sveta Radovljica bodo izdelali študijo o ureditvi prometa na Bledu do konca tega stoletja. Po prvem predračunu bo veljala blizu dvanajst milijonov din. Ta dokument je izrednega pomena, kar je očitno zlasti po vseh nevarnostih okoli skupščinskega odluka o sprejemu predloga lokacije za blejsko južno obvoznico. Kdaj in kdo bo izdelal študijo, še ni določeno, saj nimajo potrebnega denarja.

● Letos naj bi v ALC Lesce imeli že 218 članov; od teh je 93 jadrskih pilotov, 56 motornih pilotov, 41 padalcev in 28 modelarjev. Največ članov, in sicer 112, jih je iz radovljiške občine, iz kranjske 54, jeseniške 32, škofjeloške 15 in iz tržiške 4.

● Tudi letos konec decembra je občinski svet ZS Radovljica v sindikalnem izobraževalnem centru sklical posvet in novoletno srečanje predsednikov OO in KOO sindikata. Pogovorili so se o uresničevanju nalog sindikata v letu 1986 in o načrtih za leto 87. V nadaljevanju so najboljšim organizatorjem in udeležencem sindikalnih športnih iger v letu 1986 podelili pokale in priznanja.

● Svet Knjižnice A.T.Linharta v Radovljici, v okviru katere posluje 17 krajevnih knjižnic, je sprejel poslovnik s cenami za leto 1987. Članarina znaša letos v knjižnicah na Bledu, v Radovljici, Lescah in v Bohinjski Bistrici 1.500 din, v drugih manjših krajih pa 1.000 din. Za učenje osnovnih šol je članarina v vseh krajih 500 din.

● Dramska skupina KUD Brezje je 20. in 21. decembra lani v Domu družbenih organizacij priredila premierno predstavo drame domačega avtorja Vladimira Primca, ki je delo režir-

al in igral eno od vlog. Drama nosi ime Zapravljeni žulji, s katero ponazarja usodo kmetij v današnjih časih. Obisk obeh predstav je bil po pričakovanju odličen.

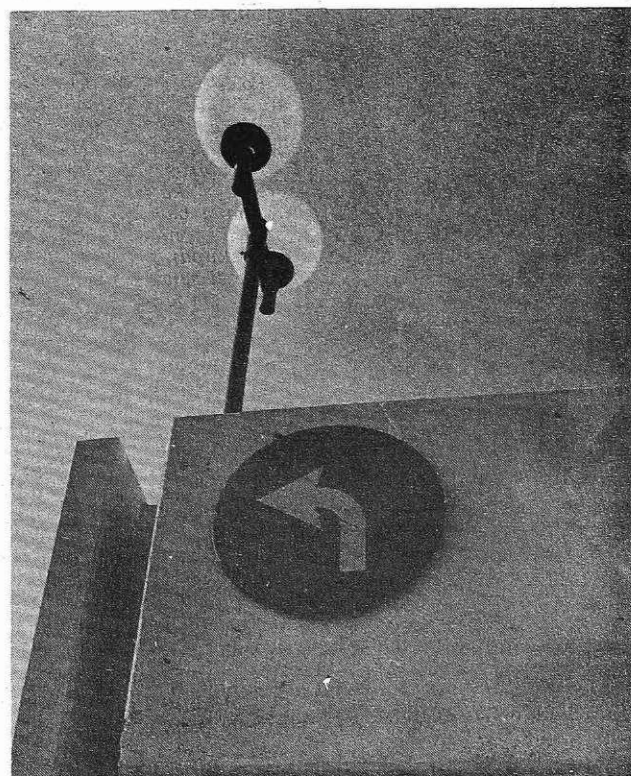
● ZKO Gorenjske in Radovljica sta pred koncem leta 1986 organizirali v TVD Partizan v Gorjah srečanje mladih vokalnih skupin Gorenjske. Predstavili so se zbori iz gorenjskih društev in iz Domžal.

● Delavska univerza Radovljica je v sodelovanju s sekretariatom za LO pri občinski skupščini Radovljica v decembru organizirala več tečajev veterinarske prve pomoči v vseh krajevnih skupnostih, kjer se prebivalci ukvarjajo z rejo domačih živali. Obisk tečajev je bil povsod zelo dober.

● Padalec ALC Lesce Dušan Intihar je 28. decembra opravil tritisočletni skok z višine tri tisoč metrov. Z njim so za ta jubilejni skok sodelovali njegovi klubski tovariši Svetina, Hrast, Pogačar in Mirt, s katerimi so v prostem padu oblikovali zvezdo.

● Na novoletnem plavalnem mitingu za mlajše pionirje v Mariboru je 27. decembra nastopilo med 250 plavalci iz 12 klubov tudi 20 Radovljičanov, ki so se odlično izkazali. Prva mesta v svojih skupinah do 12 let starosti sta osvojila Saška Robič in Miha Potočnik; v skupini do 10 let starosti pa Nina Sekovanič, ki je postavila na 100 m prsno nov državni rekord v času 1:25,7. Tudi ostali tekmovalci so osvojili odlična druga in tretja mesta.

● Košarkarji Radovljice so kljub spremenljivi formi in treh zaporednih porazih v decembru ter eni neodigrani tekmi končali leto 1986 na razmeroma dobrem tretjem mestu na tabeli SKL II — zahod.

Obvezna smer (foto: B. Grce)

Jože Vidic

Zvestoba domovini

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Izročil ji je pozdrave njenega bratranca Črtomira in ji razložil, zakaj je Planinc osumljen sovraženega delovanja. Z njenim dovoljenjem je opravil preiskavo v Planinčevi sobi.

Začudila se je, ko je v predalu posteljne omariče zagledala skrito pištolo. Poleg pištole sta našla voščen križ, kakršnega do tedaj še nista nikjer videla. Le čemu rabi ta križ, sta se spraševala. Skrivnost je bila razodeta, ko je Lipe odvil listek, ki je bil pod križem, in začel brati četniško prisego. Pod besedilom je bilo v opombi zapisano, da morajo četniki Draže Minailovića priseči pred tem križem. Nadalje sta dobila še četniško izkaznico, iz katere je Lipe prebral podatke, in nekaj belogardistične ter četniške literature.

Ob koncu preiskave bi se bila Lipe in Štefka skoraj sprla. Lipe je namreč hotel takoj vzeti pištolo in jo izročiti vosovcem, tega pa mu Štefka ni pustila.

»Mene bodo sumili,« je trdila, »zate ne bo nihče vedel. Vzemite mu jo v železarni, saj jo navadno nosi s seboj.«

Že naslednjega dne zvečer je Lipe pohitel v vosovsko taborišče. Njegovega poročila so bili zelo veseli. Živanu je izročil prepis vseh podatkov iz četniške izkaznice. Načelnik VOS je bral naglas: »Franc Planinc, rojen 19. novembra 1897. leta v Vidmu ob Savi, predsednik četniške organizacije za Gorenjsko...«

»Predsednik gorenjskih četnikov,« so zajajkali vosovci.

»Štefka je obljubila, da nas bo o vsem obveščala,« je dodal Lipe. »Zdaj vsaj vemo, kdo je glava plave

garde v naši okolici,« je Živan ocenil pomen poročila.

Vosovci so sklenili, da bodo živega pripeljali v taborišče.

Decembra 1943. leta so uradniki jeseniške železarne imeli deljen delovni dan: dopoldne, popoldanski počitek in popoldne do šestih. Vosovska zaupnika Janez in Lipe sta si več dni zapored natančno ogledovala okolico Štefkinega stanovanja. Določila sta najbolj varno pot od gozda čez travnike in vrtove do hiše. Lipe je bil tako natančen, da je dvakrat šel od vhodnih vrat železarne do hiše, kjer je stanoval Planinc.

»Do doma potrebuje sedem do osem minut,« je sporočil vosovcem. Šestega decembra 1943. leta je na določenem kraju v gozdu nad Jesenicami bil Novak pričakal vosovsko trojko in jo v mraku varno pripeljal v Kavčičevo hišo. Šestletni Štefkin sin je mamovo vprašal, kdo od teh je Miklavž. Skriti so čakali na Planinca, vsi civilisti v hiši pa so bili v enem prostoru pod stražo. Toda na klic Planinc ni hotel dvigniti rok, segel je v žep, tedaj so počili strelji in vodja gorenjskih četnikov se je mrtev zgrudil na pod.

Toda tudi četniška obveščevalna služba ni mirovala in je dokaj hitro razkrila, kdo je ovadil Planinca. Gustelj Štravs-Lipe je namreč nekoč pri Karlu Medju v mehanični delavnici železarne videl pištolo. Brez ovinkov ga je vprašal, če mu jo da za partizane. Medja se je izgovoril, da pištola ni njegova. Iz Ljubljane jo je prinesel Janko Soklič za Planinca. Ker tega takrat ni bilo v službo, jo je dal Medji, da mu jo da.

Poleg tega je jeseni 1943 od partizanov na Mežakli pobežnil intendant okrajnega komiteja Janko Trojar. Ta je plavogardiščnemu obveščevalcu Janku Sokliču povedal, da je Gustelj Štravs partizanski sodelavec z ilegalnim imenom Lipe. Zato je četniško vodstvo v Ljubljani sklenilo, da bo maščevalo Planinčevo smrt. 22. decembra 1943. leta so na Jesenicah ubili Gustlja Štravs-Lipeta, čez dva dni pa na Javorniku Viktorja Svetino.

Tako kot partizani so tudi plavogardiisti pri zdravnikih prosili za zdravila. Jeseniški zdravnik, sicer Škofjeločan, dr. Jože Hafner se je spoprijateljil s Francem Planincem in mu večkrat napisal po nekaj receptov za razna zdravila za potrebe »tistih v gošči«. Janko Soklič jih je na podoben način dobival od škofjeloškega zdravnika dr. Viktorja Kocjančiča. Oba zdravnika, Hafner in Kocjančič, sta bila prepričana, da jih dajeta za partizane. Dr. Hafner je bil globoko prepričan, da so Planinca umorili črnoprki, pa je po voljni celo njegovi ženi podpisal izjavo o Planinčevem sodelovanju z NOB.

Gestapovci so dr. Hafnerja dvakrat zaprli. Prvič je bil v Begunjah zaprt od 11. do 18. marca 1944. leta, torej dva meseca potem, ko so vosovci na Jesenicah ubili partizanskega dezerterja in sodelavca četniške obveščevalne službe Janka Trojarja. Drugič v drugi polovici 1944. leta, ko so ga nasilno izgnali na delo na Dunaj, od koder je kasneje pobežnil v Škofjo Loko.

Dr. Viktorja Kocjančiča, ki je dal zdravila »za tiste v gozdu«, so Nemci ubili februarja 1944. leta v skupini 50 obsojencev v Škofjo Loko. Le eno noč je bil v zaporu, od aretacije pa do usmrtnice pa ga sploh niso zaslišali, toliko so imeli o njem podatkov.

Nesreča je v tem, da sta imenovana zdravnika res veliko pomagala

ranjenim in bolnim partizanom ter njihovim sodelavcem in svojem, a da Kocjančič do smrti, Hafner pa še nekaj let po vojni, nista vedela, da sta podpirala tudi četnike, ki so bili v »gozdu«, kot sta jim govorila Soklič in Planinc (»potrebujemo zdravila za tiste v gošči...«). V tistem času (jeseni 1943) je bil Gorenjski četniški odred v gozdovih blizu Žirov v Poljanski dolini.

Likvidacija partizanskega dezerterja Janka Trojarja, ki je vedel preveč, je bila izredno tvegana, a nujna.

V času, ko je ta izdajalec pobežnil od partizanov, je bil Franc Konobelj-Slovenko sekretar sektorja okrajja Jesenice za Javorniški Rovt, Koroško Belo, Potoke in Javornik.

Razvozlane uganke

Enajst dni pred svojim dvaindvajsetim rojstnim dnem se je Stanko Sekardi sam ustrelil v domači hiši v Podmežakli. To se je zgodilo v noči od 7. na 8. april 1942. Naslednjo noč so gestapovci v zaporu pri Kovaču na Jesenicah ubili Stankovo mamo, v Breischweicu pa je umrla Stankova sestra Zora.

Približno tak je bil uvod v zgodbo o skrivnostni smrti prvoborca Staneta Sekardija v moji knjigi Beg z morišča. Zgodbo sem delno popravil in skrajšal v knjigi Krik v Dragi, in to v poglavju o Druschkeju.

Po hajki marca 1942. leta v gozdovih nad Jesenicami je Stanko Sekardi zvečer prišel domov. Tiste dni je iz Ljubljane na Jesenice k Sekardijem prišel Stankov bratranec Pavle Sekardi z zaročenko Marijo. Druga ni bilo doma v času, ko se je Stanko sam ustrelil. Sorodniki so menili, da ga je izdal Pavle. Ko sem o tem pred 18 leti zbiral podatke, sem se odpeljal v Tržič pri Trstu (Monfalcone), kjer sta poročena živila Pavle in Marija Sekardi; ker nista bila zaposlena, sta dobila občinsko podporo. Pavle je priznal, da je

Stanko hotel iti spat v gozd v pobočje Mežakle in da ga je on nagovoril naj čez noč ostane doma. V drvarnici je izkopal jamo, vanjo so položili pernico ter mu uredili ležišče. Ko se je Stanko ulegel, so na jamo položili ploho, nanj pa naložili več metrskih polen. Vso zemljo so odstranili tako da se jama sploh ni videla.

Ob enajstih zvečer so prišli policisti in močno pritisnili na Pavla in Marijo: naj povesta, kje je Stanko, ker vedo, da je prišel domov. Marijo so tako mučili v hodniku, da je splačila (bila je noseča) in zato kasneje ni mogla več imeti otrok. V tem šoku je ona povedala, da je v jami v drvarnici.

Toda, kako so gestapovci zvedeli da je Stanko doma?

Ivan Vovk-Živan je o tem dejal: »Pet dni za Sekardijem je bil blizu rojstne hiše na Jesenicah od gestape in policije ubit star komunist Franc Benedičič, komandir voda. Preiskavo o izdaji je vodil Benedičičev svak Albin Žemva-Izidor. Klešče so se začele zapirati okoli pleskarja Alojza Krmelja. S sekirico pod pazduho je nenajavljen prihajal v naše taborišče, čeprav smo mu kot sodelavcu zabijali, da mora biti vsaka zveza vnaprej zmenjena, a nas je ta zlodej vedno znova odkrival, čeprav mu nismo povedali, kje smo.«

Preiskava je pokazala, da je bil Benedičič zvečer, ko je zapustil vo in odšel domov, pri pleskarju Krmelju, čigar hiša je stala tik nad Jesenicami.

»Nasploh so se pred odhodom na zveze ali domov nekateri borci mi mogrede radi oglašali pri Krmelju da so iz prve roke dobili še zadnje novice o razmerah v mestu,« prav Živan. »Seveda, da bi zvedeli, ali je varno iti naprej. Od Krmelja je Benedičič odšel domov, Krmelj pa na gestapo.

(nadaljevanje pihodnjič)

Osnovne značilnosti, pomen in možnosti revitalizacije kmetijstva v Triglavskem narodnem parku

ipl.ing.agr. Pavel Razinger

rag. Jože Šavor

V okviru Raziskovalne skupnosti občine Jesenice je bila izdelana naloga s področja kmetijstva. Obravnava kmetijskega prostora in spremljajočo problematiko na območju Triglavskega narodnega parka (TNP). Nosilec naloge je bila Kmetijska zemljiška skupnost občine Jesenice. Povoda za obravnavo tematiko ni bilo treba posebej iskati, kajti problem, ki ga študija obravnava, je viden (vse bolj prisoten) v naravi in zato pomemben ne le za kmetijsko, temveč za vslovensko in celo jugoslovansko javnost. Del te naloge objavljamo v skrajšani obliki.

Uvod

Skrčenja kmetijskega prostora in tem povzročeni problemov v vsem slovenskem prostoru se v celoti še edno dovolj ne zavedamo. Vprašanje, ki smo ga v pričujoči študiji obdelali, ne postaja, ampak je že pereče na delu prostora, ki ga štiti zakon Triglavskem narodnem parku in v celoti Gornjesavski dolini. Primarna funkcija kmetijskega prostora je nenadomestljiva — vsakomur dobro poznano dejstvo. Pripravljeni smo priznati, da je zemlja nenadomestljiva, nerazmnožljivo in v aših pogojih neustvarljivo osnovno redstvo, brez katerega ni proizvodnje hrane — najdragocenejše energije na svetu, brez katere se življenje ne bi le upočasnilo, temveč bi se a višje razvite živali in ljudi ustavilo. Kmetijski prostor pa ima poleg snovne še več pomembnih funkcij, ot pridelava surovov za industrijo predelavo v tekstilni in drugih industrijah. V prostoru, ki ga obravnavamo, pa je sočasna uporaba kmetijskih tal v primarne in turistične kreative namene močno razširjena. Prepletata se osnovni dejavnosti metijstvo in gozdarstvo, ki dajeta infrastrukturne pogoje za razvoj turizma. Slednji dosega v Gornjesavski dolini že take razsežnosti, da po osegu in ekonomskem smislu prešča osnovno kmetijsko dejavnost, zaradi nepravilnih pogledov in natovjanj celo izpodriva iz prostora r si na ta način reže vejo, na kateri razvija. To se ne kaže le na skrčenem dolinskem kmetijskem prostoru, temveč mnogo bolj na krčenju vinskih hribovskih pašnikov ter sežetih. Te so zaradi uvajanja družinskega načina gospodarjenja prestili delovanju agresivnih naravnih sil. Vpliv sodobnega načina življenja je privedel nekatere naravne antropološke ustvarjene ekološke steme v tako fazo, da jih mora človek s predpisi zaščititi pred samim bojem. Če je to sploh mogoče? Tak čimer se očuvana, a obenem tudi očno degradirana okolja predavlja območje TNP, kjer je primarni vpliv človeka (kmeta in gozdarja) epustil iniciativo naši neobveščeni, ki ne more in ne bo mogla namestiti usmerjenega človeškega vplivanja v manj produktivnih preljih, kamor spada po svoji funkciji di območje TNP in ki s rastjo produktivnosti sil dobiva mnogo večji in rši družbeni pomen. Težko bi se lločili, katera dejavnost kmetijvo, gozdarstvo ali turizem z re-eacijo, je pomembnejša. Mirne du-pa lahko trdimo, da ne bo šlo brez netijstva in kultivirane krajine v ej Gornjesavski dolini, še manj pa obrobni dolinah in planinah (teh v TNP malo), ki se podaljšujejo v robno in osrednje območje TNP. ogoče bo naša družba kdaj tako gata (osebno v to dvomimo), da bo osameznimi akcijami lahko zadela odprtost alpskih dolin, senožit-pašnikov v ustvarjenem (sedaj že očno skrčenem) obsegu, oziroma stvarjeni kondiciji. Vendar to ne bo koli tako kvaliteto, kot je to v milih obdobjih storilo ekstenzivno netijstvo, danes pa v sodobno tehnologijo usmerjeno kmetovanje. Za-je v zakonu o TNP že v prvem čle-zapisano:

Z namenom, da se ohranijo izjemne naravne in kulturne vrednote, zaruje avtohtono rastlinstvo, živalstvo in naravni ekosistemi ter znatnosti neživega sveta, zagotoviti z ravnimi danostmi usklajen najljubši razvoj kmetijstva in gozdarstva, ohraniti in razvijati kulturna krajina ter zagotoviti razvoj in materialni ter drugi pogoji za življenje in lo prebivalcev...itd.

Določila v zakonu, opozorila nekaterih avtorjev, ki obravnavajo evropski del Alp, javno mnenje, lastne izkušnje, poklicna in družbena etika, nas vodila, da na pomen, ugoden živ in možnost revitalizacije kmetijstva v tem delu občine z raziskovalno nalogo tudi opozorimo. Prikaz nalogi bo zahteval podrobnejšo

analizo in razčlenbo vsakega kmetijskega zemljišča posebej za njegovo mono ali multifunkcionalno vključevanje pri opredeljenih in zaželenih ciljih. V ta namen je potrebno doseči pogoje za intenziviranje kmetijske proizvodnje, kar pogojuje ohranjanje aktivnega kmetijskega življenja in njegovega vpliva na kultiviranje krajine. Le na ta način je možno uresničiti potrebe družbe po proizvodni, bivalni, naravovarstveni in rekreativni funkciji kmetijskega prostora, ki se v območju TNP prepleta z gozdom in zanimivimi vizualno ekološkimi sistemi. Zato zahteva uvajanje sodobnih tehnologij v kmetijstvo in gozdarstvo dejavnost v tem kompliciranem in občutljivem prostoru ogromen intelektualni in organizacijski napor ter neposredna vlaganja. Menimo, da v tem prostoru vladajo take zakonitosti, ki se jih preprosto ne da speljati na skupni imenovalac želja naše že preveč stehnizirane miselnosti.

Geneza in značilnosti jeseniškega kmetijstva ter njegov odraz na površine znotraj TNP

Iz razpoložljivih dokumentov je razvidno, da je bilo planšarstvo oblika živinoreje prvih naselencev skorajda v vseh evropskih Alpah, tako tudi na Jesenicah. Planine so nastajale postopoma že v prazgodovinski dobi in so stare nekaj stoletij, ostale pa so mlajše. Veliko jih je tudi že opuščanih. V delu TNP, ki leži na območju občine Jesenice, ni večjih strnjenih travnatih površin, razen nekaterih alpskih dolin, kot so: Kot, Vrata, Tamar, Mala Pišnica, Krnica in Vrtaška planina. Planšarstvo se je razvijalo zaradi osnovne potrebe po prehranjevanju, kar bi danes lahko poimenovali z ekonomsko izrabo tal.

Posamezna naselja so si zasnova-la svoje planine, ki so jih obdržala vse do danes, razen v primerih, kjer so posegi v dolinski prostor preveliki. Zato se opušta tudi »planinsko gospodarjenje«. Dolinska zemlja je služila in služi (žal vse preveč pohlepno segamo po njej) neposrednemu pridelovanju rastlinske hrane za ljudi in za pripravo krme za krmiljenje živine v zimskem obdobju. Čez poletje se je večji del živine pasel na planinskih pašnikih in alpskih dolinah.

Paša traja različno dolgo: na pri-sojnih legah Karavank dlje, na osojnih legah in v zaprtih dolinah v Julij-cih na območju TNP pa nekaj manj (3 do 4 mesece).

Način življenja, ki ga je prinesel povojni razvoj, je potisnil kmetijstvo kot manj akumulativno dejavnost na stranski tir, kar že ima in bo ime-lo velike posledice, ki se kažejo v postopnem opuščanju izrabe travnatega sveta za pašo različnih vrst živine. Zavedati se namreč moramo, da je paša edina možna tehnologija za smotrno izrabo pretežnega dela kmetijskih površin v občini Jesenice, ki skoraj vsa sodi v hribovski predel. Vzporedno z opuščanjem gospodarjenja na slabših in dislociranih površinah se je zmanjševal tudi stalež živine. Kmetje so obdelovali predvsem tiste kmetijske površine, ki so bliže gospodarskim centrom in so zaradi manjših nagibov tehnološko manj zahtevne za obdelavo. Bolj donosne gospodarske dejavnosti so pritegnile kmečke ljudi in tudi to je vzrok za opuščanje konfigurativno težjih zemljišč. Ti gospodarski trendi so korenito spremenili demografsko strukturo prebivalstva v vseh naseljih jeseniške občine, zlasti v nižinskih, ki so s svojo kmetijsko dejavnostjo vplivali na izrabo kmetijskih tal tudi znotraj TNP. Inferiorno gledanje na kmetijstvo je skrčilo kmečki živelj daleč pod spodnjo mejo z ozirom na zaupano mu proizvodno in naravovarstveno vlogo. Ali poskušamo te tokove na Jesenicah ustaviti in okrepiti kmetijstvo in z njim povezane ostale panoge? V nalogi smo podrobno prikazali tudi de-

mografsko strukturo in njene spremembe. Tu jo omenimo le na kratko.

Kmečkega prebivalstva je v občini Jesenice vsak dan manj. Zadnji popis kaže, da se je čisti kmečki živelj skrčil s približno 2,6 odstotka leta 1970 na 1,6 odstotka. Upoštevati je treba še starostno strukturo, ki je skrajno neugodna. Podatki starostnega zavarovanja kmetov — lastnikov kmetij iz leta 1978 kažejo naslednjo sliko:

90,24 % kmetov je starejših od 40 let,
77,42 % kmetov je starejših od 50 let,
57,70 % kmetov je starejših od 60 let.

Slika se je do danes sicer spremenila — kmečkega življa je še manj. Mladi kmetje ne zapolnjujejo vrzeli, ki je pri taki starostni strukturi vse večja. Prave kmete nadomeščajo ljubitelji, ki so poleg tega še strokovno neusposobljeni za delo na kmetiji. Nič ne kaže, da bi se te tendence nadaljevale, kajti to je proces, ki ga na Jesenicah ni mogoče zaustaviti v kratkem času kljub široki družbeni želji po ohranjanju kmetijskih potencialov in revitalizaciji kmetijstva.

Vse temeljne dejavnosti so vezane na prostor in njegovo večnamensko rabo. Opozorili smo že na soodvisno rabo dolinskega in hribovskega (sekundarnega) ruralnega prostora. Ali drugače povedano: sprememba namembnosti nižinskih obdelovalnih površin povzroči opuščanje sekundarnih v tri do štirikratnem razmerju. To pomeni, da se z odtujitvijo ene enote (m², ha,...) v nižini, zarašča tri do štiri krat toliko pašnikov in trav-tov. Na to skrito (marsikomu nevidno) dejstvo še posebej opozarjamo v primeru TNP, kjer je možna le soodvisna izraba kmetijskega prostora. Zato ima ohranjanje vseh (še preostalih) nižinskih površin krajev v neposredni in posredni bližini TNP: Rateče, Podkoren, Kranjska gora z Logom, Gozd Martuljek ter Dovje z Mojstrano, direkten vpliv na površine znotraj parka. A tudi drugih naselij v občini Jesenice ne bi smeli obravnavati drugače (Hrušica, Blejska Dobrava, Koroška Bela).

Poudarimo še, da so površine znotraj parka slabše kvalitete in da so tudi klimatske razmere manj ugodne. Večinoma so to plitva rendzina-sta tla, stisnjena v ozkih alpskih dolinah s krajšo vegetacijsko dobo. Kljub obilici padavin imajo ti predeli tudi sušna obdobja (konec poletja, jesen), kar upočasnjuje rast trav. Živina v takih obdobjih nima dovolj hrane. Zato bi bili nujni primerni agromelioracijski ukrepi za preprečevanje proizvodnih nihanj.

Temu poglavju smo v nalogi posvetili veliko več prostora ter navedli še več vzrokov za opuščanje kmetovanja v občini Jesenice in s tem degradacijo celotnega, predvsem pa kmetijskega prostora v TNP, ki je, kot smo že povedali, povsem odvisen od najbolj vitalnega prostora v celotni občini.

nadaljevanje in konec prihodnjic

Problemi na robu radovljiške občine

Delegati so na zadnji skupščini Samoupravne interesne komunalne skupnosti radovljiške občine sprožili dvojce zanimivih vprašanj. Žal nanje niso dobili preciznih odgovorov — kaže, da jih tudi še nekaj časa ne bodo.

Prvo vprašanje se je nanašalo na zavarovanje vodnih virov v dolini Radovne. Kot je znano, dolina Radovne oskrbuje z dobro pitno vodo vse blejsko območje, v bodoče pa naj bi dajala vodo še za Radoljico in še dlje. Dolina Radovne pa je razdeljena med dve občini: spodnji del, ki je povsem zaprt za vsako gradnjo, za vsako dejavnost razen za kmečko obdelovanje, je radovljiški, drugi del, ki spada k jeseniški občini, pa ima drugačen urbanistični režim — v Radovni se grade lepi vikendi. S poselitvijo pa seveda prihaja umazanija in lahko se okužijo tudi vodni viri! In to skrbi posamezne delgate na tej strani lepe radovniške doline.

Druugo vprašanje pa je verjetno še bolj kočljivo. Na Mežakli so uredili odlagališče ali bolje deponijo jeseniških smeti. Kaj to pomeni, je dobro poznano, saj se zastoj ne branijo

vsji kraji in vasi po Gorenjski pred takšnimi namerami. In področje Mežakle naj bi bilo vodno zaledje Radovne. Tako menijo delegati v Radoljici. Trditvam odgovornih v Radoljici delegati niso povsem verjeli — zahtevali so ponovno utemeljen odgovor z Jesenic, kako so preiskali teren in vse vplive na okolico iz te deponije. Verjetno bodo do prihodnje seje skupščine ta odgovor tudi dobili.

Najbolj bode v oči prav ta nepovezanost. Ali nista radovljiška in jeseniška občina sosedni ali nista obe v eni gorenjski — pravimo celo v turistični regiji — v enem enotnem turističnem območju Gorenjske, pa se v tako bistvenih, pomembnih zadevah ne moreta dogovoriti. Ali v tej neizmerni ihti dogovarjanja ni časa za kratek razgovor tudi o tem problemu?

Božo Benedik

Oktet v Trbižu in Gorjah

V soboto, 27. decembra, je bil oktet DPD Svoboda France Prešeren iz Žirovnice v gosteh pri mešanem pevskem zboru v Trbižu, ki je v počastitev petindvajsetletnega jubilejnega dela zbora povabil v goste še: moški zbor iz Žabnice, mešani pevski zbor »Sot el Agnul« iz Udin in mešani pevski zbor Vidules iz Udin.

Vsak zbor je zapel pet skladb, večinoma skladateljev iz renesanse in baroka, nekaj pa je bilo tudi novejših. Tako smo slišali skladbe J. S. Bacha, Palestrine, Monteverdija, Praetoriusa in druge. Vsebinska skladba je bila naravnana na božični čas.

Oktet je prvič zapel furlansko pesem: Zvonovi šibiški večerni (camparis de sabide sere) L. Garzonija, Večerni zvon S. Žarova, Zapuščena (Fr. Prešeren) E. Adamiča, črnsko duhovno Deep river — priredba A. Srebotnjaka in uvodni zbor iz Focrsterjeve opere Gorenjski slavček.

Čeprav je bil nastop v pozni večerni uri, je bila mestna cerkev polna in tudi primerno ogreta.

Poslušalci so spremljali spored z veliko pozornostjo in z navdušenim ploskanjem nagrajevali izvajalce.

Če se pri nas večina zborov ubada s problemom, kako pridobiti ustrezno in strokovno vodenje zborov, bo zanimivo povedati, da ima zbor iz Trbiža kar dva dirigenta, oba z zaključeno glasbeno akademijo. Eden študira z zborom večinoma renesančno glasbo, drugi pa sodobno, oziroma priredbe narodnih pesmi.

Oktet iz Žirovnice je v decembru nastopil še na slovesnosti ob 30-letnici dela DPD Svobode na Breznici, na otvoritvi razstave Relik v razstavnem salonu Dolik na Jesenicah, na proslavi krajevnega praznika Dovje - Mojstrana in na regijskem srečanju malih ansamblov Gorenjske v Gorjah pri Bledu. Na tem srečanju se je spet pokazal malomaren odnos do tovrstnih prireditev, saj je bila dvorana ledeno mrtva. Škoda, ker s tem zmanjšujemo entuzijazem za tovrstno dejavnost.

Marjan Jemec

Komisija za podeljevanje družbenih priznanj pri Predsedstvu občinske konference SZDL Jesenice

RAZPISUJE za leto 1987 pet priznanj Sveta za družbenoekonomski položaj žensk v občini Jesenice

Priznanje se podeljuje posameznicam, družbenopolitičnim in drugim organizacijam za posebne družbenopolitične in organizacijske dosežke pri razvijanju in krepitvi socialističnih, samoupravnih družbenih odnosov.

Priznanje se podeljuje tistim posameznicam in organizacijam, ki so s svojim delom pred vojno in po njej s svojimi osebnimi kvalitetai prispevale k dosežkom trajnejšega pomena in so s tem vplivale na uveljavljanje in razvoj socialističnega sistema, socialističnih družbenih odnosov, zlasti pa za dosežke, ki pospešujejo neposredno uveljavljanje enakopravnosti žensk na vseh področjih in oblikah družbenega življenja.

Kandidatke za podelitev priznanja lahko predlagajo organizacije združenega dela, SIS, posamezne družbenopolitične organizacije in društva.

Predloge sprejema občinska konferenca SZDL Jesenice do 15. januarja 1987. Kasnejših prijav ne bomo upoštevali.

Memorial Lovra Žemva in gorjanskih tekačev

V torek, 30. decembra, je TVD Partizan Gorje izvedlo že tradicionalno nočno tekmovanje v smučarskih tehik ob baklah v Gorjah. Tovrstno tekmovanje je že pred leti organiziral Lovro Žemva, znani predvojni smučarski tekač in povojni učitelj in trener mladih tekačev na smučeh v Gorjah, po tragični smrti odličnega in perspektivnega mladega tekača Marjana Jakopiča. Ker je Lovro je umrl prav med trasiranjem proge za memorial svojega najljubšega in obetavnega učenca Marjana, se je odbor TVD Partizan Gorje odločil, da to tekmovanje preimenuje po njem.

To pot se je prijavilo organizatorju kar 174 tekmovalcev — tekačev na smučeh vseh kategorij, od pionirkeve, pionirki do članov in članic. Najboljša ekipa je prejela prehodni postel, najboljši član pokal v trajno last, vsi ostali za prvo, drugo in tretje mesto v svojih kategorijah pa kolajne in praktična darila. Praktična darila so prispevali: Železarna Jesenice, Elan Begunje, LIP Bled TOZD Bohinj, Almira Radovljica, Žito Lesce Gorenjka, Murka Lesce, Vezanine Bled, Špecerija Bled in

Cundrič iz Poljšice. Tekmovanje je potekalo vzorno.

Rezultati:

MI, pionirke — 2 km: 1. Lucija Larisi, TVD Gorje, 2. Vesna Zevnik, SK Kokrica, 3. Romana Seljak, SD Kokrica... tekmovalo je 14 tekmovalk. MI, pionirji — 2 km: 1. Miha Gostiša, SK Logatec, 2. Vojko Vavpotič, SD Kokrica, 3. Gorazd Stivnik, SK Bled... nastopilo je 23 tekmovalcev.

St. pionirke — 2 km: 1. Romana Smrkolj, TVD JOB Dol, 2. Saša Potočnik, SK Bled, 3. Katja Kajzar, SD Rateče... 14 tekmovalcev.

ST, pionirji — 2 km: 1. Tomaž Žemva, TVD Partizan Gorje, 2. Saša Zumer, SD Lovrenc, 3. Sandi Vidovič, SD Rateče... tekmovalo je 27 tekmovalcev.

MI, mladinke — 4 km: 21. Urša Fečur, SK Logatec, 2. Marija Naglič, SD Kokrica, 3. Meta Naglič, SD Kokrica... temovalo se 4 tekmovalke.

MI, mladinci — 4 km: 1. Peter Klofutar, TSK Kr. gora, 2. Jože Kranjce, TVD Lo-

vrec, 3. Ludvig Majcen, TVD Partizan Gorje... tekmovalo je 27 tekmovalcev.

St. mladinke — 6 km: 1. Romana Vitas, SK Triglav Kranj, 2. Barbara Hočvar, SK Triglav Kranj, 3. Darja Sedej, TSK Unior Olimpija... 7 tekmovalk.

St. mladinci — 6 km: 1. Borut Nunar, SK Triglav Kranj, 2. Mitja Kolman, SK Triglav Kranj, 3. Jože Vodusek, TVD Lovrenc... 16 tekmovalcev.

MI, člani — 8 km: 2. Primož Krajšek, SK Termit Ihan, 2. Robert Kerštanj, TSK Kr. gora, 3. Joško Kavalir, SD Rateče... 17 tekmovalcev.

Člani — 8 km: 1. Jože Klemenčič, TVD JUB Dol, 2. Marko Verovšek, TSK Unior Olimpija, 3. Darjo Tarman, TSK Kr. gora... 19 tekmovalcev.

Članice — 6 km: 1. Vida Beroncelj in Vidi Bešter, obe SK Triglav Kranj (za članice ni bilo razpisa in ne nagrad).

Ekipno je zmagala ekipa (član, mlajši in starejši mladinec) TSK Unior Olimpija.

Jože Ambrožič

Dolikovci so uspešno zaključili jubilejno leto

Pred novim letom so se na rednem letnem delovnem sestanku sestali člani likovnega kluba DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice in pregledali opravljeno delo v letu 1986, v letu, ko so praznovali 40 - letnico svojega neprekinjenega delovanja. Sprejeli so tudi program dela za leto 1987 in izvolili odbor kluba, ki ga bo vodil Miroslav Pengal, ki je že nekaj mesecev opravljal to dolžnost.

Na sestanku so ugotovili, da so zelo obsežen in ambiciozno postavljen program dela v letu 1986 v celoti dosegli, oziroma na nekaterih področjih celo presegli. V razstavnem salonu DOLIK se je po programu zvrstilo vseh 25 razstav, ki si jih je ogledalo 21.754 obiskovalcev ali povprečno 870 na razstavo. Programski svet, ki skrbi za razstavno politiko v salonu, je med letom izvršil le dve spremembi glede na letni program. Poprečni obisk je bil lansko leto za 100 obiskovalcev večji kot leto poprej in za 200 večji kot leta 1984. Vse razstave so odpirali s krajšimi kulturnimi programi in predstavljajo razstavljalcev oziroma razstavljenih del, poprečno pa je bilo na otvoritvah po 47 obiskovalcev.

Dolikovci so v letu 1986 načrtovali 30 razstav likovnih del svojih članov, izvedli pa so jih 32, in sicer 12 skupinskih razstav, osemnajstkrat so se predstavili posamezniki, dvakrat pa so sodelovali na razstavah širšega obsega. Sedemindvajset članov je sodelovalo v osemih slikarskih kolonijah oziroma izobraževalnih oblikah in so s tem tudi presegli program.

Po nekajletnem premoru so bili Dolikovci, skupaj s programskim svetom razstavnega salona DOLIK, v lanskem letu ponovno organizatorji predavanj z barvnimi diapozitivi iz zgodovine slikarstva na Slovenskem. Za šolsko mladino je bilo izvedenih osem predavanj, ki jih je poslušalo čez 3.000 učencev, štiri predavanja pa za Dolikovec in druge ljubitelje likovne umetnosti. To je

prav gotovo pomembna dopolnitev likovno estetske ponudbe na Jesenicah in v občini nasploh.

V letu 1986, so ugotovili na sestanku, so bili doseženi nekateri pomembni kakovostni premiki in po kakovosti, organiziranosti in širini delovanja DOLIK nedvomno sodi v sam slovenski vrh. V lanskem letu je h klubu pristopilo nekaj novih članov, vrnilo pa so se tudi nekateri člani, ki so iz različnih vzrokov pred leti prenehali delovati. Okrepila se je tudi kolektivnost in na rednih tedenskih sestankih je vedno dobra udeležba. Dolikovci so opravili vsa tehnično - operativna dela v zvezi z vsemi razstavami in predavanji. Skrbeli so tudi za vzdrževanje razstavnega salona in svojih delovnih prostorov. Lani so oskrbeli tudi novo reklamno tablo in opozorilne napise v izložbenem oknu razstavnega salona. Veliko delo, ki bi ga lahko primerjali le s tovrstnimi profesionalnimi organizacijami.

Na delovnem sestanku so bili člani DOLIKA seznanjeni tudi s finančnim poslovanjem likovnega salona DOLIK in likovnega kluba DOLIK, ki se računovodsko vodita ločeno in ki sta v letu 1986 poslovala v okviru sprejetega finančnega načrta. Seveda bi bili stroški obeh dejavnosti mnogo večji, če ogromno dela ne bi opravili Dolikovci prostovoljno.

Za leto 1987 načrtujejo v razstavnem salonu DOLIK 25 razstav po programu, katerega osnutek je že obravnaval programski svet in ga bo dokončno sprejel v prvi polovici januarja. Ugotovili so, da je napredek

tudi v tem, da bo isti programski svet oblikoval tudi razstavní program v Kosovi graščini, v sodelovanju s strokovno delavko, odgovorno za muzejsko dejavnost v občini. Prvo razstavo bodo v razstavnem salonu DOLIK odprli že 9. januarja, potem pa jih bodo redno menjavali vsakih štirinajsti dni, za programske termine v Kosovi graščini pa se bodo še dogovorili. Pred otvoritvijo prve razstave v tem letu pa bodo Dolikovci še prepleskali razstavne pannoje in razstavna stojala, generalno očistili salon in opravili manjša popravila.

Dolikovci se bodo s svojimi likovnimi deli v letu 1987 skupinsko ali posamično predstavili tridesetkrat, petkrat pa bodo sodelovali na širših razstavah. Sodelovali bodo v osemih slikarskih kolonijah ali ex tempore, poleg nekaj enodnevnih delovnih srečanj v naravi. V letu 1987 načrtujejo 25 predavanj s področja likovne dejavnosti oziroma umetnostne zgodovine za učence višjih razredov osnovnih šol in za člane DOLIKA ter druge ljubitelje likovne umetnosti. S tem naj bi, poleg drugega, še povečali zanimanje za likovno dejavnost in obiske razstav. Pri tem računajo, tako kot doslej, na pomoč Narodne galerije Ljubljana.

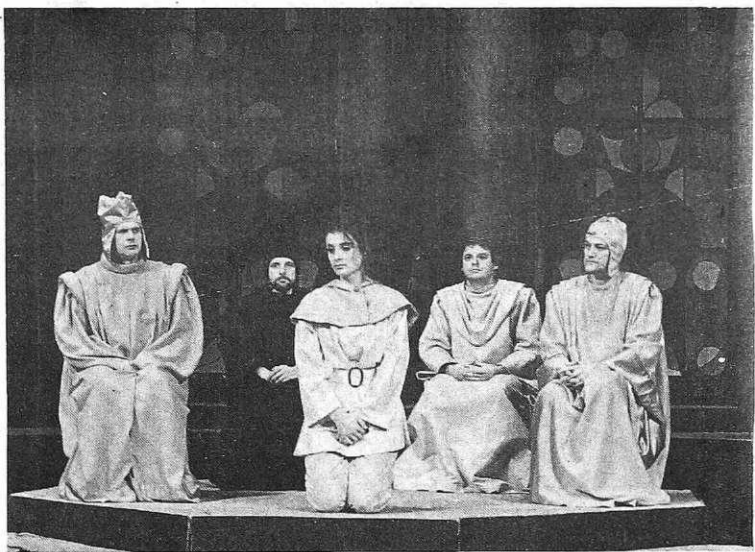
Na delovnem sestanku so izrekli zahvalo nekaterim likovnim pedagogom v osnovnih šolah in posameznim pedagogom Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice, ki svoje učence redno usmerjajo in spodbujajo k obisku likovnih razstav. Niso pa pozabili na svoje člane, ki so v letu 1986 praznovali »okroglo« življenjske jubileje in jim podarili spominsko knjigo dr. Ivana Sedeja Sto znanih slovenskih umetniških slik. Delovnemu sestanku je sledil prijeten prednovoletni tovariški klepet.

Nova premiera v gledališču Tone Čufar

V jeseniškem gledališču so pripravili novo premiero. V petek, 9. januarja, ob 19.30 se bo predstavilo 40 igralcev v tragikomediji Jeana Anouilla SKRJANČEK, v igri, ki na poseben način prikazuje legendarne dogodke Ivani Arški, poznani tudi po imenoma Devica Orleanska.

Režiser predstave je Miran Kenda, koreograf Janez Mejač, kostume zasnovala Anne Čehova, sceno Saša Kump, vsa odrska oprema in kostur pa so izdelani v domačem gledališču.

Ta teden bosta predstavi še v soboto in v nedeljo, obakrat ob 19.30. Vstopnice so na voljo v predprodaji.

Zgode in nezgode literarne stojnice

Ko sem se pred nekaj tedni drenjal med množico prodajalcev, kupcev i zija na ljubljanskem boljšem sejmu, sem se nemalo začudil, ko sem za eno od stojnic naletel na dva slovenska pesnika moje, to se pravi že skoraj srečne generacije, ki sta tam prodajala stare cunje. Pri branjevkah dobiš vsi sveža jajca, skuto in kisló zelje, sem si mislil, od slovenskih pesnikov pa pnošene suknjiče, srajce ali hlače. Zakaj pa ne pridejo na trg s svojimi verz čeprav razmnoženimi na ciklostil, tako kot je, denimo, naredila Vera Pečič leta 78 na kulturnem maratonu na Filozofski fakulteti. Ali je to mar kaj manj častno kot mencanje in klečeplazjenje pred vrati uredništev in založb?

S to mislijo sem se lotil postavljanja noveletne literarne stojnice v Centru II na Jesenicah. Pa pojdemo po vrsti:

PONEDELJEK, 22. decembra — Hud mraz. Redki pešci lovijo ravnotežje na poledenelih pločnikih. Čeprav naj bi se novoletni žur s sprevedom dedka Mraza začel že popoldne, je prireditveni prostor še popolnoma prazen in pust. Hitim v tiskarno Delavske univerze, kjer posebej za prodajo na literarni stojnici zvežem prvih deset primerkov svojega najnovejšega samizdata, zbirke planinskih spisov Od tod do Kajmakčalana. Sveže zlepljene knjige dam sušit na radiator in speč hitim v Centru II. Kakih deset mladincev z lopatami praska po ledu, ki bi mu še kramp ne prišel do živega. Tu naj bi stal oder, kjer naj bi srednješolska dramska skupina uprizorila šaljivi novoletni skeč. Levo in desno naj bi bile stojnice, ozvočenje in vse, kar je še treba. Tovornjaka s stojnicami še ni, zato se vrnem v tiskarno pogledat, če so se mi knjige že posušile. Niso se še, pa jih kljub temu zložim v torbo in nesem obrezat.

No, medtem so mi tudi stojnico že pripeljali iz Rožce. Enako stojnico je postavila tudi Zarja, do popoldneva pa sta se pojavili še dve manjši — ena z igracami in druga z Unicefovimi voščilnicami. To pa je bilo tudi vse. Nikjer jedače, nikjer pijače, nikjer novoletnih bleščic in okrasov. Tam, kjer naj bi bil oder, so se otroci drčili po ledu, igralci pa so svoj skeč uprizorili kar pod napuščem bližnje stavbe. Stojnice so bolj ali manj samevale in ko sem zlagal knjige s pulta nazaj v potovalko, je bila še ravno tako polna kot prej. Prodajal sem le nekaj izvodov Čufarjeve Tovarne in Savinškovega Porednega smeha.

TOREK, 23. decembra — Še večeraj se je dedek Mraz pripeljal z dvema vpregama, danes pa z eno samo. Skrbno je pazil, da noben otrok ni dobil več kot en bonbon in ošteval tiste, ki so se postavljali še drugič v vrsto. Meni pa je bilo kljub mrazu toplo pri srcu, saj sem v pičlih dvajsetih minutah prodal kar tri izvede svoje nove knjige, pa tudi kolegi iz literarne sekcije niso pozabili name, saj so me iz bližnjega bifeja stalno oskrbovali s kuhanim vinom. Pri stojnici se je ustavila tudi znana jeseniška slavistka in predavateljica književnosti. Knjig še pogledala ni: »Oprostite, ali mogoče veste, kje imajo drevešče?« me je vprašala. Napotil sem jo na Mežaklo, ali na Merco, če ji je bliže; v prvem letniku srednje šole sem imel namreč iz njenega predmeta popravni izpit, pa tudi pri maturi sem jo za las zvozil z dvojko. Obiskal me je tudi Miha Mazzini, vzpenjač se zvezda slovenskega računalništva in literature. Povedal mi je, da je naredil soferski iz-

pit in da dokončuje svoj drugi roman, katerim da se bo poslovil od pisanja i se polotil česa novega. Ko bi bil taki rimbaudovskih odločitev sposoben ti di kdo od tistih, ki se že desetletja silijo dokazovati, kako nepogrešljivi da s naši literaturi in kulturi, pa jim ne pr de izpod peresa nič, kar bi seglo do n ba in do srca!

SREDA, 24. decembra — Otroci m sprašujejo, kdaj bo prišel dedek Mra Lovijo se, mi nagajajo, listajo po knj gah. Dve starejši, resnejši deklici ogledujeta pravljice Darje Lenardič i ne moreta razumeti, kako to da so k šestnajstkrat dražje od Savinškoveg Porednega smeha. Kako naj jima razl žim, da je Savinškova knjiga izšla i pred mnogimi leti in z družbenim d narjem, Lenardičeva pa je natisnil svojo na lastne stroške in da tudi mo živeti od tega, kar prodaja...

Otroci se počasi razhajajo, razočari, da jih je dedek Mraz potegnil z nos. Ali mu je zmanjkalo daril, ali m je premraz, ali so mu zboleli konji, a pa je preprosto pozabil nanje, ugibaj! Sunki ledenega vetra se zaganjajo stojnico, mi majejo luč in napihuje cerado. Kupčke broširanih knjižic h tim obteževati z masivnimi, trdo vez nimi zvezki Čufarjevih Izbranih de Bolj ko piha veter, bolj ko vžre mra bolj evforičen postajam. Pučutim i kot star morskí volk, ki v krhki bar! kljubuje viharnemu severnemu morju

ČETRTEK, 25. decembra — Ost sem popolnoma sam, saj je tudi Zar že pospravila svojo kramo. Jaz pa i zmeraj prodajam Eskimom led! In kd pa kdaj celo kaj prodam!

PETEK, 26. decembra — Franz Ka ka piše o gladovalcu, ki zaprt v cirkuš kletki gladuje do smrti tudi še poten ko je umetnost gladovanja že iz moč in se pred kletko že dolgo nihče r ustavi. Kletko so postavili iz arene - odpeljali so mi stojnico, a jaz bi še k naprej prodajal. Komaj čakam na Jož flov sejem! Do tedaj pa je v veljavi ta lestvica jeseniških bestsellerjev:

Poredni smeh, Savinšek — 9 prod nih izvodov; Tovarja, Čufar in Od to do Kajmakčalana, Torkar — 4 izvod Izbrano delo, Čufar — 3 izvod... in ti ko naprej.

Edo Torkar

Dopisujte

Prvi se bodo v novem letu predstavili slikarji DO SOZD

Jutri, 9. januarja, bodo v razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice odprli prvo letošnjo slikarsko razstavo. S svojimi storitvami se bodo predstavili udeleženci slikarske kolonije SOZD Slovenske železarne, ki je bila v lanskem letu v organizaciji konference osnovnih organizacij sindikata delovne organizacije Veriga Lesce v okolici Lesc, Begunj in Bleda. Krajši koncert ob otvoritvi bo izvajal moški pevski zbor Društva upokojencev Jesenice pod vodstvom zborovodkinje Mire Mesarič.

Že tradicionalne vsakoletne slikarske kolonije, katere organizacijo koordinacijski odbor sindikata SOZD Slovenske železarne vsako leto zaupa eni od sindikalnih organizacij delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne, se je času od 19. do 24. maja 1986 udeležilo deset slikarjev iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne. Iz Železarne Jesenice sta sodelovala Janko Koro-

šec in Rudi Reichman, iz Železarne Ravne Štefan Bobek in Mojca Kovač, iz Železarne Store Dušan Anamovič in Vlado Gršak, iz Verige Lesce Vinko Bogataj in Zvone Ivanovič, iz Plamena Kropa Mito Solar in iz TOVILA Ljubljana Peter Režun. Mentor slikarske kolonije je bil akademski slikar Boni Čeh. Z nastalimi deli v koloniji so se slikarji prvič predstavili oktobru lani v galeriji

Šivčeva hiša v Radovljici, za tem pa še v ostalih delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarne.

Razstava slik udeležencev slikarske kolonije SOZD Slovenske železarne '86 bo v razstavnem salonu DOLIK na ogled do vključno 21. januarja vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Kaj se bere, poslušaj...

Začnimo z Delom, ki zlovesče napoveduje:

Beograd, 16. decembra: Ker novembra niso v celoti speljali predvidene podražitve električne energije, so delegati skupščine Jugela sklenili, da bodo to storili v začetku prihodnjega leta. Kolikšna bo podražitev, bo znano, ko bodo izračunali letošnjo rast proizvodnih cen v industriji.

Ljubljana, 26. decembra: Še tretja podražitev.

Tokrat so se cene naftnih derivatov povečale povprečno za 23,7 odstotka, kar ZIS utemeljuje z višjimi stroški predelave nafte, prevoza, prometnih davkov in s plačevanjem tečajnih razlik.

Kragujevac, 26. decembra: Zastavina vozila bodo dražja za 30 odstotkov, kar opravičujejo s podražitvijo surovin in energije ter povečanjem drugih stroškov.

Beograd, 26. decembra: Direktor zveznega zavoda za cene Milan Šojić je razložil tudi odloke ZIS o politiki cen. Z uveljavitvijo odluka o soglasju za sprostitev cen 21,4 odstotka industrijskih izdelkov s se je zmanjšalo število proizvajalcev, ki jim mora podražitev dovoliti ZIS. Zraven je še zapisano, da bodo cene višje tudi zaradi večje porabe.

26. decembra je začel veljati tudi odlok o višjem prometnem davku za luksuzno blago: parfumi 85 - 95 odstotkov, usnje 90 - 100 odstotkov, avtomobili z prostornino nad 1600 kubičnih centimetrov 40 - 50 odstotkov. Tako bo ZIS prihodnje leto spravil v blagajno 5,5 milijarde dinarjev.

Povečanje cen utemeljujejo s povečanimi stroški predelave, s podra-

žitvijo surovin in energije (povečanje cen za elektroko pa bo znano, »ko bodo izračunali letošnjo rast proizvodnih cen v industriji«).

Vse to pred novoletnimi prazniki. Ilustrirani Slovenec 23. novembra 1930 poroča:

»Slovenec si zna pomagati sam v vsakem položaju. Ker kovač Franc Mlakar iz Lisične pri Pilštajnu nima toliko dela, da bi si najel pomočnika, si je sestavil sam takega, i ne je in ne zahteva plače, a mu vendar prav krepko kuje. Spodaj je slika.«

Delo 29. decembra 1986 prinaša v rubriki: Halo, skupščina: »Zakone običajno predlaga v sprejem skupščini ZIS, ki pripravi predloge. Večraj sprejeti zakon o skupnem prihodku in dohodku v zveznem zboru skupščine Jugoslavije pa so nekateri poimenovali kar po delegatu iz Slovenije Jožetu Maroltu. Ta je predlagal toliko argumentiranih sprememb tega zakona, ki so jih delegati sprejeli, da si soavtorstvo upravičeno lasti.

Za konec povzemamo Nedeljskega z dne 21. decembra 86: Neki novinar iz Borbe se je lotil zanimivega dela: ugotovil je, oziroma preštel, kolikokrat je v ustavi SFRJ zapisana beseda odgovornost. Ne boste verjeli, kar 110 - krat. Vabi vas, da to število pomnožite s številom statutom občin ter občinskih zakonov; takrat vam bo jasno, da »skoraj na vsakega pade ena odgovornost.«

D. J.

Zasluziti ste manjšo pavzo, v branju seveda.

Humoristično prebesedenje besed

Samoprispevek

je čudno skovana, nekam nasilna, samovšečna in nenasitna beseda, ki spominja na samozadovaljevanje. Kar naprej si domišlja, kako prispevno je spetna — samo ona: na vekov veke, smo si rekli in jo skušali — kljub trdoživosti - humoristično prebesediti:

DINDAM

DINDAŠ

DINDA

DINDAR

DAŠIMAS

NAŠDAS

SAMODAR

DOBERDAJ

PRIDATEK

ODPLAČEK

Literarni krožek OŠ Jeseniško - bohinjski odred Kranjska gora

Koledar proslav in prireditev v občini Jesenice v letu 1987

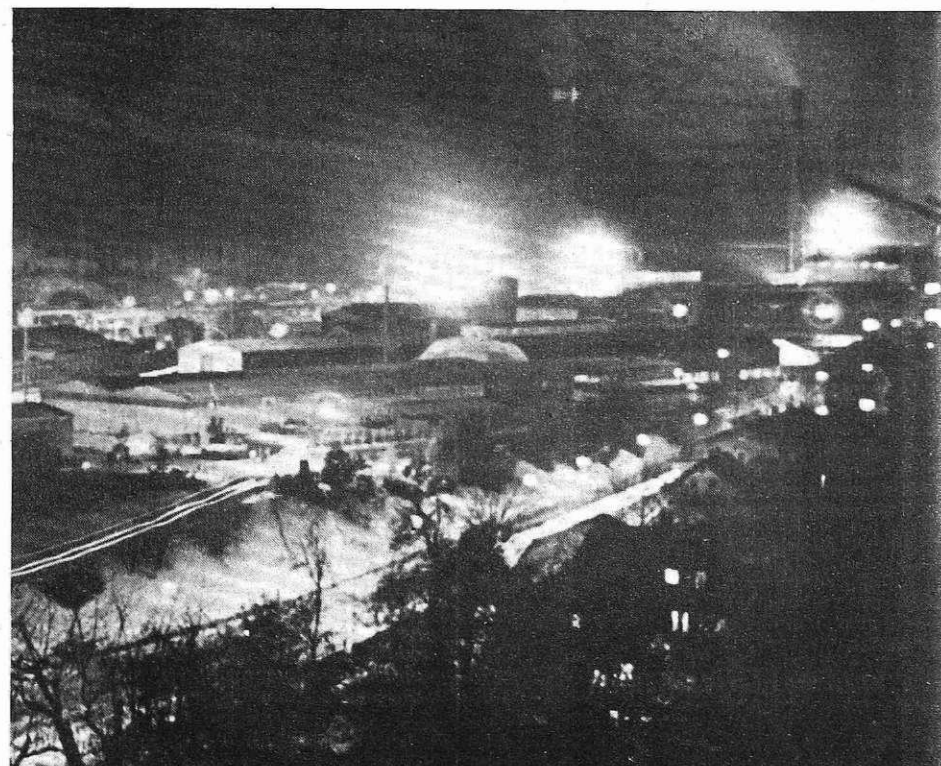
Koordinacijski odbor za praznovanja in proslave pri predsedstvu OK SZDL Jesenice se je v začetku novembra obrnil s prošnjo na vse organizatorje proslav in prireditev v občini Jesenice, da mu le ti posredujejo svoje programe za leto 1987. Do seje KO, 24. decembra žal nismo prejeli vseh željenih podatkov vendar so prejeti dobra osnova za pripravo koledarja.

Proslave in prireditve so zaradi pomembnosti in preglednosti razvrščene v sedem skupin. V dogovoru z uredništvom Železarja bomo konec meseca objavljali prireditve in proslave za naslednji mesec, zato vse organizatorje še enkrat pozivamo, da obvestite občinsko konferenco SZDL Jesenice (tel. 81-540) o vsaki spremembi datuma prireditve, oziroma vse zamudnike, da pri organiziranju proslav upoštevate sprejeti koledar.

KOLEDAR PROSLAV IN PRIREDITEV V OBČINI JESENICE ZA LETO 1987

Zap. šte.	Proslava in prireditev	Organizator	Datum
I.	Državni, republiški in občinski prazniki		
1.	Ustanovitev OF — 27. apr.	OK SZDL Jesenice	24. aprila
2.	Praznik dela — 1. maj	OS ZSS Jesenice	1. maja
3.	Dan borca — 4. julij	OO ZZB NOV Jesenice	4. julija
4.	Dan vstaje slovenskega ljudstva — 22. julij	ZKO Jesenice	21. julija
5.	Občinski praznik — 1. avgust	SO Jesenice	31. julija
6.	Dan republike — 29. november	OK SZDL Jesenice	27. novembra
II.	Pomembnejše obletnice in prireditve v SRS in SFRJ		
1.	50-letnica ustanovitve KP Slovenije	CK ZK Slovenije	17. aprila
2.	30-letnica prvega kongresa delavskih svetov	SZS Jugoslavije	25. junija
3.	50-letnica prihoda Josipa Broza Tita na čelo KPJ	CK ZK Jugoslavije	17. avgusta
4.	200-letnica rojstva Vuka Stefanovića Karadžića	ZK SZDL Jugoslavije	6. novembra
III.	Pomembnejše obletnice in prireditve v občini		
1.	Slovenski kulturni praznik — 8. februar	ZKO Jesenice	6. februarja
2.	Proslava ob dnevu žena — 8. marcu	OK SZDL Jesenice	6. marca
3.	Svet za družb. aktiv. žensk		
4.	Odhod zvezne štafete mladosti	OK ZSMS Jesenice	21. marca
5.	Dan brigadirjev	OK ZSMS Jesenice	1. aprila
6.	Mednarodni dan invalidov	DI Jesenice	5. aprila
7.	Mednarodni festival amaterskega filma	Org. odbor pri ZKO Jesenice	16.—18. aprila
8.	Prireditve v počastitev meseca mladosti	OK ZSMS Jesenice	22. maja
9.	Republiška razstava pionirske fotografije	Foto klub Andrej Prešeren	23.—27. maja
10.	»Vlak bratstva in enotnosti 87«	OK SZDL Jesenice	5.—8. junija
11.	75-letnica Nogometnega kluba Jesenice	NK Jesenice	junija
12.	XIX. zbor aktivistov in borcev NOV Gorenjske	OK SZDL Kamnik	21. junija
13.	90-letnica Gasilskega društva Kor. Bela	GD Koroška Bela	21. junija
14.	75-letnica GRS — Kranjska gora	GRS Kranjska gora	15. avgusta
15.	Dan graničarjev	DPO in SO Jesenice	1.—3. oktobra
16.	Srečanje otrok treh dežel	Org. odbor pri OZPM Jesenice	21. decembra
17.	Dan JLA — 22. decembra	OK ZRVS Jesenice	21. decembra
18.	60-letnica Gasilskega društva Planina pod Golico	Gasilsko društvo	—
IV.	Prazniki krajevnih skupnosti		
1.	Krajevna skupnost Rateče	skupščina KS	2. februarja
2.	Krajevna skupnost Planina pod Golico	skupščina KS	4. februarja
3.	Krajevna skupnost Kranjska gora	skupščina KS	18. maja
4.	Krajevna skupnost Žirovnica	skupščina KS	30. junija
5.	Krajevna skupnost Staneta Bokala	skupščina KS	4. julija
6.	Krajevna skupnost Cirila Tavčarja	skupščina KS	4. julija
7.	Krajevna skupnost M. Roglja Petka	skupščina KS	4. julija
8.	Krajevna skupnost Sava	skupščina KS	13. julija
9.	Krajevna skupnost Hrušica	skupščina KS	27. julija
10.	Krajevna skupnost Podmežaklja	skupščina KS	10. avgusta
11.	Krajevna skupnost Blejska Dobrava	skupščina KS	28. avgusta
12.	Krajevna skupnost Edi Giorgioni	skupščina KS	4. septembra
13.	Krajevna skupnost Dovje-Mojstrana	skupščina KS	16. decembra
V.	Mednarodna športna tekmovanja		
1.	Turneja treh dežel — Evropski pokal v smučarskih skokih	Smučarski klub Ilirija Ljubljana	10. januarja
2.	Mednarodni turnir »Železar« v kegljanju na ledu	ŠD — Kegljaški klub na ledu	8. februarja
3.	XII. evropsko prvenstvo v sankanju na naravnih progah	Organizacijski komite	18.—22. februarja
4.	Tek treh dežel	TD Kranjska gora	15. februarja
5.	Mednarodni turnir »Gradbinec« v kegljanju na ledu	ŠD — Kegljaški klub na ledu	8. februarja
6.	Svetovni pokal v smučarskih poletih	Planica — komite	13.—15. marca
7.	Evropski pokal v metu na daljavo na asfaltu	Kegljaški klub na ledu	30.—31. maja

8.	Mednarodni turnir v kegljanju na ledu ob 40-letnici HK Jesenice	HK Jesenice	8. septembra
9.	Svetovni pokal — XXVII. pokal Vitranc	Organizacijski komite	18. in 19. decembra
VI.	Spominski pohodi		
1.	Po poteh partizanske Jelovice	OO ZZB NOV in PD Jesenice	11. januarja
2.	Spominska svečanost v Svečah	OO ZZB NOV Jesenice	februarja
3.	Smuk karavanških kurirjev — Pristava	OK ZSMS Jesenice	8. februarja
4.	Zimski pohod na Stol	Org. odbor pri PD Jesenice	20.—22. februarja
5.	Pohod na Arihovo peč	OO ZZB NOV Jesenice	1. marca
6.	Pohod na Porezen	OK ZSMS Jesenice	22. marca
7.	Pohod po poteh karavanških kurirjev na Pristavo	OK ZSMS Jesenice	23. maja
8.	Srečanje planincev na Golici	KO PD občine Jesenice	7. junija
9.	Letni pohod na Stol	KO ZZB NOV Jav. Kor. Bela	14. junija
10.	Srečanje zamejskih PD v Vratih	KO PD občine Jesenice	14. junija
11.	Srečanje borcev in mladine na Uskovnici	Domicilni odbor JBO Jesenice	6. septembra
12.	Srečanje treh dežel na Tromeji	TD Rateče-Planica	13. septembra
VII.	Tradicionalne kulturne, športne in ostale prireditve		
1.	Republiško prvenstvo v drsanju (kandidatura)	ŠD — Drsalni klub Jesenice	25. februarja
2.	Turistična prireditev — »Svinjska glava«	PO Črni vrh	1. marca
3.	Občinsko srečanje pionirskih in mladinskih pevskih zborov	ZKO Jesenice	27. marca
4.	Občinsko srečanje odraslih pevskih zborov	ZKO Jesenice	24. aprila
5.	Občinsko srečanje folklornih skupin	ZKO Jesenice	8. maja
6.	Občinsko srečanje »Naša beseda 87«	ZKO Jesenice	11.—16. maja
7.	Turistična prireditev — »Mis narcis«	TD Jesenice, KS Planina pod Golico	19. maja
8.	Gorenjsko srečanje odraslih pevskih zborov	ZKO Jesenice	29. maja
9.	Gorenjsko srečanje mladinskih folklornih skupin		5. junija
10.	Večer na vasi	KUD Jaka Rabič	21. julija
11.	Dovje in Mojstrana po domače	Dovje-Mojstrana	16. avgusta
12.	Živinorejski bal v Završnici	Turistično društvo	20. septembra

Dolina (foto: I. Kučina)

ZDENKA TORKAR-TAHIR

42

Razvoj delavskega naselja v Podmežakli

Mesa v tistih časih ni bilo na mizi. Zjutraj in zvečer so večinoma jedli le »kofe pa kruh« (kava s kruhom). Poleti so v gozdu nabrali borovnice, »prajzle« (busnice) in »malne« (maline).

Kolesarji ob 1. maju leta 1932

Cesta 1. maja 115
Informator: Rován Vladimir, rojen leta 1912 na Jesenicah

Vlado, današnji lastnik hiše, je bil član najbolj podjetne družine šestih sinov, ki si je v tridesetih letih ob tej cesti postavila tri hiše. Danes, ko so odrasli že vnuki prvotnega naseljence, se družina Rován lahko pohvali kar z 11 - imi hišami. Oče iz Ipave in mama iz Kamnika sta se na Jesenicah naselila konec 19. stoletja. Oče se je zaposlil v martinarni. Najprej je družina živela v eni sami podnajemniški sobici na Javorniku. Otroci so se jima rojevali kar zapovrstjo. Šest je še majhnih umrlo, šest sinov je pa ostalo. Leta 1919 so dobili tovarniško stanovanje v baraki na današnji cesti 1. maja 1. »Otroci smo rasli, stanovanje pa je postajalo vse tesnejše. Ko se nas je že nekaj poročilo in ker bi šel ata čez pol leta v penzion, smo v letu 1931 postavili leseno hišico, saj nam je grozila cesta. Oče je imel prihranjenega 10000 din. Naredili smo vse sami. Les smo nasekali v gozdu. In ko je bila napol narejena, smo se vselili. Podstrešje smo dokončno uredili in počistili tik pred drugo svetovno vojno.«

Pritličje je sestavljala kuhinja, soba in »špajza« (shramba). Do postrešnega stanovanja s kuhinjo, sobo in vežico se je prišlo po zunanji stopnicah.

Vlado je bil v Železarni zaposlen štiri desetletja. Po vojni se je od VK delavca povzpel preko mojstrskega izpita do glavnega mojstra in je v letu 1972 zasedel delovno mesto vodje hladne valjarne. O predvojnih razmerah na delu mi je povedal naslednje:

»Konec dvajsetih let sem v elektrodnem oddelku na Blejski Dobravi zaslužil le okoli 750 dinarjev na mesec. V začetku tridesetih let, ko sem bil zaposlen v martinarni, sem dobival od 1600 do 1700 din mesečnega zaslužka. Tik pred vojno je z draginskiimi dokladi prišlo malo več.

Takrat je bil mojster bog bogova in le če si bil z njim v dobrih odnosih, ti je pridal kakšen dinar. Če je ker kaj po pravici povedal, so ga vrgli ven. Če pa je marodirou (bil na bolniški), so ga fantal (prezirali) in govorili, da je tak človek za stran. Se je zgodilo, da so nekega delavca zaradi bolniške vrgli iz službe, pa je čez dva dni umrl. Kdor je bil pri Sokolu ali pri klerikalcih, ni bil nikdar ob službo. Kar pa nas

je bilo ta rdečih — Svobodašev, so nas velikokrat vrgli ven in smo čakali tudi po sedem in devet mesecev na ponovno zaposlitev.«

Cesta 1. maja 119
Informator: Simončič Angela, rojena leta 1898 na Jezerskem, učiteljica v pokoju

Angelin brat Alojz je postavil leseno hišico (16 m²) tu tik po prvi svetovni vojni. To je bila prva hiša na tem spodnjem koncu naselja. V njenem sosedstvu so pričeli graditi šele desetletje pozneje.

»Tu je bila hribovita goša, zato je moral brat urediti parcelo, narediti kolovozno pot in jo posuti s šodrom.«

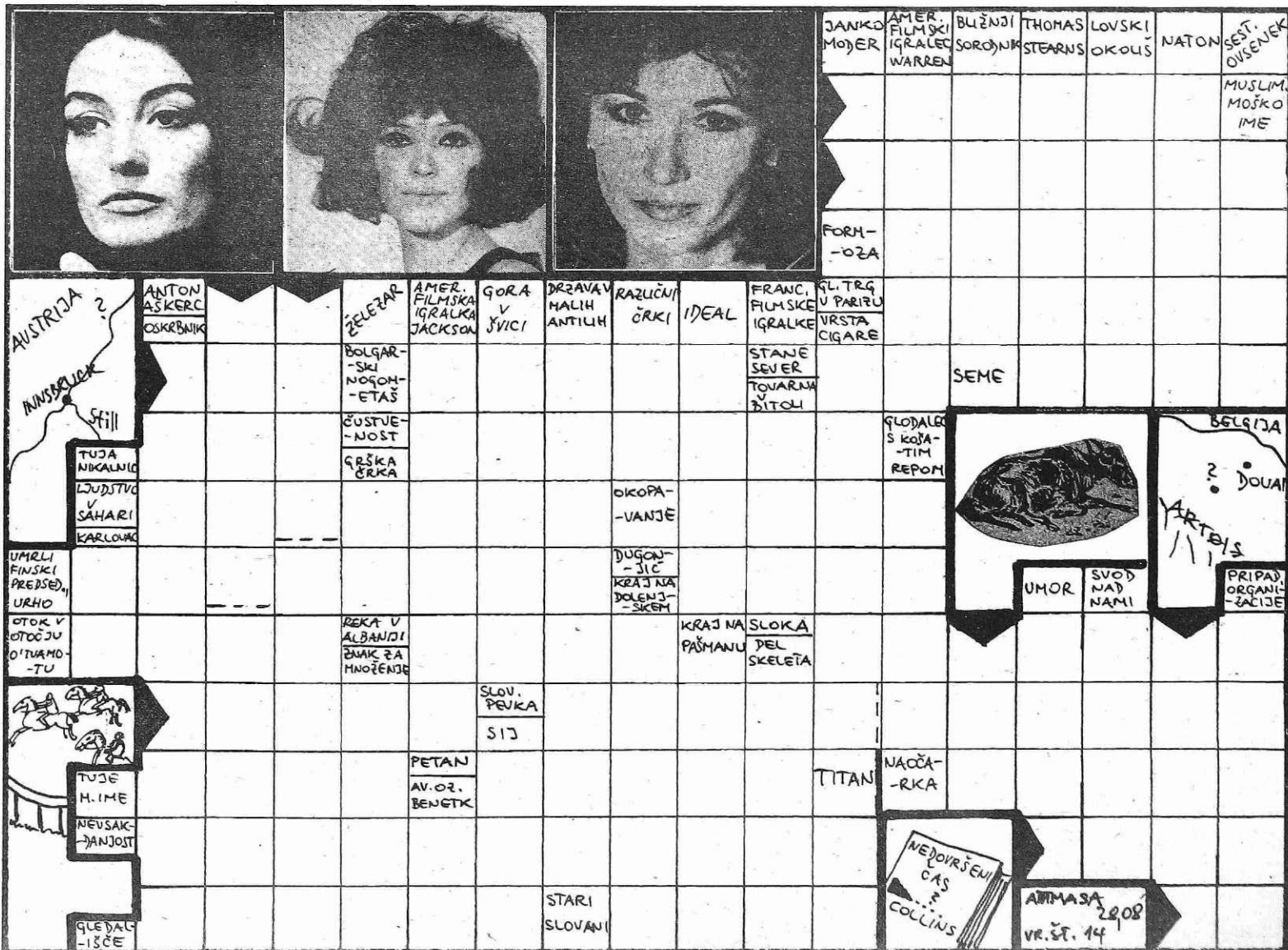
Hišico je prvotno sestavljal en sam bivalni prostor, z ometanimi notranjimi stenami, da jih je lahko pobelil z apnom. Ko se je konec dvajsetih let poročil z vdovo in priženil njena dva sinova, je hišico podaljšal še za sobo (16 m²) in ob severni steni postavil »šupo« (lopo), v kateri je spravljala drva, premog, orodje in razno ropotijo. Okoli hiše je bilo le malo prostora, saj je stala tik ob cesti, za njo pa je bilo le dva metra prostora do strmega savskega brega.

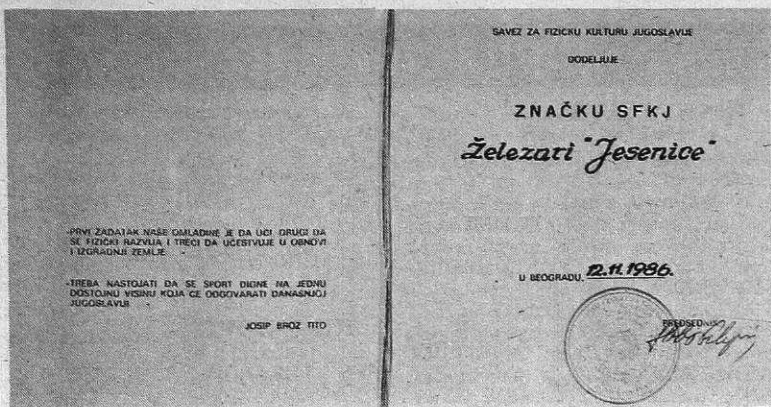
»Ves čas je imel načrt sezidati pravo hišo, a je prej umrl. Je bil delaven. Je nasadil češnje, slive in hruške spodaj v bregu.«

Izhajal je iz devetčlanske kmečke družine. V prvi svetovni vojni je bil večkrat ranjen. Po njej in po okrevanju se je zaposlil v jeseniški tovarni. Najprej je delal v martinarni, kjer jim je zaradi hude vročine rekel: »da bo v samih gatah delal, ker drugače ne more zdržat.« Od leta 1923 pa do konca vojne pa je delal v žični valjarni.

»Brat je bil dvakrat nesrečno poročen. Prva žena mu je že kmalu umrla. V nerazjasnjenih okoliščinah jo je povozil vlak. Druga žena ga je ves čas varala. Sosedje so namigovali, da Alojz »ni bil čisto pri pravi«. A sestra pravi o njem: »Je bil priden, je vsekoli garal.« O samem predvojnem življenju v tej hiši mi informatorica, ki tu živi od leta 1945 ni mogla dati dosti podatkov, zato naj predstavim le še opremo te že po zunanjem izgledu najborejše bajtice naselja.

Clani društva in ostali upokoјenci ste na predavanje in ples vljudo vabljeni.

Železarni Jesenice zlati znak Zveze za telesno kulturo Jugoslavije

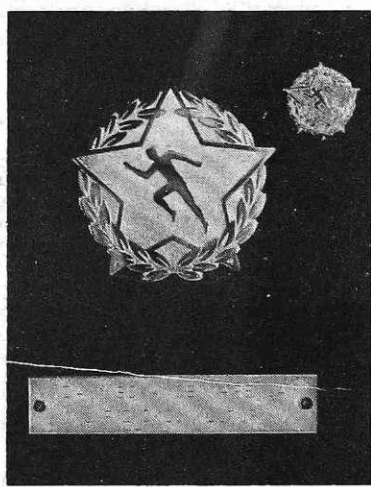
V ponedeljek, 29. decembra, je na tradicionalnem sprejemu športnikov in telesnokulturnih delavcev Slovenije v Skupščini Slovenije naša železarna kot edina delovna organizacija med nagrajenci prejela zlati znak Zveze za telesno kulturo Jugoslavije. Na zboru najboljših športnikov in športnic ter delavcev v telesni kulturi so podelili tudi priznanja Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije, katero je prejela tudi ekipa Vatrostalne za svoje dosežke v kegljanju na ledu. Priznanja je podelil predsednik Zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije Ivo Zorčič.

Železarna Jesenice je prejela tako visoko družbeno priznanje za svoj dolgoletni stalni prispevek pri izvajanju, vspodbujanju in širjenju vrhunškega, množičnega in rekreativnega športa. Materialno in kadrovske je podpirala razvoj vseh športnih panog in s svojimi sredstvi pomagala graditi in obnavljati športne objekte v občini in izven nje.

Pomemben je njen prispevek pri organiziranju športnih prireditev ter sodelovanju železarjev v športu in pri vzgoji mladih kadrov, kakor tudi pri športnem in kulturnem sodelovanju treh obmejnih držav.

Naša železarna je dala precej pomembnih in priznanih športnikov, ki so dosegali vidne rezultate na občinskih, republiških, državnih in evropskih prvenstvih ter na olimpijskih igrah.

Zlati znak za prizadevanja na telesnokulturnem področju je posebno priznanje tudi za vse delavce kadrovskega sektorja in njegove strokovne službe, ki si prizadevajo uveljaviti vrhunski, množični in rekreativni šport v smislu reka zdrav duha in zdravega telesa, kar je tudi moto naše dejavnosti.

Lilijana Kos

Delavni gorski reševalci iz Rateč

Konec preteklega leta so svoj obračun dela na letni konferenci naredili tudi člani postaje Gorske reševalne službe iz Rateč. Čeprav so Rateče majhna vas pod močnimi vrhovi Julijskih Alp in Karavank, gorskim reševalcem počasi le uspeva, da svoje vrste večajo in del bremena prenašajo na mlajše člane Gorske reševalne službe. Danes z veseljem ugotavljajo, da je v rateški postaji GRS 10 aktivnih članov in 7 pripravnikov. Čeprav navidezno majhna postaja, pa imajo v svojih vrstah tri vodnike lavinskih psov, ki so na prvi pozivni listini, dva reševalca letalca v ožjem in dva v širšem izboru, tri minerce snežnih plazov in enega inštruktorja GRS. Aktivno delujejo tudi v komisiji za GRS, podkomisiji za opremo, vzgojo in plazove. S pridobljenim znanjem in tehniko reševanja ter prve pomoči pa člani uspešno delujejo tudi v drugih organizacijah od civilne zaščite do smučarskega društva v kraju.

V začetku leta 1986 so pod vznožjem Ciprnika organizirali enodnevni tečaj iz zimske tehnike reševanja, v katerega sta bila vključena tudi dva psa. Razmere za delo v plazju so bile skoraj idealne, kar so rateški reševalci tudi dobro izkoristili. Tečaj so pripravili tudi za mlajše člane postaje, štirje člani pa so se udeležili obnavljanega tečaja za vodnike lavinskih psov, eden od članov pa je s svojim psom uspešno opravil izpit za prvo alarmno listo. Skupaj s postajo GRS iz Bovca so organizirali in izvedli dvodnevni zimski tečaj na Kaninu. Čeprav je bilo en dan vreme slabo, je bil izveden ves program, poudarek pa je bil predvsem na praktičnem delu tečaja. Zimski del vzgojnega programa pa so zaključili z udeležbo članov na republiškem minerskem tečaju v Bovcu in republiškem tečaju iz zimske tehnike za pripravnike pod Storžičem.

Letni del pa so začeli s tridnevno obnovljajalnim tečajem, ki so ga organizirali skupaj z gorsko reševalno postajo Bovec v mesecu juniju v dolini Planice. Dva dneva so porabili predvsem za obnovo letne tehnike reševanja, zadnji dan pa so izvedli še vajo. Preko leta pa so se udeležili tudi republiškega obnovljajalnega seminarja za inštruktorje GRS v Tamarju, obnovljajalnega tečaja za letalce — reševalce v Mojstrani, republiškega tečaja za planinske vodnike in inštruktorje v Planici ter republiškega tečaja za minerce na Komni.

Preko zime so rateški gorski reševalci dežurali tudi na smučišču v Slatini in na številnih tekmovalnih, ki so bila na planiških skakalnicah ali pa organizirana s strani domače-

ga smučarskega društva, udeležili pa so se tudi Koflerjevega memorijala v Vratih.

V letu 1986 so imeli gorski reševalci iz Rateč štiri samostojne reševalne akcije, enkrat pa so sodelovali še z ostalimi postajami v dolini. Z razliko od prejšnjih let so bile akcije izvedene zelo hitro, kar pa je seveda velika zasluga sodelovanja helikopterja in dobrih vremenskih razmer. Na žalost tudi v preteklem letu ni šlo brez smrtnih žrtev. Tako so sodelovali v skupnih akcijah na pobočju Stola in okolice, v zajedi Šit, na pobočju malega Jalovca in v steni Golčice. Načelnik postaje GRS Rateče Jože Rožič je še dodal, da je po podatkih, s katerimi razpolagajo, bilo v dolini Planice do sedaj mrtvih ali pogrešanih že 56 planincev.

Stanje opreme je zadovoljivo, seveda pa je del te opreme že zastarel in jo bo treba obnoviti. Najbolj potreben del opreme, ki ga je treba zamenjati, je vezan na uvoz in je tudi najdražji. Prav za ta del opreme pa reševalci iz Rateč zaenkrat že ne vidijo rešitve. Denarja imajo sicer več kot prejšnja leta, a ker so v jeseniški občini štiri postaje GRS, je dotacija majhna in se morajo tako boriti za vsak dinar. Denarno jim pomagajo Železarna Jesenice, Petrol Kranj, Zavarovalnica Triglav, štab za ljudsko obrambo pri Skupščini občine Jesenice in drugi. Krajevna skupnost Rateče jim je brezplačno odstopila prostore, vedno pa imajo na razpolago tudi kombi rateškega smučarskega društva.

Vse ostale probleme, pa bodo skušali rešiti v sami postaji in v Gorskem reševalni službi.

A. Kerštan

Podelili letošnje Gregorčičeve plakete

V prostorih Kosove graščine na Jesenicah so podelili letošnje Gregorčičeve plakete. Telesno - kulturna skupnost Jesenice jih podeljuje za izjemne dosežke na področju telesne kulture in športa v jeseniški občini. Plakete so poimenovane po športniku in narodnem heroju Jožu Gregorčiču - Gorenjcu.

Letošnje plakete so prejeli: **JANEZ KOŠNIK** za dolgoletno požrtvovalno delo na področju razvoja planinstva v jeseniški občini. Najprej je aktivno delal v jeseniški taborniški organizaciji, od leta 1959 pa je član upravnega odbora Planinskega društva Jesenice. Opravljal je naloge gospodarja in predsednika društva, v tem obdobju pa je bil tudi predsednik koordinacijskega odbora planinskih društev jeseniške občine. V letih od 1977 do 1980 je bil predsednik koordinacijskega odbora gorenjskih planinskih društev. Pri opravljanju teh pomembnih odgovornih funkcij se je zavzemal predvsem za koordinirano sodelovanje vseh planinskih društev v jeseniški občini in na Gorenjskem.

Pri svojem delu si je predvsem prizadeval in tudi aktivno sodeloval pri obnovi in novogradnji planinskih postojank na Vršču in v Trenti. Velike zasluge ima pri gradnji Tičarjevega doma na Vršču, koče pri izviru Soče v Trenti, zavetišča pod Špičko in koče na Golici.

Janez Košnik je tudi pobudnik in organizator vseh dosedanjih srečanj z zamejskimi planinskimi društvi, ki so se začela na Golici.

VLADO PETRIČ je plaketo prejel za tekmovalne dosežke in organizacijsko delo v krajevni skupnosti Rateč. Že od rane mladosti se ukvarja s športnimi aktivnostmi. S štirinajstimi leti je začel tekmovali kot smučarski tekač in kombinatorec. Po letu 1954 je opustil aktivno tekmovalne in se posvetil delu z mladimi v

Ratečah. Njegova velika zasluga je, da je ta kraj imel leta 1968 dva olimpijska tekmovalca. Vlado Petrič je aktiven v vseh organih smučarskega društva, kjer opravlja vrsto pomembnih in odgovornih funkcij. Prav tako se odlikuje pri organizaciji vseh vrst telesno - kulturnih prireditev in drugih množičnih rekreacijskih srečanj.

FRANC SAJBIC je plaketo prejel za pomoč pri razvoju smučanja v Kranjski gori in smučarske opreme. Že leta 1937 je uspešno opravil tečaj smučanja v takratni stari jugoslovanski šoli smučanja. Tekmoval je v smučarskih tekih, in sicer na tekmovalnih, ki jih je takrat organizirala Kranjska industrijska družba. V začetku šestdesetih let, ko so v Kranjski gori stekle prve žičnice, se je za Franca Sajbica začelo novo obdobje. Predal se je razvoju alpskih smučarjev in danes je z imenom te tovarne ter Stenmarka in Križaja povezano tudi ime Franca Sajbica.

Sajbic je bil tudi aktiven član alpske sekcije v Kranjski gori. Po letu 1965 si je skupaj s Tonetom Židanim prizadeval, da je smučarski klub ponovno zaživel, uspešni rezultati pa se predvsem kažejo danes, ko ima ta klub največ članov v pionirski državni reprezentanci.

BRANKO ŠUVAK je plaketo prejel za dolgoletno aktivno delo pri razvoju nogometa na Jesenicah. Leta 1949 se je po prihodu na Jesenice vključil v nogometni klub. Začel je kot aktivni tekmovalac v mladinski vrsti, kasneje pa je nastopal tudi pri članih. Po končanem aktivnem igranju se je vključil v vrste aktivnih športnih delavcev. Najprej je bil trener najmlajših nogometašev, bil je tehnični vodja kluba, od leta 1981 dalje pa štiri leta tudi predsednik.

Branko Šuvak je že 34 let povezan z jeseniškim nogometom in na Jesenicah skoraj ni nogometne prireditve, pri kateri ne bi aktivno sodeloval.

VINKO VALENTAR je plaketo prejel za izjemne dosežke na športnih tekmovaljih. Že v rani mladosti se je v Kurji vasi navduševal za nogomet in namizni tenis. Najprej je bil nogometaš v takratnem klubu Jože Gregorčič, pozneje pa se je pridružil namiznoteniškemu igralcem. Prav v tistem času so na Jesenicah v

namiznem tenisu dosegli največje uspehe. Tri leta je nastopal z ekipo v prvi zvezni namiznoteniški ligi. Čeprav so mu v namiznem tenisu obetali lepo tekmovalno prihodnost, pa se je Vinko Valentar zapisal hokeju na ledu. Kmalu je postal eden najboljših članov jeseniškega hokejskega moštva, ki je začelo utirati pot slave železarskega hokeja. Vinko Valentar je bil v moštvi, ki se je na Jesenice zmagoslavno vrnilo z osvojitvijo prvega naslova državnega prvaka v Beogradu. Več let je uspešno nastopal tudi v državni hokejski reprezentanci. V letu 1968 je prenehal z aktivnim igranjem hokeja, za nekaj časa pa je prevzel skrb za vzgojo mlajših rodov jeseniškega hokeja. Vinko Valentar še danes ne more brez športa, zato sodeluje kot organizator in tekmovalac na rekreacijskih tekmovaljih.

Na krajši slovesnosti ob podelitvi Gregorčičevih plaket je zbranim nagajencem in ostalim športnim delavcem spregovoril predsednik skupščine Telesno - kulturne skupnosti Jesenice Janez Poljšak. Poudaril je, da je plaketa, poimenovana po športniku in narodnem heroju Jožu Gregorčiču - Gorenjcu, simbol vztrajnosti, požrtvovalnosti, nesebičnosti in junaštva. To pa so odlike in vrline vrhunskih športnikov in dolgoletnih najbolj zaslužnih telesnokulturnih delavcev.

Janez Poljšak je še dejal, da je razvoj telesne kulture v jeseniški občini na pomembni prelomnici. S kratkoročnimi usmeritvami, slabo organizacijo in premalo strokovnimi kadri bo težko premagati ovire. Razveseljivo je dejstvo, da telesnokulturni delavci prav sedaj kažejo voljo in pripravljenost za odpravljanje vseh napak iz preteklosti, to pa je zagotovilo za uresničitev zastavljenih ciljev.

Letošnjim Gregorčičevim nagajencem in vsem športnikom je čestital tudi predsednik Skupščine občine Jesenice Jakob Medja in jim zaželel veliko uspešnega dela in tekmovalnih dosežkov v letu 1987. Za podeljene plakete se je v imenu nagajencev zahvalil Franc Sajbic, ki je dejal, da si bodo telesnokulturni in športni delavci še naprej prizadevali za doseganje kar najboljših športnih in drugih rezultatov.

Od leta 1968 so na Jesenicah podelili že 103 Gregorčičeve plakete za izjemne dosežke, ki imajo trajnejšo vrednost za razvoj telesne kulture v jeseniški občini.

J. Rabič

NAMIZNI TENIS Jeseniški mladinci v Celovcu

Velikega 12. mednarodnega noveletnega namiznoteniškega turnirja v Celovcu, ki ga vsako leto prireja slovensko športno društvo Sele pod pokroviteljstvom deželne glavarja Wagnerja in Slovenske športne zveze v Celovcu, se je udeležilo tudi nekaj jeseniških mladincev. Od 64 nastopajočih mladincev se je Goran Džukić uvrstil na dobro 5. do 8. mesto, Robert Ferbežar na 9. do 16. mesto, Željko Šmitran pa na 17. do 32. mesto. V skupini pionirjev je Zmago Pem pristal na 9. do 16. mestu.

V Gorenjski rekreacijski ligi je bilo odigrano zadnje kolo jesenskega dela. Ekipa Jesenic je igrala v Križah, kjer je z neodločenim rezultatom 5:5 osvojila točko, ta pa ji zadošča, da je ostala sama na čelu tabele s točko prednosti.

Na tradicionalnem noveletnem klubskem turnirju NTK Jesenice so postali zmagovalci: pri mlajših pionirjih Marko Stare, pri mlajših pionirkah Maja Šest, pri mladinkah Barbara Markež in pri mladincih Željko Šmitran.

/S/

Kegljači na ledu nadaljujejo s pestro tekmovalno sezono

Kegljači na ledu na Jesenicah, na Bledu, v Ratečah, Kranjski gori in drugih krajih nadaljujejo s pestro sezono. Doslej se je v dvorani Podmežakla izvrstilo že več turnirjev. Največji je bil 31. mednarodni turnir za pokal mesta Jesenic, ki je bil v decembru. Nastopilo je 19 ekip iz Avstrije ter domače ekipe z Bleda, Rateč, Kranjske gore in Jesenic. Zmagala je avstrijska ekipa Lanzmaier Inzing pred jeseniško ekipo Ambrožič. Ta mednarodni turnir so uspešno izvedli člani domačega kluba za kegljanje na ledu; ob tej priložnosti se zahvaljujejo za pomoč Železarni Jesenice, Zvezi telesnokulturnih organizacij Jesenice, Univerzali Jesenice, LIP Bled TOZD Mojstrana in Branku Trojarju.

Jeseniške ekipe so začele uspešno nastopati zunaj naših meja. Ekipa Vatrostalna se je udeležila velikega mednarodnega turnirja v Avstriji, na katerem je nastopilo 51 ekip. Razdeljene so bile v tri skupine, Vatrostalna pa je v svoji skupini zasedla zelo dobro četrto mesto. Nastopila je v postavi: Milenko Perić, Ivan Malek, Milan Čop, Rudi Šapek in Roman Leban.

Tekmovanja kegljačev na ledu se bodo sedaj nadaljevala v januarju. 11. januarja bo na drsališču za Gmajnico mednarodni turnir v izvedbi domačega kluba. 18. januarja bo v dvorani Podmežakla mednarodni turnir v izvedbi ekipe Zadruga Jesenice. 25. januarja pa bo v Kranjski gori drugo kolo slovenskega moštvenega prvenstva v kegljanju na ledu.

J. R.

TURNIR V MALEM NOGOMETU

Nogometni klub Jesenice organizira turnir v malem nogometu v telovadnici OŠ Tone Čufar na Jesenicah. Turnir bo potekal v dveh kategorijah; in sicer člani in veterani nad 30 let, kjer lahko nastopa en mlajši igralec.

Začetek turnirja bo v soboto, 17. januarja, rok za prijavo pa je 15. januar do 12. ure. Ob prijavi je potrebno vplačati tudi štartnino 6.000 din, in sicer po pošti ali osebno na naslov: OK ZSMS JESENICE, Tito-va 86, 64270 Jesenice — »ZA NK«

Ob prijavi je potrebno napisati ime ekipe in ime vodje ekipe. Zrebanje bo 15. januarja ob 17. uri v pisarni Športnega društva Jesenice. Ekipa šteje 10 igralcev, najboljše ekipe bodo nagrajene.

TEČAJ ALPSKEGA SMUČANJA ZA OTROKE IN ODRASLE

Komisija za športno rekreacijo pri IO sindikata Železarne Jesenice, bo v letu 1987 organizirala tečaj alpskega smučanja v zimskih počitnicah za otroke in delavce ZJ, od 6. leta starosti dalje in sicer od ponedeljka, 19. januarja do petka, 23. januarja 1987.

Tečaj bo pod strokovnim vodstvom na smučiščih Zatrznika. Cena pet - dnevnega tečaja za otroke do 10. let je 11.000 din, za otroke nad 10 let 13.000 din in za odrasle 16.000 din. V ceno tečaja je vračunano: prevoz, dnevna karta, strokovno vodstvo, enolončnica in čaj. Odhod avtobusa je izpred Čufarja ob 8. uri. Tečajniki se bodo vrnili okoli 15.30 ure.

PRIJAVNICA

Ime in priimek tečajnika
Starost let, vstopna postaja za avtobus
TOZD oz. delovna skupnost, kjer dela eden od staršev oz. tečajnik
Prijavljam otroka oz. sebe v:
1. začetni tečaj
2. nadaljevalni tečaj

Izpolnjeno prijavnico z vplačilom oddajte do četrтка, 15. januarja na sindikatu Železarne Jesenice, kjer boste dobili tudi ostale informacije. Komisija za šport